Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP • *www.evangelikus.hu* *80. évfolyam, 31. szám* ■ *2015. augusztus 2.* ■ *Szentháromság ünnepe után 9. vasárnap* Ára: 275 Ft

„…Isten megtartó kegyelmének csodáját és eleink evangéliumi hithez való elkötelezett ragaszkodását kell meglátnunk. A fagyos ellenszélben nagyon komoly áldozatot kellett hozniuk azért, hogy evangélikus istentiszteleten vehessenek részt, hogy anyanyelvű prédikációt halljanak.”

Száz év fagyos ellenszélben ▶▶ *3. oldal*

„A szabadegyetemnek az lehet a feladata a jövőben, hogy az akár családok mentén szerveződő közösség megteremtésén dolgozzon, és megadja az egymásra találás élményét. Mert a technikai eszközöket jó használni, de a személyes közösséget semmi nem pótolja.”

„Nem szabad megijedni az új közösségektől” ▶▶ *4. oldal*

„Azért imádkozunk, hogy az igehirdetésből ne az emberi maradjon meg a szívekben, hanem az, ami az Istentől jön.”

A gyülekezet növekedése Isten ajándéka ▶▶ *7. oldal*

Győzelem mégis! ▶▶ *5. oldal*
Evangélikus–katolikus tanácskozás ▶▶ *8–9. oldal*
Játszóterek újragondolva ▶▶ *10. oldal*
Élet-képtelenségeink ▶▶ *11. oldal*
Kreatív istentisztelet Tokajban ▶▶ *14. oldal*
Ezer kilométer egyháztörténet ▶▶ *15. oldal*

Ökumenikus nyári szabadegyetem Nyíregyházán

A SZERZŐ FELVÉTELE

▶ ***Emlékezés* címmel tartották meg július 20–26. között Nyíregyházán, a Luther Márton Kollégiumban – az Evangélikus Roma Szakkollégium szervezésében – az ökumenikus nyári szabadegyetemet. A tiszadobi nemzetközi ökumenikus tábor hagyományán építkező, immár huszonhatodik évébe lépett, egyhetes programot a tavalyi holokauszt-emlékév inspirálta – tudtuk meg *Laborczi Géza* nyíregyházi lelkésztől, a rendezvény szellemi vezetőjétől.**

Korunk jelensége, az individuális társadalom sajátja, hogy az egyéni történetek felülkerekednek a közösségi szempontokon. Úgy is mondhatjuk, hogy előtérbe kerülnek a másságok – hiszen mindenki más. Fontos beszélni például a holokausztról, de a 20. század tele van elhallgatással.

– Pedig azt a ravaszt csak meghúzta valaki, szóval ezzel kezdeni kell valamit – hangsúlyozta *Laborczi Dóra* újságíró, az Evangélikus Információs Szolgálat munkatársa az emlékezetről, emlékezetkultúráról tartott, gondolatébresztő bevezetőjében. – Nincs olyan felmenőnk, aki ne vétkezett volna, keresztényként ezzel számolnunk kell. De azzal is, hogy dönthetek: ha felismerem, hogy véget érhet velem…

Husztiné Hajdú Erika pszichológus, a Görögkatolikus Hittudományi Főiskola oktatója a különböző pszichológiai irányzatok tükrében taglalta a témát, érintve többek között külső és belső világunk megismerésének összefüggéseit, a stressz, a traumák megélésének következményeit, az elfojtás, a tudatalatti és a tudattalan megnyilvánulásait.

Az előadás-sorozat következő fontos találkozásával *Balogh Kálmán* cimbalomművész ajándékozta meg a résztvevőket. A nemzetközi hírű virtuóz a hagyomány és az emlékezet összefüggéseit igyekezett feltárni a folklóron, a népzene példáján keresztül. A „nép ajkán élő”, vagyis sokféle alakváltozatában létező és hiteles népdalokat szerencsére felgyűjtötték szerte a Kárpát-medencében, s hogy ezek a magyar népdalok fennmaradtak, az jelentős részben a cigányzenészek érdeme. Régen a népzenét – írásbeliség híján – utánzással sajátították el, és voltaképpen rejtély, miként lehetséges, hogy a dallamok elterjedtek, sokszor több Kárpát-medencei nép is magáénak érzi-tudja ugyanazt a melódiát, hangsort.

„Ma miért nem keletkezik népdal?” – tette fel nagy szomorúsággal a kérdést Balogh Kálmán. A közösség hiányzik hozzá; a világzenét nem közösen hívják életre.

A megállapítás mély igazságának átéléséhez előző este fontos tapasztalatokra tettek szert a szabadegyetem hallgatói. A cimbalomművész körül komoly alkalmi zenekar verbuválódott *(képünkön):* a fafúvós tanszakon végzett népzenész, *Uhrin Klára,* a gitártanár *Gavrucza-Nagy László,* a több hangszeren játszó, de most nagybőgővel hódító kollégiumigazgató, *Martinovszky István* mellé a fiatalok közül csatlakozott brácsás, dobos, gitáros. A körülöttük ülők inspirációjára megtáltosodtak a zenészek: a népzene, a dzsesszbe oltott örömzenélés rockkal színesítve igazán rendkívüli zenei élményt jelentett a muzsikusoknak és a közönségnek egyaránt.

Laborczi Géza előadásában az emlékezet teológiai vonatkozásait tárta a hallgatóság elé, vagyis hogy teológiai értelemben az emlékezet csupán eszköz, noha nagyon fontos a teológia értékmegőrző, emlékező funkciója is, hogy mégse kelljen folyton elölről kezdeni mindent.

A téma feldolgozását segítették a reggeli áhítatok is a szabadegyetem munkájában részt vevő lelkészek – *Gavrucza-Nagy Emese, Szűcs Imre* erdélyi református pásztorok, *Bakay Péter,* egyházunk országos cigánymissziói referense, *Molnár Erzsébet* nyíregyházi evangélikus lelkész, a roma szakkollégium intézményvezetője – szolgálatával. A gondosan kiválasztott igék magyarázatai mindig hozzáadtak valamit ahhoz, amit az emlékezésről a hallgatók már megtanultak. Mindezt kiscsoportos beszélgetések, filmvetítések, illetve kézműves-foglalkozások egészítették ki.

A *Barkó Judit Réka* és *Uhrin Anikó* vezette foglalkozásokat eredetileg a legkisebbeknek szánták, hamar kiderült azonban, hogy nemezelés közben lehet a legkönnyebben őszintén megosztani, kicserélni a gondolatokat. Sok más mellett azt is, hogy vajon mit kellene tenni ennek a negyedszázados hagyománynak a megújítása érdekében. Emlékezve a rendszerváltás óta eltelt időben felhalmozott sok-sok élményre, értékre, melyek meglétét és fontosságát önmagában jelzi az a tény, hogy volt olyan résztvevő, aki minden egyes alkalommal ellátogatott a táborba.

Kiss Csilla nagyváradi tinédzserként indult egykor Tiszadobra, az Andrássy-kastélyba, most gyógypedagógusként Debrecenből érkezett, s a kettő között egyetlen nyarat sem hagyott ki. Hogy milyen sok embernek fontosak az ide kötődő emlékek, jelzi az is, hogy a szabadegyetemnek számos alkalmi vendége is volt: egykori táborozók kisgyermekes szülőként most is be-beszaladtak pár órára…

Negyedszázadon át csak egy-egy hét, s mennyi emlék! Olyan erős hagyománnyá áll össze, amely nem ereszt akkor sem, ha szabadulnál.

■ Veszprémi Erzsébet

Nem csak nyaralás

■ Széll Bulcsú

Nézem az időjárás-jelentést a tévében: „Nagyon jó meleg lesz, lehet menni a strandra.” „Szép időnk lesz, nem fog esni az eső.” „Menjünk csak nyaralni, hosszú meleg hetek következnek…”

Valóban csak ez a jó idő? Tényleg az egész ország forróságkedvelő, napozó csapat? Persze vannak sokan, akik mehetnek nyaralni. Így a jó. De ők se mind a meleget kedvelik, másoknak pedig feladataik vannak. Van, aki most is dolgozik, van, aki beteg már hónapok óta, és van, aki a jó hűvös szobában szeret lenni. Szinte sulykolja a média, hogy a jó idő egyenlő a napos forrósággal. Nekik rossz hír, ha „sajnos felhős lesz az ég”, vagy pláne ha „sajnos eső lesz”.

Az elmúlt télen szembejött velem egy édesanya a kisfiával. Addig nem esett egy szem hó sem, de ő „kinyilatkoztatott”: „A fene ezt a rohadt havat.” Pedig a fia örült neki, és persze örültek például a mezőgazdaságból élők is.

Hát igen, minden nézőpont kérdése. És több nézőpontot is figyelembe kellene vennünk. Nemcsak a magunkét, hanem a másikét is. És nem csak az időjárással kapcsolatban.

Hallom, meg akarják változtatni a nyári tanítási szünetet: rövidebb lenne, az évköziek pedig hosszabbak. Meg is van az indok erre. De arra nem gondolnak az ötlet támogatói, hogy már a tanév utolsó két hetét is alig tudják elviselni a tanárok és a tanulók az iskolában. Főleg mert nagy a meleg. És nem lesz-e túl hosszú a tavaszi és őszi kikapcsolódás a tanulásból, munkából? Nem lesz-e nehezebb a szülőknek megszervezni a gyermekeik hollétét? Azt gondolom, hogy a nagy nyári szünetre szükségük van a családoknak. Nagyot nyaralhatnak együtt, vagy pihenhetnek otthonukban, kiskertjükben.

De mi, akik nyaralhatunk, gondoljunk másokra is. Azokra, akik most is dolgoznak. Miért? Hogy simán folyhasson az életünk – működjenek az irodák, a közlekedés, nyitva legyenek a boltok, fogadják a betegeket az orvosok. Gondoljunk azokra, akik nem kaptak pont ebben az időszakban szabadságot a főnökeiktől. Vagy talán nem is kértek, mert a szabad idejükben másodállást kell vállalniuk. Jól jön nekik a hűvösebb, enyhe idő. Lelki füleimmel hallom a jelentést: „Holnaptól fellélegezhetünk, jobb idő lesz. Enyhülés, egy kicsit hűvös, de jól jön a munkába menőknek.”

Gondoljunk a betegekre is. Az időjárás változása szívpanaszokat és más bajokat hozhat. Szomszéd községünkben a minap a kétórás vihar következtében meghalt egy nem is idős ember. Az Úr kezében van az életünk, minden erre figyelmeztet. És vannak olyan betegek is, akik már hónapok, évek óta küszködnek. Szinte hallom a jelentést: „Jó hírként mondhatjuk, hogy hosszú, egyenletesen langyos idő következik az előttünk álló napokon.”

Hát igen. Ki tud itt kiigazodni? Talán így kellene imádkoznunk: „Hozz, Uram, megfelelő időt városainkra és falvainkra, segíts elviselni a számomra kellemetlent, és adj látást, hogy mellé álljak a bajban lévőnek, meghalljam sóhaját, és együtt érezzek vele gondjai közepette. Adj esőt és napsütést a megfelelő időben, s add a te szabadításodat és áldásodat, mert arra mindig szükségünk van.”

Azt mondja Jézus Urunk a *Hegyi beszédben: „…legyetek a ti mennyei Atyátoknak fiai, aki felhozza napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak.”* (Mt 5,45; újonnan revideált Károli-fordítás.) Milyen jó, hogy nem a mi kezünkben van az időjárás alakulása! Sokan megpróbálták hitetlen szívvel megváltoztatni a természet viszonyait, de nem sikerült. Ha rajtunk múlna, csíkokban esne az eső, és spotlámpaként sütne a nap.

Tanítson bennünket bölcsességre az időjárás váltakozása is. Hogy elfogadjuk a számunkra rosszabbat is, ha másnak előnyös; hogy értsük, hogy mindenféle időjárás a javunkat munkálja; hogy tudjunk megértők és segítőkészek lenni a más körülmények között élőkhöz. Ha ezt hittel tesszük, akkor általunk is épül Isten országa. Mert reménységünk szerint nem ránk, hanem Jézusra figyelnek föl. *Ezékiel könyvében* az Úr ezt mondja: *„Áldást adok rájuk magaslatom körül, és esőt adok nekik a megfelelő időben; áldott esők lesznek.”* (Ez 34,26; újonnan revideált Károli-fordítás.) Így lesz, ha Istenünkre figyelünk.

A szerző evangélikus lelkipásztor

Csillagpont – hetedszer

Lapzártánk előtt két nappal zárult a *Csillagpont református ifjúsági találkozó,* melyet idén július 21–25. között rendeztek meg a Tatai Olimpiai Központban. Az első rendezvényt – az evangélikus Szélrózsa mintájára – 2003-ban Bodajkon tartották. Testvéregyházunk idei, hetedik ifjúsági „fesztiváljának” központi témája – a *„Bízzatok, én vagyok, ne féljetek!”* (Mt 14,27) bibliai mottó jegyében – a bizalom volt. A mintegy háromezer fiatalt vonzó találkozóról lapunk következő számának ifjúsági oldalán olvashatnak beszámolót.

■ W. Á.

Oratio œcumenica

Teremtő Istenünk! Mennyei Atyánk! Köszönjük hűségedet, amellyel életet adsz, és azt fenntartod; amellyel az élethez adsz életjeleket is, amelyek túlmutatnak a halál és a bűn körülöttünk és bennünk romboló erőin. Köszönjük, hogy nem öntudatlanul vagyunk teremtményeid, hanem tudatos gyermekeid lehetünk, hogy értelemmel csodálhatjuk teremtett világod gazdagságát, és hálás örömmel élhetjük át az emberi összetartozás boldog pillanatait.

Köszönjük hűségedet, amely által hűséges, felelős életre hívsz, hogy nem vagyunk kiszolgáltatva körülményeinknek, hanem adsz erőt, tehetséget úrrá lenni korlátainkon, és a nehéz próbák, kihívások által erősíted akaratunkat, formálod értelmünket és láttatod határainkat. Áldott légy, hogy kudarcainkat is javunkra

fordítod, így általuk mélyülhet önismeretünk, világlátásunk, a másik elesettsége iránti érzékenységünk.

Köszönjük hűségedet, amellyel óvó, tápláló, otthont adó közösségekbe helyezel, és ott megtartasz. Köszönjük családjainkat, azt az érzelmi otthont, ahová a legbensőségesebben tartozunk, ahonnan jó elindulni, s ahová jó újra és újra megérkezni. Köszönjük a közösségeket, ahová munkánk, tanulásunk vagy éppen aktív pihenésünk köt. Áldott légy, hogy egyházad, a gyülekezet közössége is otthonunkká válhatott, hogy benne társakra találtunk, akikkel közös a hitünk, s akikkel megoszthatjuk kételyeinket is.

Köszönjük Jézus Krisztusban megtestesült hűségedet: hogy benne örökre eljegyeztél magadnak, hogy általa beszédessé válnak életünk eseményei, hogy az ő műve révén életünket és annak minden ajándékát az élet jegyében láthatjuk.

Bocsásd meg, hogy hűségeddel naponta visszaélünk, azt újra és újra meghazudtoljuk indulatainkkal, szavainkkal, tetteinkkel és mulasztásainkkal. Te Jézusban értünk adtad magad, mi mégis – a másik baján és ínségén átnézve – minduntalan a magunk javát munkáljuk. Irgalmadból élünk; segíts, hogy éljünk is vele.

Add, hogy hűséged láthatóvá váljon személyes életünkön éppen úgy, mint egyházad életén, s így mind többeknek nyíljon fel a szeme atyai szeretetedre, a veled való közösség örömére, a Krisztusban nyert életre.

Add, hogy ha az élet minden jele elfogyott mellőlünk, akkor is hűséged reménye vezessen. Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 9. VASÁRNAP – JER 1,4–10

Életpályamodell

A VASÁRNAP IGÉJE

Manapság egyre több hivatáshoz, foglalkozáshoz rendel az illetékes szakminisztérium életpályamodellt. A kitűzött cél az, hogy a munkavállaló előre megtervezhesse jövőjét. Persze tévedés lenne azt hinni, hogy az ilyen életpályamodell csupán az életkornak és a képzettségnek megfelelően emelkedő bérről és a biztos karrierről szól: ez a rendszer egyszersmind kőkemény feltételeket is támaszt az adott hivatást választókkal szemben. Van már pedagógus- és közszolgálati életpályamodell, de tervezik a rendőrök és az egészségügyben dolgozók bevonását is.

Van-e életpályamodellje Isten „alkalmazottainak”? Mire számíthat egy próféta, ha az Úr szolgálatába szegődik? Lehet-e Krisztusra visszavezethető életpályamodellje egy lelkésznek? Beszélhetünk-e keresztyén életpályamodellről?

A próféta életpályája. Jeremiás, a fiatal jeruzsálemi pap pályája ígéretesen alakult. Szerencsés adottság volt a papi családból való származás és a jeruzsálemi szentély – mint különleges megbecsüléssel járó „munkahely” – közelsége. Ehhez jött még, hogy az ifjú Jeremiás jelentős földingatlanok várományosa volt, és jó kilátásai voltak a rangjához méltó házasságra.

Viszont nem hallgathatjuk el, hogy ehhez a szépen induló karrierhez sötét háttérül szolgált az adott történelmi helyzet, melyben a nagyhatalmak között őrlődő zsidóság kétségbeesetten küzdött a megmaradásért. A király és a papság tehetetlen, sorra hozzák a rossz döntéseket, egyre kilátástalanabb helyzetbe sodorva az országot.

Ekkor szólítja meg az Úr a fiatal papot, hogy a prófétaság nyűgét helyezze a vállaira: *„Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, megszenteltelek, népek prófétájává tettelek.”* (1,5) Sokkoló mondatok ezek, nem csoda, hogy Jeremiás kézzel-lábbal tiltakozik. Egészen biztos, hogy nem ilyen karrierre vágyott, hiszen egy csapásra romba dőlt minden terve.

Ott ágaskodik bennünk a kérdés: van-e joga Istennek ilyen „méhen belüli” beavatkozásra, előre eldöntve egy gyanútlan ifjú sorsát? Isten természetesen megteheti, hogy már magzati állapotban kiválaszt valakit a maga szolgálatára, mert övé minden élet. A kérdést fordítva is feltehetjük: megteheti-e az ember, hogy ezt a kiválasztást elutasítja? Jeremiás mindenesetre megpróbálta: *„Ó, Uram, Uram! Hiszen nem értek a beszédhez, mert fiatal vagyok!”* (6. v.)

A pályakezdő pap szerette volna megvalósítani álmait. A generációkat átívelő íratlan életpályamodell szerint nem a prófétaságnak kellett következnie. A legtöbb pap sohasem vált prófétává, nem is vágyott erre. Nem véletlen, hogy az Isten által megszólított emberek (Mózes, Gedeon, Ézsaiás, Jeremiás, Jónás) szinte kivétel nélkül alkalmatlannak érzik magukat, és kibúvót keresnek. Joggal félnek a prófétaságtól, mert tudják, hogy ez a szolgálat „veszélyes üzem”! Isten ügyét képviselni az emberek között konfliktusok sorát idézi elő.

Jeremiás még nem tudja, hogy mi lesz a küldetése tartalma, de sejti a kedvezőtlen fogadtatást. Ez a sejtése később be is igazolódik.

Miért veszélyes az Úr szolgálata? Mert nem építeni és plántálni, hanem *gyomlálni, irtani, pusztítani és rombolni* küldi az Úr a prófétát. Le kell rombolnia a templomba vetett babonás hitet. Hirdetnie kell, hogy nem a templom épülete ment meg a közelgő ítélettől, hanem az őszinte bűnbánat és megtérés! Szavakból fonva korbácsot keményen ostorozza a templomi üzletelést.

Jézus ezt már valóságos korbáccsal teszi. Feltárja a vezetők korrupt ügyeit, szóvá teszi a bálványimádó és parázna kultuszok beszivárgását – gyomlál és irt. Lerombolja a király és az udvari emberek hamis illúzióit, akik nem Istentől, hanem a hanyatló egyiptomi birodalomtól várják a szabadulást. Anyagi érdekek sérülnek, szépen felépített politikai várakozások dőlnek romba, vallási reménységek foszlanak szerte a próféta szenvedélyes igehirdetése nyomán.

Korunk sok tekintetben hasonlít Jeremiás korához. A globális hatalmi csoportok ádáz harcai között a kis országok némelyike keletről, más nyugatról várja a szabadulást. A mai Zebedeus testvérek (Mk 10,35) versengve építik karrierjüket, mások Krisztus nevében hirdetik a Krisztus nélküli „evangéliumot”. Ahogy a más kontinensekről behurcolt, tájidegen „özönnövények” kiszorítják az őshonos európai fajtákat, úgy szorítják ki életidegen, lélekmérgező filozófiák a Krisztusban gyökerező egészséges keresztyén életvitelt sokfelé a világon.

Küld-e mai Jeremiásokat az Úr? Korunk tehát nagyon hasonlít Jeremiás korához, de vajon küld-e az Úr mai Jeremiásokat mai népe ébresztésére, térítésére? *„Azután kinyújtotta kezét az Úr, megérintette a számat, és ezt mondta nekem az Úr: Én most a szádba adom igéimet!”* (9. v.)

Kinyújtja-e karját ma is az Úr? Megérint-e ma is némán összeszorított ajkakat? Prófétává teszi-e kiegyensúlyozott életpályamodellre készülő papjait? Adja-e drága igéjét a vasárnaponként szószékre lépőknek? Ébreszt-e égő vágyat a gyülekezetben Krisztus evangéliumának hallgatására? Adja-e Szentlelkét az ige cselekvő megvalósításához?

Kérdezi-e még tőlünk, európai keresztyénektől az Úr, mint egykor Ézsaiástól: *„Kit küldjek el…?”* (Ézs 6,8) Ha hallgat, az talán azért van, mert oly sokszor hagytuk válasz nélkül a kérdését. Hagyjuk-e magunkat „rászedni”, mint az ifjú Jeremiás, vagy azzal mentegetőzünk, hogy megöregedtünk, megfáradtunk, és már nincs mondanivalónk a világnak?

Építés és plántálás. Az Istentől megérintett emberek nem kerülhetik meg a gyomlálás, a rombolás parancsát, de nem is ragadhatnak le ennél. Mutatis mutandis – változzon, aminek változnia kell! Ha kell, bontsuk vissza hitéletünket, egyházunk felépítményét egészen a fundamentumig, Krisztusig, és építsünk friss lélekkel új templomot az Úrnak. Az Istentől megérintett ember természetes életformája az építés, plántálás. Ez a Krisztusra visszavezethető keresztyén életpályamodell!

„…ti magatok is mint élő kövek épüljetek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.” (1Pt 2,5)

■ Győri Gábor

Gloria-parafrázisok

▶ **Két hónap „kirándulás” után – ez idő alatt *Mendelssohn* két oratóriumát, az *Eliast* és a *Paulust* ismerhettük meg – visszatérünk gyülekezeti énekkincsünk gazdag világába. Ma olyan énekeket mutatunk be, amelyek az angyalok dicsőítését, a *Gloriát* foglalják versbe.**

A menny Urának tisztelet (EÉ 43): ezt az éneket, a „legglóriább” Gloria-parafrázist még az alkalmi istentiszteletlátogatók is bizonnyal ismerik. Része énekeskönyvünk 4. liturgiájának (EÉ 4/3; 51. o.) és a kiegészítő kötet egyik énekverses ciklusának, a *Liturgikus tételek parafrázisai* című sorozatnak (GyLK 628/3; 101. o.).

Az *Allein Gott in der Höh sei Ehr* szövegének és dallamának szerzője *Nikolaus Decius (Deeg)* (1485 körül – 1546 után); eredetileg szerzetes volt, és egy apácakolostorban prépost. Később csatlakozott a reformációhoz, 1523-ban a wittenbergi egyetem hallgatója. Élete folyamán lelkészként, kántorként és latintanárként is működött. Énekeiben az ordináriumtételeket – a mise állandó részeit – dolgozta át. Gloria-éneke nagyon korán, 1523-ban keletkezett; a szakirodalom a legősibb evangélikus énekként tartja számon.

Decius – talán nem is tudva *Luther* hasonló szándékáról – elindítja azt a gyakorlatot, amelynek keretében *liturgikus dallamokat* strófás gyülekezeti énekkel *helyettesítenek.* (Ezenkívül még egy igen népszerű éneke található énekeskönyvünkben, az Agnus Dei-parafrázis: *Krisztus, ártatlan Bárány* – EÉ 188.)

Az istentisztelet *Gloriájának* bibliai alapja az angyal és a mennyei seregek szava, amellyel Istent dicsőítik karácsony éjszakáján (Lk 2,14); ezt egészíti ki egy, a görög zsolozsmában használatos reggeli himnusz (Jel 4,8–11; 5,11 és 7,12 szövegéből kiindulva). A tételt *Hilarius* püspök 360 körül fordította le görögről latinra, így került be a nyugati egyház liturgiájába; énekeskönyveinkben is megtaláljuk közismert gregorián dallamokkal (EÉ 14; 71–73. o. és GyLK 608, 609; 39–41. o.).

Az ének első három versszaka való Deciustól, a negyedik strófát *Joachim Slüter* írta. A legrégebbi fennmaradt forrás alnémet nyelvű, Rostockban jelent meg 1525-ben kotta nélkül. Dallammal először angol nyelven adták közre Londonban 1535-ben. Az irodalmi német kiadás a lipcsei Schumann-énekeskönyv 1539-ből.

A 20. századi magyar verzió az 1911-es *Dunántúli énekeskönyv* élén *Dicsőség mennyben Istennek* szövegkezdettel jelent meg (Dt 1). Új fordításra – mely *Dóka Zoltán* munkája (a szerkesztőbizottság átalakításaival) – az eredeti hármas ritmus visszaállítása miatt volt szükség.

Az első versszak lényegében Lk 2,14 kibontása. A második strófa a *Laudamus te* „Dicsérünk és áldunk téged” szakasza, a harmadik pedig Krisztusra irányul: az „Isten Báránya, aki elveszed a világ bűnét, irgalmazz nekünk” (tehát az *Agnus Dei*) átdolgozása. A negyedik versszak a Szentlélek megszólításával teljesíti ki a dicsőítő verset.

Az ének jón dallama a harmadik gregorián mise (a húsvéti *Lux et origo*) *Gloria* tételének *második* dallamsorából származik: a korál kezdete szinte hangról hangra követi a mintát. (Hogy miért nem az első dallamsorból? Azért, mert a *Gloria* intonációja mindig a pap feladata; a gyülekezet vagy a kórus az „És a földön békesség…” ponttól folytatja a dicséretet.)

Formája a korban igen népszerű Luther-strófa (a8, b7, a8, b7, c8, c8, x7). Ritmikája és melodikája a középkori kanciók csoportjával is rokonságba hozza.

A magyarországi evangélikusság történetileg háromnyelvű. A Decius-ének a német hagyományból átvett értékünk. Nézzük meg most a szlovák/cseh hagyomány *Gloriáját* is: *Béke legyen a nap alatt* (EÉ 465). Persze dallamilag ennek az éneknek is van német előképe – a *Nun wohlan, spricht unser Heiland* dór dallama –, de az a strófa csak háromsoros (1566-ban jelent meg a cseh testvérek énekeskönyvében). Az utolsó sor ismétlésével jön létre a klasszikus himnuszforma (a8, a8, b8, b8). Az *A na zemi budižlidem pokoj* már a legendás Tranoscius-énekeskönyv első, 1636-os kiadásában is megtalálható.

Ennél az éneknél nem a dallam, hanem a szöveg őrzi az ősi gyakorlatot, hogy a *Gloria* kezdetét a pap intonálta: a gyülekezet nem a dicsőségnél, hanem a békénél indítja a gondolatot. És azon túl, hogy a hatstrófás versben megjelenik a liturgikus szöveg minden eleme, az utolsó két versszakban újra különleges hangsúly kerül a békességkérésre.

CANTATE

Az énekeskönyveinkben közölt énekverses rendek (EÉ 1–10; GyLK 618–629) többnyire csak a *Gloria* kezdetét (Lk 2,14) foglalják magukba. De a GyLK új ciklusai számára készültek olyan parafrázisok is, amelyek a *Laudamus te* szövegét is feldolgozzák. 619: az *Isten nékem erőm, bizodalmam* dallamára; 620: a *Jézus Krisztus, Üdvözítőnk* dallamára; 622: az *Emlékezzél, hogy mi történt, Uram, mirajtunk* dallamára; 624: az *Istennek szent Fia* dallamára; 627: az *Áldó hatalmak oltalmába rejtve* dallamára (egy kivételével három versszakban).

Végül nézzük meg, hogyan kel életre az azonos gondolat a különböző strófaformákban. „Valóságos Isten, mi Megváltónk, / Jézus Krisztus, / Ki jöttél az Atyától, / Isten Báránya, / Bűneink váltsága, / Nézz e világra!” „Urunk, Jézus Krisztus, / Mind Istennek vallunk, / S egyszülött Fiúnak, / Isten Bárányának, / Ki bűnök váltsága / Lettél e világnak.” (619 és 624,2)

„Te egyedül szent, egyedül fenséges, / Te vagy a Krisztus, az egyetlen Úr, / A Szentlélekkel együtt dicsőséges, / Ki az eget kaptad meg trónusul.” „Mert csak te vagy egyedül szent, / Örök Úr és Felkent, / Véled a Lélek, / Atyáddal együtt éltek: / Egy Isten, Szentháromság.”(627 és 620,3)

■ Dr. Ecsedi Zsuzsa

A jó pásztor nyomában

Lelkészavatás Bonyhádon

Felnevelő gyülekezete körében, a bonyhádi evangélikus templomban került sor *Pfeifer Ottó* teológushallgató ordinációjára július 24-én, pénteken délután. A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület kötelékébe tartozó hatodévest *Szemerei János* püspök avatta lelkésszé. A liturgiában *dr. Orosz Gábor Viktor,* az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) docense és *Gabnai Sándor,* a Soproni Egyházmegye esperese működött közre.

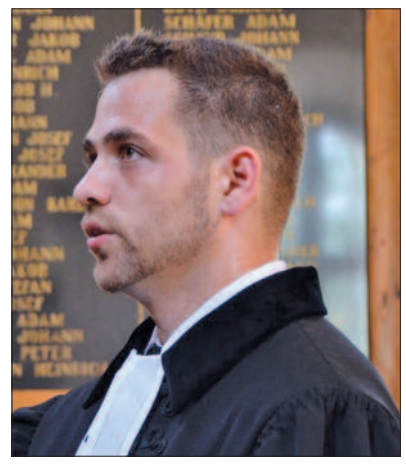

A lelkészjelölt egykori konfirmációs igéje, a meghívón is szereplő Jn 10,14 alapján a püspök arról beszélt, hogy Jézus, a jó pásztor hozzáállása nem hasonlítható az emberekéhez, még a legjobbakéhoz sem. „Jézusnak az emberek mindennél fontosabbak. Ezért szólít meg, von be szolgálatába új meg új követeket. Ma is ennek a csodának lehetünk tanúi” – fogalmazott *Szemerei János.*

A helyi énekkar szolgálata után következtek az eskütétel és az áldás ünnepélyes pillanatai, majd a frissen felavatott lelkész kerülete lelkészi vezetőjével közösen osztott úrvacsorát a jelenlévőknek.

Az istentiszteletet szeretetvendégség követte, amelyen köszöntőt mondott – többek között az EHE képviseletében *dr. Orosz Gábor Viktor, Gabnai Sándor* esperes, *Aradi András,* a jelenlegi, valamint *Krähling Dániel,* a nyugalmazott bonyhádi lelkész.

■ AM

Pfeifer Ottó Bonyhádon nőtt fel, már gyermekkorától az ottani evangélikus közösség körében mozgott. Középiskolai tanulmányait részben a bonyhádi Perczel Mór Közgazdasági Szakközépiskolában, részben a csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnáziumban végezte. Mindeközben aktívan bekapcsolódott a bonyhádi, majd a csurgói gyülekezet életébe, szerepet vállalt a nyári táborokban és az ifjúsági munkában.

Az érettségit követően 2006-ban felvételt nyert az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakára. Alapító tagja volt a teológia *Agape zenekarának,* amellyel három éven keresztül gyülekezetekben, ifjúsági konferenciákon és találkozókon lépett fel. A 2012–2013-as tanévben ösztöndíjjal a németországi Neuendettelsauban tanult. Ötödévesen már gyülekezeti munkatársi feladatokat végzett Sopronban, majd itt töltötte hatodéves gyakorlatát is *Gabnai Sándor* esperes mentorsága alatt.

A teológián ismerte meg *Dömök Krisztinát,* akivel idén nyáron kötött házasságot.

Pfeifer Ottó lelkésszé avatása után az Iharosberény–Vései Társult Evangélikus Egyházközségben kezdi meg szolgálatát beosztott lelkészként.

Felhívás – ajánlásokat vár a kuratórium

Egyházunk legmagasabb kitüntetéseit ősszel adjuk át

Egyházunk országos presbitériuma 2007-ben szabályrendeletet alkotott (I/2007. V. 10.) az Ordass Lajos-díj és a Prónay Sándor-díj alapításáról és – évente egyszeri – odaítélésének körülményeiről. A 2015. évi díjazandók személyére vonatkozóan a kuratórium ajánlásokat vár.

Emlékeztetőül: az *Ordass Lajos-díj* olyan, feddhetetlen életű, magyar vagy külföldi, felszentelt – akár más felekezetű – személynek ítélhető oda, aki kiemelkedően sokat tett a magyar evangélikus egyházért. A *Prónay Sándor-díj* olyan világi személynek vagy intézménynek ítélhető, aki vagy amely kiemelkedő szellemi vagy anyagi támogatással áll a Magyarországi Evangélikus Egyház mellett. A díjakat *ifj. Szlávics László* szobrász alkotta, velük pénzjutalom nem jár.

Az ajánlásokat – 1500–3000 leütésnyi indoklással – *Zászkaliczky Zsuzsannának,* a kuratórium titkárának kérjük eljuttatni október 10-ig. Cím: Magyarországi Evangélikus Egyház, 1085 Budapest, Üllői út 24. vagy zsuzsa.zaszkaliczky@lutheran.hu.

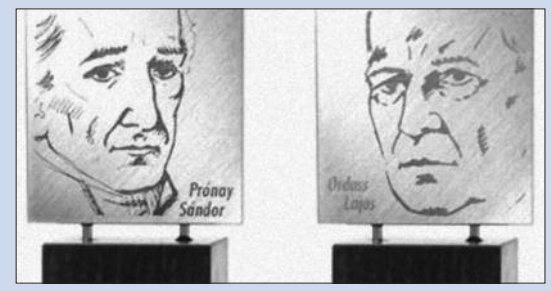

Emlékeztetőül a korábbi évek díjazottjai:
Ordass Lajos-díj: *Terray László* (2008), *Pósfay György* (2009), *Pátkai Róbert* (2010), *Ittzés János* (2011), *Takácsné Kovácsházi Zelma* (2012), *Schulek Mátyás* (2014).

Prónay Sándor-díj: *Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium,* Sopron (2008), *Kaláka együttes* (2009), *Boleratzky Lóránd* (2010), *Polgár Rózsa* (2011), *Benczúr László* (2012), *dr. Cserháti Péter* (2013), *Sztruhár András* (2014).

Száz év fagyos ellenszélben

Egyházkerületünkben lázasan folyik a készülődés a szeptember 27-én tartandó artikuláris napra. A régi időket idézve nagy távolságokból és különböző irányokból gyalogosan, lovas kocsik kíséretében kelünk útra, hogy az egykori artikuláris településen, Nemescsóban Isten igéje körül együtt lehessünk. Ezzel a különleges programmal szeretnénk tisztelegni eleink hűsége, helytállása és különösképpen Isten megtartó irgalma előtt. Nem titkolt szándékunk, hogy közelebb hozzuk és megismertessük azt a százéves történelmi időszakot, amelyről sajnos kevesebbet tudunk, mint kellene.

A magyar protestáns egyházak fél évezredes történelméből kereken száz évig, 1681-től 1781-ig tartott ez a bizonyos, úgynevezett „artikuláris” idő. Sajnos sokan még egyházunkon belül sem tudják, hogy olyan ősök leszármazottai és örökösei vagyunk, akiknek óriási áldozatot kellett hozniuk azért, hogy egyáltalán evangélikusok maradhassanak. Elképesztő, hogy mi mindenen mentek át! Nemcsak vallási területen, hanem mindennapi életükben is hátrányos megkülönböztetésben volt részük a törvény előtt – csak azért, mert evangélikusok voltak. Hitbeli örökségükhöz mégis ragaszkodtak, és továbbadták utódaiknak. Hősies helytállásuk nélkül már régen befejeződött volna hazai evangélikus történelmünk.

Természetesen az artikuláris száz év is a közvetlen előzmények ismeretében válik igazán érthetővé. A Habsburg Monarchia katolikus vallású vezetői úgy döntöttek, hogy megtisztítják birodalmukat az „eretnekektől”, vagyis a reformáció követőitől. A zsarnoki hatalom minden eszközét bevetették. A protestáns lelkészeket bíróságok elé idézték, majd koncepciós perekben halálbüntetéssel fenyegették meg őket. Az életükért cserébe lelkészi szolgálatuk feladását, az ország elhagyását, illetve a rekatolizálást ajánlották fel számukra lehetőségként. Akik nem fogadták el ezeket az „ajánlatokat”, azokat gályarabságba küldték…

A lelkészek kikapcsolása után a még evangélikus és református tulajdonban lévő épületeket, iratokat lefoglalták, és ténylegesen beszüntették a protestánsok vallásgyakorlatát. Az ellenreformáció ezen legsötétebb, legdurvább és legtöbb szenvedést hozó időszakát, a korábban virágzó reformált egyházi életet teljesen eltipró korszakot nevezi a protestáns egyháztörténelem „gyászévtizednek”.

Az evangéliumot értéknek tekintő eleink azonban ebbe nem törődtek bele. A könyörtelen elnyomás, a hittel szembeni erőszak ellen fellázadtak. Felkelések és szabadságharcok robbantak ki az országban többfelé. A hatalom kénytelen volt engedményt tenni.

Az 1681-es soproni országgyűlés a vallási feszültség oldására bizonyos szelepeket épített a rendszerbe, és korlátozott vallásszabadságot kínált a protestánsoknak. A XXVI. törvénycikk a királyi Magyarországon vármegyénként két helyen és a szabad királyi városokban bizonyos megkötések mellett engedélyezte a protestánsok vallásgyakorlatát. A törvény nevesítve felsorolja azokat a településeket, amelyeken megengedték a protestánsoknak, hogy hitük szerinti istentiszteletet tartsanak. Ez a felsorolás az *articulum,* amelyről a korszak is kapta a nevét.

Ez a rendelkezés a mai Magyarországnak csupán egy kis észak-dunántúli részét érintette, amely éppen nem volt török kézen. Ebben a régióban az articulus két vármegyében négy települést nevesít: Vas vármegyében Nemescsó és Celldömölk, Sopron vármegyében pedig Nemeskér és Vadosfa szerepel a listán. Ezeken kívül mint szabad királyi város Sopron kapott evangélikus vallásgyakorlati jogot.

A vallásgyakorlatra kijelölt artikuláris helyek nem forgalmas és központi fekvésű városok, hanem eldugott, parányi települések voltak. Ebből is látszik, hogy a hatalmi cél nem változott. A rendelkezés nem a protestáns vallásgyakorlat megújulását kívánta elérni, hanem cinikusan azt célozta, hogy a nehéz feltételek szegjék kedvét a protestánsoknak, és maguktól hagyják abba a hitük gyakorlását…

A szeptemberi artikuláris napon Isten megtartó kegyelmének csodáját és eleink evangéliumi hithez való elkötelezett ragaszkodását kell meglátnunk. Nem sebeket szeretnénk feltépni, hanem felfedezni azt az erőforrást, amelyből ők is merítettek. A fagyos ellenszélben nagyon komoly áldozatot kellett hozniuk azért, hogy evangélikus istentiszteleten vehessenek részt, hogy anyanyelvű prédikációt halljanak. Sok órát kellett gyalogolniuk vagy lovas kocsin utazniuk. Távolabbi településekről, a mai Burgenland területének nagyobb részéről, de még a mai Szlovéniához tartozó Muravidékről is Nemescsóba jártak akkoriban az evangélikusok templomba. A távol élőknek már előző nap el kellett indulniuk, mert több mint száz kilométerről fizikailag képtelenség volt néhány óra alatt odaérni.

Találkozónknak külön értéke, hogy a burgenlandi evangélikusok is elindulnak *Manfred Koch* szuperintendens úr vezetésével gyalogosan Rohoncról (Rechnitz). Vendégeket várunk a Muravidékről és természetesen kerületünk gyülekezeteiből is. Én magam és a velem tartók hajnali öt órakor indulunk gyalog a keleti irányból, Bükről. Útközben megállunk pár percre Csepregen, ahol az ellenreformációs üldözés során meghalt 1223 evangélikus mártírunk emlékére koszorút helyezünk el a Szent Miklós-plébániatemplomnál.

ÉGTÁJOLÓ

Emléknapunkkal szeretnénk újra felfedezni azt az erőt, amely eleinket a legnehezebb időkben is megtartotta, és amely ma is élő és működő forrás lehet számunkra. Rá szeretnénk csodálkozni Isten bölcsességére, aki nem csak a bibliai József-történetben mutatta meg, hogy még a rosszat is jóra tudja fordítani, és fel tudja használni övéi javára.

A viharos ellenszél megedzette, megerősítette evangélikus őseinket is. Amikor ez a nehéz korszak véget ért, és *II. József* türelmi rendelete lehetővé tette új evangélikus templomok építését, azok szinte gomba módjára, százával nőttek ki a földből.

Bízom benne, hogy a fárasztó út segít nekünk abban, hogy jobban megértsük és megbecsüljük evangélikus örökségünket. A feltáruló nehéz múlt hátterén más megvilágításba kerülnek mai lehetőségeink és szabadságunk is. Ma sokkal könnyebben elérhetők evangélikus alkalmaink, éljünk hát ezekkel a lehetőségekkel. Ma természetes, hogy anyanyelvünkön hallgathatjuk Isten igéjét, és megélhetjük a közösséget evangélikus gyülekezeteinkben élő hittestvéreinkkel. Használjuk ki, és ne felejtsünk el hálát adni és köszönetet mondani ezért!

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

„Nem szabad megijedni az új közösségektől”

Beszélgetés Laborczi Géza lelkésszel, az ökumenikus nyári szabadegyetem vezetőjével

▶ 1990-ben, amikor átjárhatóvá váltak a határok, óriási jelentősége volt a határon túli magyar fiatalok számára a tiszadobi nemzetközi ökumenikus tábornak a találkozás, a tapasztalatcsere, a szabadság és a közösség megélése szempontjából. A tábor 2009-ben került át Nyíregyházára, és alakult nemzetközi ökumenikus szabadegyetemmé, most pedig újfent nagy változások előtt áll. A rendezvény idei témája az emlékezés volt. Huszonhat év emlékeiről, a jövő lehetőségeiről, új közösségekről és az emlékezés teológiai vonatkozásairól kérdeztük *Laborczi Géza* evangélikus lelkészt, aki a kezdetek óta főszervezője a rendezvénynek.

– Miért az emlékezést választották az idei szabadegyetem témájául?

– A múlt évi felkészüléskor döntött úgy a rendezvényt előkészítő csapat, hogy az emlékezés témáját tűzzük napirendre. Mert túl sok volt az egymás mellett elbeszélés és a lényegről elterelő vita, és az az álláspont alakult ki, hogy ez ügyben a részt vevő fiataloknak is szükségük lehet útmutatásra.

– A vita mennyiben tudható be annak, hogy a szabadegyetem határon túli kemény magja mellé két éve az Evangélikus Roma Szakkollégiumot is bevonták a szervezésbe? Milyen ennek a két nagyon speciális kisebbségnek a viszonya egymáshoz?

– Ez az újítás nem volt feszültségmentes, volt olyan szabadegyetem-előkészítő, amikor olyan heves vita alakult ki ebből, hogy szinte izzott a levegő. De azt gondolom, hogy ezeket a vitákat nem lehet megspórolni. Sajnos mindkét oldalról – a roma fiatalok és a határon túliak részéről is – voltak olyan résztvevők, akik ezután elmaradtak, mert nem akartak ebben a folyamatban részt venni. De akik maradtak, maradtunk, azoknak az a nagyszerű felismerés adatik, hogy a kisebbségi lét összeköt bennünket. A határon túli kisebbségi tapasztalat közel azonos, mint amit a roma kisebbség idehaza megtapasztal.

Ehhez még hozzáad egy lényeges közös élményt, szempontot az is, hogy – bárki bármit állít – ma keresztényként kisebbségben vagyunk. Még inkább összeköt bennünket, hogy keresztényként is ugyanúgy megtapasztaljuk a kirekesztést és az előítéleteket. Ezektől nem megijedni kell, hanem ezeket tudomásul véve új minőségeket kell létrehozni. A szabadegyetem útkeresésének folyamata efelé tart. Akik fölvállalták ebben a közösségben, hogy nem adjuk fel egymás megismerését, megértését és elfogadását, azok ebben alakulnak, alakulunk, változunk, és más emberek leszünk ettől.

– Milyen útmutatást kaphattak az idei résztvevők?

– Ezt tőlük kellene megkérdezni, mindenesetre a megközelítést illetően igyekeztünk különböző szakterületek képviselőit bevonva körüljárni a témát: volt pszichológus, *Balogh Kálmán* cimbalomművész pedig a hagyomány és az emlékezet viszonyáról beszélt, és természetesen jelen volt a teológiai nézőpont is.

– Az emlékezés általában – és a tavalyi emlékév miatt különösen – a holokauszttal összefüggő fogalomként szerepel. Milyen keresztény teológiai vonatkozása lehet mindennek?

– Az emlékezés nem csak holokausztkérdés. Szükséges emlékezni a traumákra, de az emlékezés teremtésbeli adottságunk, tehát a keresztény antropológia is ismeri, hogy az emlékezés Istentől kapott ajándékainknak fontos része. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy önmagában az emlékezetről nem tudunk beszélni, mert az emlékezés csak egy eszköz, valaminek a hordozója. Mint egy okostelefon vagy egy tablet: nem azért vesszük meg ezeket az eszközöket, hogy aztán betegyük a vitrinbe, és csodáljuk, hanem hogy ezeken keresztül tartalmak jöjjenek létre, információk cseréljenek gazdát. Az emlékezés ugyanilyen: eszköz az Isten és az ember, az ember és az ember kapcsolatában.

– Miért fontos emlékezni?

– Az emlékezet egyik oldalról azért fontos a privát életünkben, mert ezáltal nem kell mindig mindent elölről kezdeni. Emlékezünk a saját, előző napi dolgainkra, emlékezünk különböző gesztusokra, szavakra, tettekre – ennek nyilván megvan a maga pszichológiai folyamata, és megvan a maga spirituális folyamata. Mindemellett van egy egyéni és egy közösségi része, és ennek a kettőnek a dinamikája, az egymást színesítő, kiegészítő vagy éppen kontrolláló folyamata az, ami nagyon fontos.

Huszonhat éve tartjuk nyaranta ezt a tábort. Volt olyan résztvevő, aki huszonhat alkalommal jött el, ő képviseli a folytonosságot a maga jelenlétével és gondolataival. És volt olyan, aki először volt köztünk. Ezek az egyéni és közösségi élmények, nézőpontok adják az emlékezés egészséges egyensúlyát, nemcsak nálunk, hanem mindenütt.

– Az emlékezethez szorosan kapcsolódhat a hagyomány fogalma, amely szintén meghatározó eleme volt az idei programnak. Hogyan viszonyul egymáshoz a hagyomány és az emlékezet?

– A tradíció az, ami nemzedékről nemzedékre átöröklődik, egyfajta élettapasztalat és tudástár, amelyre családoknak, közösségeknek és politikai értelemben vett közösségeknek is egyaránt szükségük van.

A teológiai értelemben vett hagyomány ennél gazdagabb, s ebben a hagyományban az első keresztény embereknek, akik a Jézus-esemény szem- és fültanúi voltak, kiemelt szerepük van. Egyrészt a történelmi hitelesség miatt – nekik köszönhetően tudjuk, hogy Jézus nem kitalált személy, hogy keresztényként mi nem fantazmagóriában hiszünk, hanem olyasvalakiben, aki a történelem egy adott pontján megjelent. Másrészt ez a történelmi személy az isteni szeretetnek a hordozója. Ezek a tanítványok minél jobban megélték az emberséget Jézus közelségében, annál inkább felfedezték benne az isteni mivoltot.

Az apostoli hagyomány, a keresztény tradíció, amelyet ők őriztek, nem egyszerűen csak a szokások őrzése, hanem egyfajta apostoli látás, amely ránk öröklődött az evangéliumokban, amely intenzív emlékezésre ösztönöz, és Jézushoz köt. Ettől lesz a keresztyén hagyomány sajátos, egyszersmind személyes élmény – mert nem lehet másképp, csak személyesen megélni, hogy Jézus nem történelmi figura volt csupán, hanem számunkra segítséget, szabadulást hozó megváltó.

– A szabadegyetem programjában idén megjelent vagy visszatért egyfajta népi jelleg – gondolok itt a nemezelésre vagy arra, hogy a zenészek csoportja kiegészült népzenészekkel, és említhetem Balogh Kálmán szereplését is. A korábbi években pedig kifejezetten különböző tudományterületek és látásmódok bevonására törekedtek. A népi hagyomány hogyan illeszkedik a szabadegyetem hagyományai közé?

– Ez új színfolt, de összeilleszthető a korábban kialakult tradícióval. A keresztény hitnek és gondolkodásnak *Wolfhart Pannenberg* német teológus szerint négy funkciója van: az értékmegőrzés, az újrafogalmazás, a tudományos igényesség és a személyes érintettség, és ennek a négynek az egyensúlya adja a teológus minőségét. Billegnek néha ezek a dolgok. Például hagyománya a szabadegyetemnek, hogy a határon túli magyar fiatalok találkozásának a terepe volt hosszú ideje – ebbe simán belefér, hogy a Kárpát-medencében élő, különböző felekezetekhez tartozó fiatalok számára fölmutassuk, hogy mit jelent itt élésünk több száz éves gyökere. Hogy nem levágott szamárkóróként élünk ebben a világban.

– Az utóbbi években éppen ez a réteg volt kevésbé jelen a szabadegyetemen.

– A fő kérdés nem ez, hanem az, hogy az a bázis, amelynek alapjain a rendezvény valamikor, nemzetközi táborként, még Tiszadobon létrejött, megszűnt, és annyira megváltoztak a körülmények, hogy ebben a vonatkozásban is újra kell gondolni a szerepét és feladatát. Tudunk-e új bázist találni? Milyen milyen módon épülhet ez a bázis tovább? Erről majd a gondolkodási folyamat végén lehet beszélni.

– A tiszadobi tábornak a kilencvenes években nagy húzóereje volt. Mi az oka az átalakulásnak?

– Ez volt az első ilyen tábor a térségben. Kilencvenben omlottak le a falak, váltak átjárhatóvá a határok, az egymással való szabad találkozás, a rácsodálkozás időszaka volt. Óriási történelmi lehetőség, amelyet megpróbáltunk a magunk eszközeivel segíteni, hogy kialakuljon az addig több szempontból – vallási és politikai szempontból is – elszigetelt csoportok találkozása, párbeszéde. Nyugat-Európából, Erdélyből, Felvidékről, Kárpátaljáról, a hajdani Jugoszláviából érkeztek a résztvevők. Egyfajta kisebbségi műhely volt. Efölött eljárt az idő.

– Miért?

– Mert mára teljesen természetessé vált, hogy a határok átjárhatók. Ez, reméljük, így is marad. Nagyon sok lehetőség van már táborozásra, kialakultak a saját közösségek, találkozási pontok, ebben az értelemben megszűnt ez a hajdani küldetés.

– Mi a mostani küldetés?

– Jó kérdés, ezt próbáljuk kitalálni… Sokat beszélünk ma a hagyományos közösségek felbomlásáról, és ezt többnyire tragédiaként éljük meg. Sokak szerint ezt a fölbomlást segítik a technikai eszközök is. Nem gondolnám, hogy ebből a szempontból ilyen súlyos a helyzet, hanem éppen a hagyományos közösségek felbomlása jelentheti az új közösségek szerveződésének lehetőségét. Az emberekben hihetetlen igény van a közösség iránt – ezt mutatja például az, hogy a különböző közösségi oldalak rendkívül népszerűek. És ezt a helyzetet nem kritizálni kell, nem félni kell tőle, hanem újra kell gondolni.

Keresztény emberként számunkra kiemelt kérdés lehet, hogyan tudunk a rendelkezésre álló eszközök segítségével vagy ezek mellett új közösséget létrehozni. A szabadegyetemnek az lehet a feladata a jövőben, hogy egy ilyen típusú, akár családok mentén szerveződő közösség megteremtésén dolgozzon, és megadja az egymásra találás élményét. Mert a technikai eszközöket jó használni, de a személyes közösséget semmi nem pótolja. Én hiszek abban, hogy egy idő múlva a személyes élmény, a személyes találkozások varázsa újra előkerül. A szabadegyetem szervezői részéről most egy újfajta közösségi élmény kimunkálása, elősegítése lehet a cél.

– Az elmúlt huszonhat évből mire emlékszik a legszívesebben?

– Mindig az utolsó táborra. Biztosan rendkívüli és emlékezetes lesz, hogy egy olyan szintű zenész, mint Balogh Kálmán, eljött hozzánk. Az előadását megelőző este kitette az udvaron a cimbalmát, és azt mondta minden jelen lévő zenésznek, képzettségtől függetlenül, hogy gyertek, zenéljünk együtt, miközben nyilvánvaló, hogy magasan ő a legprofibb. De ez nem megalázó, hanem másokat inspiráló profizmus. Őket hallgatni este, az enyhülő kánikulában nagy élmény volt. A záró istentiszteletek is mindig nagyszerű emlékek, mert együtt szolgálunk a különböző felekezetű kollégákkal.

– Egy ökumenikus rendezvényen a közös úrvacsoravétel egyébként is szimbolikus, és az emlékezéssel kapcsolatban is kiemelt szerepe van.

– Igen, és korábban Tiszadobon ez még színesebb volt: reformátusok, ortodoxok, unitáriusok, evangélikusok, katolikusok a saját rendjük szerint, egymás mellett, mégis együtt vették az úrvacsorát, ez hihetetlen élmény, és azt gondolom, hogy műfaját tekintve is egyedülálló volt.

Ugyanakkor Tiszadob tényleg inspiráló is volt, van konkrét hatástörténete is. Ott születtek a Gryllus–Sumonyi-zsoltárok. Délelőtt megírt *Sumonyi Zoli* egy szöveget, és este *Gryllus Dani* zenéjére megvitattuk. Itt született az első, a 133. zsoltár, amelyik azóta is kedves indulója a csapatnak. A kortárs reflexió, vagyis hogy minden nemzedék fölfedezze a Biblia ősi értékeit, kiemelt jelentőséggel bír, ezért számunkra nagyon fontos, hogy Gryllus Dániel és Sumonyi Zoltán voltak a segítségünkre abban, hogy egy 20. századi interpretációja megszülethessen a dávidi zsoltároknak. A szabadegyetem zenészcsoportja pedig idén ezeket a Tiszadobon született zsoltárokat dolgozta át kortárs és népzenei elemekkel tarkítva.

– Ön a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat elnöke, az Evangélikus Roma Szakkollégium pedig két éve vesz részt a szervezésben. Ez milyen új lehetőségeket, kihívásokat jelent?

– Elsősorban a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium szállt be a szervezésbe, és nem elhanyagolható szempont, hogy a pályázati források is a kollégiumhoz kötődnek. A szakkollégiumnak is alapvető célja, hogy elősegítse a roma–magyar együttélést. Azért hoztuk be a szakkollégiumot a szabadegyetem szervezésébe, mert nagy szükség van arra, hogy fel tudjuk mutatni: ma Magyarországon, a gyűlölködés, a növekvő közöny, az egymás elutasításának világában igenis létezik olyan közösség, ahol egymást el tudjuk fogadni.

Volt olyan roma fiatal, aki arról számolt be, hogy eddig bárhol megfordult a saját közösségén kívül, mindenütt megszólták, kompromittáló kérdéseket kapott, most meg szárnyalva ment haza, annak tudatában, hogy létezik olyan nem roma közösség, ahol nem bántják azért, mert olyan, amilyen. Fontos, hogy az előítéletek lebontásában ezeket az új, formálódó közösségeket segíteni tudjuk a személyes és a közösségi élmények szintjén is.

■ L. D.

HIRDETÉS

Szeptember 11–13., Balatonföldvár

Meghívó protestáns médiaműhelyre

Téma: A médiaoktatás – protestáns szemmel

Idén is aktív médiamunkásokat, továbbá a média belső, szakmai kérdései iránt érdeklődőket vár őszi tanácskozására a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz). A szeptember 11–13. között tartandó médiaműhely ezúttal az újságíróképzés, a médiaoktatás mai helyzetét veszi górcső alá, a tárgyban illetékes tanár kollégák részvételével. A balatonföldvári tanácskozás vendégeire – hagyományainkhoz híven – nem csupán előadóként, hanem beszélgetőtársként is számít közösségünk.

A részletes program a Prúsz honlapján lesz olvasható.

A protestáns médiaműhely helyszíne: Bethesda Baptista Üdülő és Konferencia-központ, Balatonföldvár, Spúr István u. 21.

Időpontja: 2015. szeptember 11–13.

Részvételi díj (péntek vacsorától vasárnap ebédig): 9500 Ft, Prúsz-tagoknak: 7500 Ft.

Jelentkezni *(a férőhelyek függvényében)* szeptember 1-jéig a prusz@lutheran.hu e-mail címen vagy a 20/824-9657-es mobilszámon lehet.

www.prusz.hu

Jegyzetlapok

(Napló, 2015)

Izzó nyár, eső és vihar. Július első napjai, negyvenfokos forróság, azután váratlan özönvíz és mindent eltipró szélvihar. Sötétség, jégeső, pusztítás. Július 8-án, szerdán végigtombolt az országon. Mindenütt kidőlt fák, leszakított tetők, Felsőzsolcán házakat tört ketté, Érd környékén dió nagyságú jég esett, téli fehérbe öltözött a táj… Egész Európában tombolt a vihar, Velencét majdnem elfújta a helyéről. A fővárosra éjszaka borult, az autók kerekeit ellepte a hömpölygő eső. A metró lépcsőin zúdult le a víz, megszűnt a forgalom.

* * *

Naplóbejegyzés. Tolsztoj 1891. június 8-án írta: „A legnagyobb dolog az életben, ha saját tapasztalatunk alapján ismerjük meg Istent. A jó: Isten szolgálata, amelyet mindig áldozathozatal, saját eleven életünk vesztesége kísér, ahhoz hasonlóan, ahogy a fény mindig az égő anyag fogyasztásával jár."

* * *

Srebrenica. A húsz éve történt szörnyű mészárlásra emlékezett Bosznia: a délszláv háborúban mintegy nyolcezer-ötszáz embert gyilkoltak meg. Férfiakat és fiúkat csonkítottak meg, és nagy, közös sírokba dobták a holttestüket. Egyszerű muzulmán családok az áldozatok. Nem védték meg őket a holland ENSZ-békefenntartók.

Néma, mély szomorúság ül a gyászolók arcán. Nézem a bekötött fejkendős nőket, a halkan síró asszonyokat. Egymásba karolva panaszkodnak: „Tavaly búcsúztattam a sógoromat és népes családját" – mondja egy anya. A másik folytatja: „Három helyen voltak szeretteim. Most együtt vannak, végre eltemethetem őket."

Fölállok a székből, közelebb megyek, imára kulcsolom a kezemet. Fehér keresztek egymás mellett. A temetőváros elcsendesedik.

Sarepta szeretetotthon. Öregek, Down-kóros fiatalok az előtérben, a szűk folyosókon. Közöttük jönnek-mennek a nővérek, akiknek az arcáról soha nem fogy el a mosoly. Egy jó szó is elég, a bentlakók mindenért hálásak, mindent megköszönnek. Fiatal gondozó meséli: mikor gyereket várt, az egyik beteg kisfiú kivette a kezéből az edényeket, és ő kezdett mosogatni. „Neked nem szabad ezt csinálni. Árt a kisbabának" – mondta kedves szigorúsággal. És dolgozott egész este, késő éjszaka feküdt le, mikor mindennel végzett.

* * *

Az idő ítélete. Kis társaságban valaki kioktat: a *Szegénylegények* a 20. század legnagyobb filmje. A rendező a világ legjobbjai közé tartozik.

Nagy és veszélyes szavak. Este otthon előveszem *Tarkovszkij* naplóját, próbálom megkeresni a kritikáját. Döntse el ő: ki hová tartozik? 1980. január 20-án írta: „Pénteken a Dom Kinóban voltunk, és láttunk másfél Jancsó Miklós-filmet. A *Magyar rapszódiát* és az *Allegro Barbarót.* Nem néztük végig, otthagytuk: borzalmas, ízléstelen, fontoskodó. Tehetségtelen és vulgáris. *Paradzsanov* eszeveszett, tehetségtelen epigonja."

* * *

Menekülők. Új és új drámai képek, férfiak, nők és gyerekek mennek az úton. A legtöbb vonszolja magát, az erősebbek nyakukba veszik a legkisebbeket. Úgy futnak át a zöldhatáron. Kis csapatnak vizet adnak a helybeliek, és a megriadt emberek megnyílnak: „Svédországba megyek" – mondja egy fiatal. „Nem ettem három napja" – panaszkodik egy idős, bottal járó férfi. „Én vagyok a legboldogabb, megtaláltam a családomat" – újságolja lelkesen egy koromfekete hajú apa.

Asszonyok sírnak a magas nyárfa hűvösében, azután ők is mosolyognak, van, aki hangosan nevet: szakállas fiatalember biciklin viszi három fiát. Jobb keze hátul, hogy ellenőrizze, megvannak-e a verébfiókák. Menekülők. Jönnek, özönölnek, szegények és jól öltözöttek, szentek és késes elégedetlenek. Az ország délkeleti része összetaposva, a nagyvárost, Szegedet átitatta a félelem. És tehetetlenségünk egyre bosszantóbb.

A teknősbéka. Óbudán járok, a Fő tér közelében. Eszembe jut a kedves barát, *Judit.* Fölnézek, az ablak csukva, három éve kiköltözött a közeli temetőbe. Leülök egy padra, idézem a régi éveket. Mi lett a gyönyörű szobafenyővel? Hová lett a kis gyémánt ékszer: a mindig gyalogló teknősbéka? Mikor megijedtem tőle, a kezébe vette, mutatta és simogatta.

Azóta is töprengek erről a furcsa szerzetről: honnan ez az egyszerű és bonyolult alak? Kőkemény házat épít magának, cipeli egész életében. Ez védi, ebben lakik az éj sötétjében. A friss saláta mellé meszet kapar a falról, hogy páncélja vastag legyen. Micsoda erőfeszítés és pazarlás; tanulhatnánk tőle türelmet és munkát.

* * *

Jelen és jövő. Naponta látom Amerika világéhes lépteit. Látom Oroszország ravasz nagyhatalmi húzásait, az óriás Kína terített asztalát. Mi a titok, ki tudja? Talán az ember értéktelensége. Milliók és milliók olcsó munkája. Hol a helye Magyarországnak ebben a világviharban? Mit tegyen, hogy megmaradjon? Mi lehet a kiút számára? Egyetlen lehetséges út létezik: mielőbb erős országgá kell válnia! Nem katonai lépésekre gondolok, inkább gazdasági, technológiai és kulturális megújulásra. Magyarországnak mindenre nyitottnak, modernnek kell lennie. Párbeszédre képesnek és dinamikusnak – hamvaiból újjászülető főnixmadárnak.

* * *

Esti olvasmány. Évek óta éjfél felé belelapozok a Bibliába. Egy kortynyi óbor, gyógyszer a szívre. Egy mondat, bekezdés, rövid töprengés, azután ha az idő engedi, tovább néhány oldallal. Olykor megdöbbenek: a szöveget mintha nekem címezték volna, nekem nyújt segítséget. A tegnap esti üzenetek: *„Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik megtalálják azt."* (Mt 7,13–14; Károli-fordítás.) *„Bízzál, fiam! Megbocsáttattak néked a te bűneid."* (Mt 9,2)

* * *

A szitárkészítő. Nevét ne keresd. A törékeny hangszer karcsú nyakán csak ennyi áll: készítője megtalálható a Szentély mögötti téren. És neked kell odautazni, repülőn, azután úttalan utakon vándorolni, gyalogolni a nagyvárosig. A Mester egész nap dolgozik, keveset beszél. Amíg pihensz, éjszaka megteszi a végső simításokat. Naponta nézheted, egy hét után érintheted is a formálódó hangszert, így készül isteni segédlettel. Mint templomépítő kőfaragók, úgy dolgozik ő is, ismeretlenül és sok imádsággal.

Esti séta. Hét óra van, jön a szomszédasszonyom. Pórázon vezeti két kutyáját: az egyik apró fekete korcs, a másik hatalmas kaukázusi juhász. Ha ugat, zeng az egész vidék. Jelzi a kicsinek: én most már pihenek, szagolom a kerti virágokat, te pedig figyelj mindenre.

Rózsika, a gazdájuk elmúlt nyolcvanéves, de minden érdekli, szervez és intézkedik. Megáll, leül mellém a park új padjára. Sokáig néz föl a nyári égre: „Lassan indulok oda – mutat felfelé vékony ujjaival. – Sokan várnak rám. Kell a segítség – mondja csendesen. – Ott még van szeretet. De itt? Idelent zavaros minden."

■ Fenyvesi Félix Lajos

Győzelem mégis!

Riportfilm Szekeres Pál vívóról

Visszatekinteni huszonkét évvel ezelőttre, felidézni azt az élményt, mely mindenképpen meghatározta azt az időszakot, nagyon jó érzés. Megtörténhet – meg is történt –, hogy az embernek olyan találkozásban, beszélgetésben, egy megváltoztathatatlan, mégis elfogadott élethelyzettel való szembesülésben van része, amely után nem folytathatja úgy az életét, nem gondolkodhat ugyanúgy, ahogyan addig.

Huszonkét év alatt sokszor jelentett erőt számomra is a szinte véletlenszerű találkozás *Szekeres Pállal* és szeretteivel. Két évvel balesete és egy évvel paralimpiai győzelme után. Mondhatjuk úgy: azután, hogy egy év alatt a poklot megjárva mégis tovább tudott lépni. Kívülről figyelve életét, néha egy-egy rövid interjút készítve vele erősödött bennem az az érzés, hogy ő olyan ember, aki győzött mindenek ellenére, mégis.

Sokszor kialakul az emberben egy kép, kialakul egy talán nagyon távoli kötődés valakihez: bízunk benne, erőt ad az a tudat, hogy bármikor felhívhatjuk, találkozhatunk, aztán amikor ezt megtesszük, csalódnunk kell. Mert egy másik élethelyzetbe, magasabb pozícióba kerülve már nem ugyanaz az ember, mint aki korábban volt.

Szekeres Pálban és azokban, akik körülveszik őt, nem csalódtam. Ő ugyanaz az ember, aki első találkozásunkkor volt. Az a film, amelyet a közelmúltban elkészíthettem, és amelyet olvasóink is láthattak pár hete, újra bizonyos kérdések átgondolására késztetett, talán nem olyan radikálisan, mint a két évtizede történt találkozás, de mégis…

Hiszen láttam, hogyan lehet teljes életet, sőt példaadó életet élni az elkeseredés helyett. Hogyan válhat kerekes székben ülve – és ahogyan Pali fogalmazott: ezt a helyzetet megszokva – az épek példaképévé egy mozgássérült. És hogyan válhat az integráció szép példájává egy vívószakosztály, munkáját csendben végezve, mégis világraszóló eredményeket hozva.

Az első meglepetés a Törekvés Sportegyesület vívócsarnoka volt. 1999-ben, amikor megalakult a vívószakosztály, már jártam ott. Most, amikor gépkocsinkkal megálltunk az udvarban, egészen más kép fogadott. Hiszen nemrégen adták át a hazánkban egyedülálló paralimpiai csarnokot. Külföldön, Európában és Amerikában is természetes a parasportolók jelenléte. A kerekes székes vívás, kosárlabda, és sorolhatnám tovább a sportágakat. Nálunk azonban ritkaságszámba megy, hogy egy új sportcsarnok deklaráltan ugyanúgy a sérült sportolóké is, mint az egészségeseké. Szépen szimbolizálja ezt a látvány, amely a csarnokba lépve fogadott: a kosárpalánk egyik oldalán ép vívók, a másikon kerekes székesek vívtak egymással.

Szekeres Pali elmondta, hogy sérülése után külön egyesületet alapítottak a kerekes székes vívók, de most már más a helyzet. Együtt vívnak, együtt iskoláznak épek és sérültek. A különbség csak az, hogy ha kerekes székes vív egy nem kerekes székessel, akkor mindketten ülnek. Az edzőpartner választásánál nem az állapot, hanem a tudás az egyedüli kritérium.

A különböző érdekvédelmi szervezetek tanulhatnának ebből. Ugyanis nem a szólamok, hanem a mindennapi gyakorlat lehet csak példa az emberek számára. Mint a Törekvésben: ezt látják az ide járó kisgyerekek, ebben nőnek fel, így válnak vívóvá, ez lesz a természetes számukra. A sérültek számára pedig jó érzés és szinte dopping az, hogy ép társaikkal együtt edzhetnek, adott esetben együtt iskolázhatnak.

Szekeres Pali huszonhárom évnyi sikeres parasportolói pályafutás – három paralimpiai győzelem – után visszavonult az aktív sportolástól, de vannak, akiknek átadhatta a stafétabotot. Ő pedig három diplomájával most már miniszteri biztosként segíti a sérült emberek ügyét. Hiszen – ahogyan megfogalmazta – nemcsak testi, de szellemi akadályok is vannak, amelyeket át kell lépni. Így a siketek, a gyengén látók vagy a kerekes székesek előtt is. Ez elsősorban szemlélet kérdése. Ha ez pozitív, akkor megteremtődik az az anyagi bázis is, amely lehetőséget ad a változtatásra.

Eszembe jut egy másik portréfilmünk, amelyet *dr. Cserháti Péterrel* készítettünk. Az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet főigazgató főorvosa úgy látja, hogy a sérült emberekhez való viszonyunk szinte ördögi körként írható le. A mozgáskorlátozottak nem tudnak kijönni az utcára, mert számtalan hely azok közül, ahol meg kellene fordulniuk, nincs akadálymentesítve. Ezért kevés sérült embert látunk az utcán, így pedig azt gondoljuk, olyan elenyésző a számuk, hogy nem is kell érdemben foglalkozni velük.

Más országokban ez nem így van. Az utcán, az üzletekben, a hivatalokban is ugyanolyan természetességgel vannak jelen sérült társaink, mint az épek. Mindezek a helyek akadálymentesítettek, ezért adott számukra a mozgás lehetősége. Hangsúlyozottan törődnek velük, mert tudnak róluk.

Ezt kellene elérni hazánkban is. A helyzet talán nálunk is javult, de még közel sem ideális. Jó modell lehet a Törekvés vívószakosztálya. Erről mondta Szekeres Pál, hogy ami ott természetes, annak természetesnek kellene lennie a társadalomban is.

Huszonkét év után újra készíthettem műsort Szekeres Palival. Megismertem családját, gyermekeit. Felesége ugyanaz a lány – most már családanya –, aki sérülésekor is mellette maradt, erőt adott neki. Ez is példa lehetne sokak számára. Edzője, *Beliczay Sándor* mindent megtett azért, hogy Pali újra győzzön, és hogy most ez a szakosztály így működjön.

Az előző műsorban még Pali újrakezdéséért adtunk hálát. Most sokak újrakezdéséről beszélhetünk. Egyfajta lehetőségről mindazok számára, akik nem adják fel, akiknek élete győzelem lehet. Mégis!

■ Nagy László
lelkész, szerkesztő

Külmissziót támogató koncert

A Wycliffe színeiben baptista lány indul Ázsiába

Nyáresti orgonazene címmel tartott jótékonysági hangversenyen vehettek részt július 24-én az orgonamuzsikát kedvelő és Isten igéjét tisztelő újpesti protestánsok a helyi baptista imaházban. *Solymár Péter* evangélikus lelkipásztor vezetésével számos lutheránus is jelen volt a koncerten, amelyet egy külmissziós vállalkozás támogatására szerveztek meg.

A tervek szerint az ifjúkorát az újpesti baptista gyülekezetben töltő *Szűcs Laura* indul útnak rövidesen – misszionáriusi elhívásnak engedve, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete szervezésében – Dél-Ázsiába… Útjának támogatására *Tóka Ágoston* Junior Prima díjas orgonaművész, a gyülekezet orgonistája „álmodta meg” és ajánlotta fel a jótékonysági koncertet.

Laura a Gangesz folyó vidékére készül – a múlt pénteki kánikulában a koncert látogatói e Ráktérítő magasságában található trópusi terület klímájából is ízelítőt kaphattak.

Tóka Ágoston hangversenyének műsorán *J. S. Bach, Liszt Ferenc* művei, valamint *Antalffy-Zsíros Dezsőnek* egy spirituálé ihlette kompozíciója szerepelt. A zeneművek között *Mészáros Kornél* lelkipásztor igei gondolatai hívták fel a figyelmet a zene és a misszió kapcsolatára. Meggyőző válaszokat adott Tóka Ágoston kérdéseire Szűcs Laura is, aki küldetéséről, az ázsiai misszió remélt szépségéről és vállalt nehézségeiről beszélt.

A záró gyülekezeti ének előtt Tóka Ágoston improvizációja hangzott el, amelyben a művész a gyülekezeti ének dallamát a koncerten elhangzott művek témáival kombinálta.

A záróének áldáskívánás, könyörgés és búcsúztatás is volt egyben. Sokan énekelték Laurára gondolva: „Maradj mindig velünk, / Ha útra kelünk, / Őrizd életünk mindennap.” (EÉ 553)

■ Marosi Nagy Lajos

Szűcs Laura misszionárius, akiért az orgona szólt, és Tóka Ágoston orgonaművész, aki megszólaltatta az orgonát

Petrőczy Kata Szidóniáról – másként

▶ A Szilágyság fővárosában, Zilahon rendezték július 5–8. között, izzó hőségben, a Kárpát-medencei református középiskolák huszadik találkozóját. A rendezvény egyik megrázó eseménye volt a *Wesselényi* család zsibói fészkének, az 1778-ban építeni kezdett, barokk és klasszicista stílusú kastélynak a meglátogatása. Az aprólékos építési munkálatok több mint harminc évig tartottak, a kastély szépsége olyan művészek kezét dicséri, mint az ebédlő vadászjeleneteit megalkotó *Franz Neuhauser* és az istálló falának lószobrát megfaragó *Johannes Nachtigall.*

A kastély mai állapota mérhetetlenül lehangoló, az Európai Unió segítsége után kiált. Annál is inkább, mert ugyanebből a forrásból már jócskán kap támogatást a kastélykert és a közeli Vasile Fati botanikus kert.

Érdemes felidéznünk néhány mondatot Erdély író-krónikása, *Kemény Zsigmond A két Wesselényi Miklós* című apa-fiú portréjából: „A Szamos völgyében… körülvéve Erdély álomszerűen kies tájképeivel, egy büszke kastély uralkodik a vidék fölött. Széles homlokcsarnoka, a fedelezet csillogó kúpjai, a messzevetett szárnybástyázatok, a domb, amelyre az épület főrészei fektetve vannak, parancsoló és arisztokratikus tekintetet adnak a kastélynak… Mennyi természetbáj, mennyi szeretet, mennyi iszony, mennyi férfibú és történet, gyász lebeg e kastély széles parkja fölött, mely a szomszéd hegyek széléig nyúlik…”

Nagyon hálás vagyok *Lipovszky Juditnak,* a Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium tanárának, hogy megosztotta velem zilahi és zsibói élményeit, ismervén családom apai ágának szilágysági gyökereit. Hálás vagyok továbbá azért is, mert az általa készített szép és szomorú, segítségért kiáltó felvételeket nézegetve váratlanul eszembe jutott a falu előző, 1584-es fundálású kastélya, amelynek egyik gazdag életművű nagyasszonya nem más volt, mint *Wesselényi Istvánné Daniel Polixénia* – más változatban *Polyxéna –, Petrőczy Kata Szidónia,* a jeles evangélikus pietista költő-műfordítónő unokája.

Ez a második „Pólika” (anyja *Pekry Polixénia* volt) minden szempontból nagyanyja méltó örökösének bizonyult. S az idősebb és ifjabb *Wesselényi Miklós* méltó anyjának és nagyanyjának. Petrőczy Kata Szidóniához hasonlóan, gyermekeket nevelve és elveszítve, sok gyakorlati teendő közepette ő is gazdag életművet hozott létre. Nemhiába nevezték elismerően „magyar Minervának”.

A ZSIBÓI WESSELÉNYI-KASTÉLY

Míg Kata németből, ő latinból fordított, így többek között *Benedict Pictet A keresztyén ethikának summás ideje* című művét 1776-ban. Ő alapította a zsibói iskolát is. Egy hölgyet búcsúztató gyászversben ezt írta: „Még akkor az Idő vólt igen mostoha / A’ Léány gyermekek nem tanultak soha / Félvén, hogy a’ Deák Scoláknak nyers moha / Tiszta erköltsöknek lenne mérges doha…”

Daniel Polyxénát nevezhetnénk ezek alapján akár egyik korai feministánknak, hazai nőmozgalmaink előfutárának is – de nem volt az. Messze földön híres gazdasszonyként élte hétköznapjait Zsibó faluban, a település lakóinak javára, szabókat, gombkötőket, paszományozókat telepített le, s elindította a selyemhernyó-tenyésztést.

Nagyanyja nyomdokaiba lépve felnőttkort megélt lányait, köztük *Wesselényi Zsuzsannát* és *Annát* – ha nem is hatalmi szóval, de anyai tekintéllyel, mintegy a Petrőczy Kata Szidónia-hagyomány folytatásaként – német teológiai művek fordításának irányába terelgette. E fordítások sorában a legismertebbet, *Johann Friedrich Stapfer Keresztyén vallásra való útmutatását* Wesselényi Anna tolmácsolta.

Daniel Polixénia nagyasszony, a Wesselényiek egyik ősanyja férje családjának kedves településén, Zsibón búcsúzott el az élettől. Halálakor egész kötetnyi alkalmi vers született hívő és munkás élete tiszteletére *Az ezüst rostélyokban fénylő arany alma* címmel.

Mindezek alapján, bár korán meghalt nagyanyja a hozzá számtalan vonásában hasonlító unoka házasságkötését s a Szilágyságba költözését nem érte meg, Zsibó nem csupán a legnevezetesebb Wesselényi-emlékhely, apa és fia kriptájával – hanem egyszersmind egy Petrőczy Kata Szidónia alakját is felidéző „protestáns zarándoklat” méltó helyszíne. Amely többek között az evangélikusok és a reformátusok egymástól elválaszthatatlan múltjának beszédes bizonyítéka. Éppúgy, mint a megújulásért kiáltó Wesselényi-kastély, melynek egyik ura, *Wesselényi István* egy patinás evangélikus család vallásos magyar irodalmunkat gyarapító, sokoldalú és tehetséges leányát vette nőül.

■ Petrőczi Éva

Magányos cédrus

Csontváry-kiállítás a megújuló budai Várban

Sok év után ismét *Csontváry* képeit láthatjuk Budapesten. 1930-ban és 1962-ben volt együtt legutóbb az életmű, igaz, mindig hiányzott valami, és a közönség állásfoglalása is megosztott volt. Nem sokkal jobb a helyzet ma sem, felvillannak szélsőséges indulatok. Vannak, akik a festő nevéhez nem a *Magányos cédrust,* a *Baalbeket,* a *Mária kútja Názáretben* című képet társítják, hanem sajátos táviratait…

Nincs még egy alakja a művészettörténetnek, akiről annyi ellentétes vélemény hangzott volna el, mint *Csontváry Kosztka Tivadarról* (1853–1919). Szánalmas őrültnek éppúgy kikiáltották, mint az egyetemes művészet egyik legnagyobb zsenijének. Többször felfedezték, újból elfeledték, művei kis termekben aludták álmukat. Eltelt majdnem egy évszázad, s fénylő, tüzes színekben pompázó vásznai meghódították a művészetszeretőket.

A felvidéki patikus indulása sem mindennapi. Az ajtóban álló férfinak angyali hang súgta a fülébe: „Te leszel a világ legnagyobb napútfestője, nagyobb Raffaelnél!” Rögtön neki is kezdett a tanulásnak, rajzolt, törte a porfestéket, készült küldetése beteljesítésére.

Az is érdekes, hogy 1919-ben, halála után milyen szerencsével menekültek meg olajképei. Az elárvult műteremben nővére és néhány rokona tanakodott a művek sorsáról. Óriási vásznait fuvarosok akarták megvenni, szétvagdosni a lovas kocsik tetejére. Véletlenül – vagy talán a Gondviselés segítségével – egy fiatal, jó szemű építész, *Gerlóczy Gedeon* belebotlott a festményekbe, a rajzokba, és megvette a legfontosabb munkákat.

A mostani Csontváry-kiállítás látogatóit a korai tanulmányfejek fogadják. Középen az *Önarckép,* az oldalra néző lázas szemek minket keresnek; jobb kezében ott a paletta és az ecset, készen az örök munkára. A következő teremben madarak és lepkék tarka gyűjteménye. A harmadikban már láthatunk néhány igazi, Csontváry stílusára jellemző képet: *Selmecbánya, Tavasznyílás Mosztárban.* Kedves régi festményemet is megtaláltam: *Öreg halász,* mellette a hortobágyi híd a viharban.

A *Jajcei vízesés* előtt állva szinte halljuk a dübörögve zúduló vízfalat, látjuk a permetező opálos párát. És itt az első óriás vászon: A *Nagy-Tar-patak völgye a Tátrában.* A ragyogó távlat és a finom részletek külön elemzést érdemelnének.

Csontváry írta: „A Nap világosságot teremt, amely révén lehetőség nyílik a kinyilatkoztatásra. A fény az élet, a lélek és az igazság ősi jelképe.”

A *Jajcei villanymű éjjel,* a *Sétakocsizás újholdnál Athénban* szép példái nyugtalan kísérleteinek. Néhány lépés, és ott vagyunk *A taorminai görög színház romjainál.* Kicsit vissza kell lépni, hogy befogja szemünk a káprázatos, alkonyi színekben tobzódó látványt. Mellette *A panaszfal bejáratánál Jeruzsálemben.* Hatalmas tömeg, a képen mindenki a panaszfalnál akar lenni, hogy beszéljen Istennel. A folyosó végén a *Fohászkodó Üdvözítő* című kép vár bennünket, a bíbor lángként hajladozó magas férfi, hogy biztatását vagy átkát elzengje.

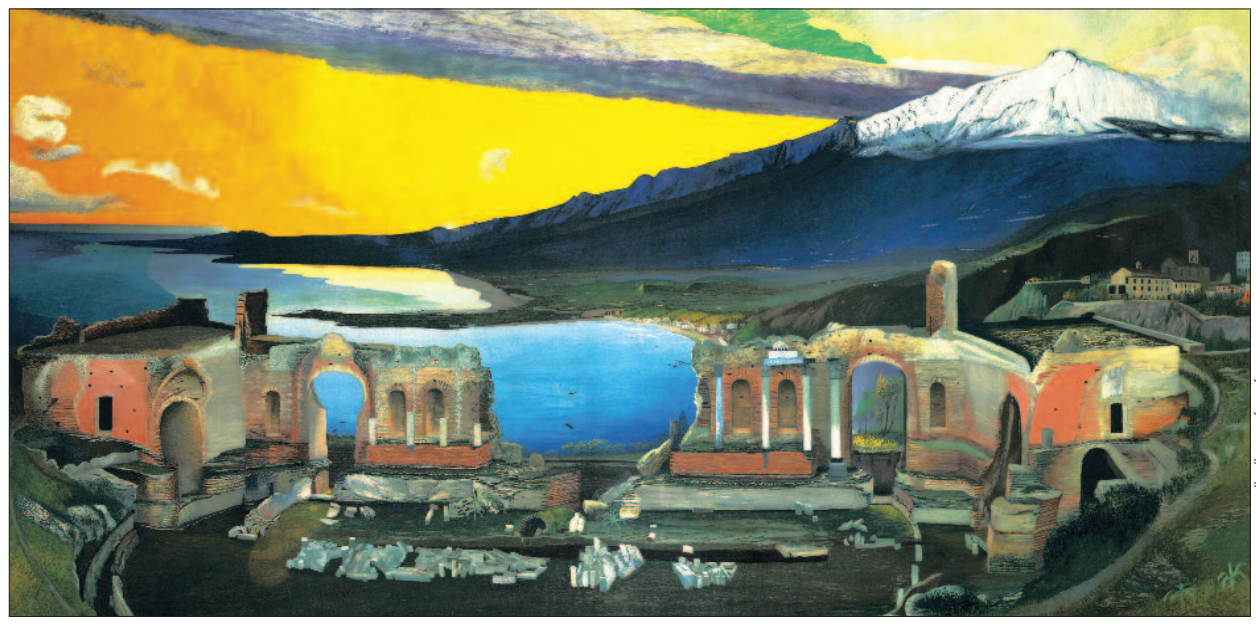

A TAORMINAI GÖRÖG SZÍNHÁZ ROMJAI, 1904–05

Fáradtan jövünk lefelé a lépcsőn, amikor a *Mária kútja Názáretben* című vászonnal és a legnagyobb méretű képpel, a *Baalbekkel* találkozunk.

Csontváry kapcsán gyakran megemlítik *Gauguin* és *Rousseau* nevét. De az ő életük bágyadt pepecselés csupán ahhoz a drámai erőhöz képest, amellyel a patikus-festő gyűjtogatta színeit, és teremtett harmóniát. Nyolc-tíz méteres vásznaira az egész földgömböt odafestette. És sehol egy törés, olyan belső feszültség fogja össze a felületeket, amely példátlan a művészetben.

Tíz év gigászi munka után kihullt kezéből az ecset, teljesítette küldetését. Csontváry izzó színeit a lélek tisztasága táplálta. Mint föld alatti nap, sugározta be környezetét, Európát, Szíriát, Mezopotámiát, Indiát, a Szentföld porladó köveit – a világot.

■ F. F. L.

Csontváry géniusza – A magányos cédrus. A kiállítás Budapesten, a Dísz téren, az egykori Honvéd Főparancsnokság épületében tekinthető meg december 31-ig. Nyitva keddtől vasárnapig 10–20 óra között.

A gyülekezet növekedése Isten ajándéka

Beszélgetés Bozorády András lelkésszel

„Arra törekszünk, hogy gyülekezetünk egymás terhét hordozó tanítványok családjává váljon” – fogalmaz *Bozorády András,* az Északi Egyházkerület missziói lelkésze. 2007-től végzi szolgálatát a Nyíregyházi Emmaus Evangélikus Egyházközség és az Emmaus Evangélikus Szeretetotthon lelkipásztoraként. Beszélgetésünkben örömmel számol be a gyülekezet növekedéséről, a közösségszervezésről és a krisztusi lelkületű aktív cselekvés felelősségéről.

– A 2006-ban alakult Nyíregyházi Emmaus Evangélikus Egyházközség folyamatosan növekszik. Öröm, ha ilyenről hallhatunk. Hogyan éled meg, és mivel „generálod” ezt a folyamatot?

– Csodaként élem meg. Azonkívül, hogy a Szentírásnak megfelelően igyekszem hirdetni Isten igéjét, és ehhez a szolgálathoz kérem Szentlelkét, olyan nagy gyülekezeti szervezés, „látványos akciók” nincsenek. Isten mégis megadta, hogy kétszeresére nőtt a gyülekezet! Százötven főről háromszázra emelkedett a tagok száma, templomba pedig százan-százhúszan járnak.

Nagy öröm, hogy a gyülekezet nem egy esetben úgy épül és bővül, hogy a tagok maguk szólítják meg és hívják ismerőseiket, szomszédaikat. Így nagyon különleges helyzet alakult ki: közösségünk fele – vagy talán már annál is több – nem is evangélikus hátterű.

– Nagyon ritka, hogy egy evangélikus gyülekezetben nem az evangélikus háttérből érkezők képezik a többséget…

– Arra törekszünk, hogy családi közösséggé váljunk. Ebben folyamatosan fejlődnünk kell, de ezt a fajta összetartozást érzik a hozzánk érkezők. Egyik gyülekezeti tagunk, aki más felekezeti háttérből jött, úgy döntött, hogy bejön a templomunkba. Örömmel tapasztalta a nyitottságot, bekapcsolódott imaközösségünkbe. Áldás, hogy mára gyülekezetünk tagja. Olyan is előfordul, hogy a „gyermek hozza a családot”. Először egyedül jött egy fiatal lány, majd a testvérével, aztán édesanyjával együtt érkezett templomunka. Később jöttek a barátok is…

– Miért vonzó az Emmaus?

– A Bibliából tudjuk, hogy Jézus vonzza az embereket. Bízom benne, hogy ez az alapvető ok, a krisztusi hívás meghallása. Azért imádkozunk, hogy az igehirdetésből ne az emberi maradjon meg a szívekben, hanem az, ami az Istentől jön. Jézus ma is hat az emberekre, ezt látom, és nem akarom eltakarni. Vallom, hogy addig lesz növekedés, amíg Jézusnak adjuk át alkalmainkat és magunkat…

Ezenkívül figyelmet fordítunk arra, hogy közösséggé váljunk. Előfordult, hogy az istentiszteleten arra kértük a jelenlévőket, ismerkedjenek meg két-három olyan gyülekezeti taggal, akivel korábban még nem beszélgettek. Először önmagunkat próbáljuk formálni, igyekszünk erősíteni a gyülekezeti köröket, hogy minél inkább egy családdá válhassunk. Bízom benne, hogy idővel természetessé válik az is, hogy ha például valaki beteg lesz, és már nem tud eljönni, nem magányosodik el, hiszen a gyülekezet akkor is körülveszi őt, és tartja vele a kapcsolatot.

Sok szolgálni kész testvérünk van. *Soltész Csaba,* gyülekezetünk felügyelője komoly segítség, ő vezeti zenekarunkat, egyre több meghívást kapnak szolgálatra, bizonyságtételre. A gyermek-bibliaórákat négyen tartják. A gyermekes családok gyülekezetünk életének meghatározó részei. Azt hiszem, sokat elárul közösségünk gazdasági vezetőjének bibliai jelmondata, mely olvasható a munkahelyi számítógépén is: *„Készülj Istened elé…”* (Ám 4,12)

– A gyülekezetépítésnek sokféle modelljét ismerjük. Te a családi közösséget nevezed a gyülekezet modelljének…

– Természetes, hogy az istentiszteleten a közösséget hangsúlyozni kell, de ez sokkal inkább az Istentől jövő szeretetből ered, a krisztusi lelkületből árad. Akiben elkezd növekedni Jézus, annak fontossá válik a másik. Ez látható, tapasztalható. Egymás megismerése szempontjából fontos, hogy mi elsősorban nem országos konferenciákra küldjük a gyülekezet tagjait, hanem saját alkalmakat szervezünk, hogy a közösség minél erősebb, összetartóbb legyen. Ebből következik az egymás iránti bizalom is, így van rá példa, hogy valaki be meri hozni nagyon bensőséges problémáját is. Ilyenkor jobban figyelünk rá, és erős imaközösség alakul érte.

– A gyülekezet mellett az Emmaus-szeretetotthonban is szolgálsz. Mit tanultál az idősek között?

– A szeretetotthoni szolgálatról nem gondoltam volna, hogy a lelkészi szolgálat *non plus ultrája,* de mára látom, hogy hihetetlen kincseink vannak. Ezt a világ emberi erőforrásnak nevezi, én ettől viszolygok. Csodálatos megtapasztalni azokon az időseken, akik több rendszeren keresztül is hűségesek maradtak hitükhöz, hogy látszik rajtuk egyfajta szelíd krisztusi lelkület. Vágynak az igei szolgálatra, az úrvacsorára. Sajnos egyre több ember dementálódik, de aki Istennel élte le az életét, annál érezhető valami benső megnyugvás.

Volt olyan idősünk, akin amikor imádkozott, nem is lehetett észrevenni az előrehaladott demencia jeleit. Egy másik néni nagyon betegen is folyamatosan énekelt. Őmellé leülni, őt hallgatni sok embernek ajánlani tudnám…

– Bár nálatok növekszik a gyülekezet, országos és európai viszonylatban a keresztények egyre kevesebben vannak. Mi lehet ennek az oka?

– Tudnunk kell, hogy Krisztus királyi uralma valóság. Ezzel szemben ma még az is hiányzik, hogy szembesüljünk Isten hatalmával. *Dániel könyvében* olvashatjuk, hogy lesz egy uralom, egy kő, amely heggyé válik. Ez a prófécia Krisztusban beteljesedett, de ezt inkább csak szorult helyzetében látja meg a ma embere…

Másrészt számomra a szolidaritás elsősorban keresztény kifejezés. Többek között azt jelenti, hogy felvesszük azoknak a problémáját, akiket üldöznek, vagy akiknek valamiért szenvedniük kell. Ezért sem mindegy, hogy a menekültkérdésre hogyan reagálunk. Mi egyelőre inkább elméletben vagyunk közel ehhez, de tudom, hogy Nyírbátorban van egy gyülekezeti lelkész, aki elmegy a menekültekhez, a táborban a keresztényeknek igét hirdet, a nem keresztényekkel pedig beszélget, és élelmiszert oszt számukra. Egy alkalommal – még a mostani menekülthullám előtt – nekünk is volt lehetőségünk befogadni egy nigériai fiatalt. Szeretettel és gondoskodással vette körül a közösség, sok ember megmozdult érte, nagyon jó volt ezt látni.

Nem elzárkóznunk kellne, hanem úgy, ahogy Krisztus is aktívan cselekedett a másikért, nekünk is ezt kell tennünk, hiszen ez a fajta testvériség a kereszténység jele.

– A Magyarországi Evangélikus Egyház az Ökumenikus Segélyszervezettel együtt indított akciót a menekültek megsegítésére. A civil társadalom hangja is nagyon erőteljes, számos egyéni és csoportos segítségnyújtásról olvashatunk. A gyakorlatban hogyan lehet a szolidaritást erősíteni?

– Inaktivitásunkra mindig lesz érv, de az nem lesz krisztusi. Újra fel kell tennünk magunknak a jézusi kérdést: *„Ti kinek tartotok engem?”* Meggyőződésem, hogy nem új intézmények, szociális ellátórendszerek kellenek nekünk, hanem belülről jövő meggyőződés, hogy a másikkal, a rászorulóval nekem dolgom van. Máshogy fogalmazva: ha valakiben tényleg Krisztus teste van, az indítást érez arra, hogy cselekedjen.

– A keresztény inaktivitásnak mi lehet az oka?

– Sokszor és sok szempontból eltávolodtunk a bibliai igazságoktól. Ahol nemcsak a teológiai tisztaság jelenik meg, hanem bibliai alapú, élő üzenet is, ott segítségnek is lennie kell. Evangélikusként különösen is fontos, hogy a reformáció nemcsak megtörtént, hanem az az üzenete, hogy folytonos megújulásra van szüksége az egyháznak! Ezt nem szabad kiiktatni. A kis-ázsiaiaknak szóló levél is tükrözi, hogy ők is ugyanolyan természetűek lehettek, mint mi. Pál apostol figyelmezteti őket, hogy ne aludjon el a hitük. Nekünk is arra van szükségünk, hogy észrevegyük, ha megfáradtunk, és kimozduljunk ebből az állapotból.

– Az Emmausnál először idősek otthona működött, majd gyülekezet alakult. Mindkettőnél édesapád látta el a lelkészi szolgálatot…

– 1993-ban épült fel a szeretetotthon, ennek édesapám, *Bozorády Zoltán* volt a vezetője. A kápolnában az időseknek minden héten istentiszteletet tartottunk. De nemcsak az idősek voltak jelen, hanem a városból is érkeztek az alkalmakra. Munkatársak is megjelentek az istentiszteleteken, sőt kérték, hogy itt lehessen az esküvőjük vagy a keresztelő. Egyre fokozódott az igény, így 2006 adventjének első vasárnapján vált önállóvá a gyülekezet. Akkor még jelentősen több volt az aktív idős, így az istentiszteleteken a padsor egyik fele az Emmaus-szeretetotthon lakóiból állt, másik fele pedig munkatársakból és a városból érkezőkből tevődött össze. Idővel az idősek oldala elkezdett fogyni, de a városból érkezőkből feltöltődtek a padsorok.

Nagyon jó volt megtapasztalni, hogy már akkor voltak olyan gyülekezeti önkéntesek, akik az idősek otthonában látogatták azokat, akiket más már sajnos nem annyira. Édesapám aktív maradt a gyülekezetben, elsősorban a lelkigondozás területén, ami áldást jelent a közösség számára.

■ Galambos Ádám

Forrás: Evangélikus.hu

FOTÓK: SOLTÉSZ CSABA

A líbiai dzsihadisták kivégeztek egy elrabolt egyiptomi keresztényt

Kivégezte az Iszlám Állam (IÁ) terrorszervezet azt az egyiptomi koptot, akit két másik afrikai kereszténnyel együtt Líbiában hurcoltak el a dzsihadisták – adta hírül július 22-én, szerdán az *al-Vatan* című egyiptomi napilap, miután az emberrablók egyike telefonon közölte a hírt az újság munkatársaival. A milicista közlése szerint azért „mészárolták le” túszukat, „mert nem volt muzulmán, hanem a hitetlenek vallását gyakorolta”. Kijelentette, hogy a szervezet harcosai „minden hitetlent lemészárolnak, akibe útjuk során belebotlanak”.

Három nappal korábban az *al-Vatan* arról számolt be, hogy az IÁ tagjai telefonon léptek kapcsolatba a huszonegy éves *Bahít Afrank Nádzseh Abíd* családtagjaival, akik három lehetőség közül választhattak: az iszlám hitre való áttérés, a váltságdíj kifizetése vagy a túsz halála. Az elrabolt fiatalember rokonai szerint a dzsihadisták húszezer dollár (közel 5,7 millió forint) váltságdíjat követeltek. Az újságcikk szerint a családnak ezt sikerült is összegyűjtenie.

Az *al-Vatan* munkatársai a családon keresztül telefonon érték el az egyik emberrablót, aki elmondta, hogy végül mégis a fiatal vendégmunkás meggyilkolása mellett döntöttek, hogy „példát statuáljanak a többi kereszténynek”.

A család egyik szomszédja szerint a dzsihadisták megszüntették a kapcsolatot a túsz hozzátartozóival, akik azóta semmit sem tudnak a fiatalember sorsáról.

A felső-egyiptomi Szóhág tartományban található falucska egy másik lakója szerint Abíd tíz napja hét muzulmán vallású egyiptomival együtt szökött át Líbiába, munkalehetőség reményében. A vendégmunkások egy mikrobuszban tartottak Tripoli felé, amikor az IÁ egyik ellenőrzőpontjánál megállították őket.

Hivatalos líbiai források szerint a három elrabolt kereszténynek az IÁ által májusban elfoglalt kikötővárostól, a líbiai partvonal közepén fekvő Szirttől délkeletre, en-Naufalíja település közelében veszett nyoma.

Az Iszlám Állam líbiai ága februárban húsz egyiptomi és egy nem azonosított származású afrikai keresztényt fejezett le kamerák előtt, áprilisban pedig harminc etióp kereszténnyel végeztek hasonlóan brutális módon.

A líbiai forradalom előtt becslések szerint legkevesebb egymillió egyiptomi vendégmunkás dolgozott az olajban gazdag szomszéd országban, így biztosítva hátrahagyott családjuk megélhetését. Sajtóértesülések szerint a nyomor elől továbbra is sok egyiptomi menekül a polgárháborús vidékre a rájuk leselkedő veszélyek és a Kairó által bejelentett utazási tilalom ellenére.

Forrás: MTI

Hazánkban ülésezett az Evangélikus

Nem csak tanácskoztak a vendégek

Levéltár-látogatás, kötetlen eszmecsere a programban

A világ minden tájáról összesereglett, az ökumenikus dialógusban részt vevő jeles teológusok július 16-i budapesti városnézésük során többek között a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárába is ellátogattak, ahol megtekintették *Luther Márton* végrendeletét. Bár a becses dokumentum a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) tulajdonát képezi, az Evangélikus Országos Levéltár helyett az Országos Levéltár őrzi, amíg egyházunk Üllői út 24. alatti országos székházának felújítási munkálatai folynak.

A Bécsi kapu téri épületnek a magyar történelem neves eseményeit idéző díszes tanácstermében először a levéltár képviselői köszöntötték az egybegyűlteket, és rövid betekintést adtak az intézmény életébe. Ezután *Czenthe Miklós,* az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója ismertette a végrendelet történetét. 1542-ben írt testamentumában nem teológiai gondolatait rögzítette a reformátor – mondta az igazgató –, hanem anyagi javait testálta benne feleségére. Ez abban a korban különleges lépésnek számított, mivel általában a gyermekekre szálltak a javak. Luther azonban úgy vélte, hogy felesége felügyelete alatt a családi vagyonnak jobb helye lesz.

Az iratot *Jankovich Miklós* vásárolta meg egy aukción negyven aranyforintért. A 19. század első felének nagy (katolikus) mecénása aztán idős korában az evangélikus egyháznak adományozta azzal a feltétellel, hogy sosem értékesítheti vagy adhatja oda másnak.

A német nyelvű végrendelet maga négyoldalas, az ötödiken a tanúk aláírásai olvashatók. *Philipp Melanchthon, Johannes Bugenhangen* és *Caspar Cruciger* latinul ellenjegyezték a dokumentumot.

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium dísztermében adott esti fogadáson *Gáncs Péter,* az MEE elnök-püspöke zsoltárverset idézve számolt be azokról a pozitív lépésekről, amelyeket hazánkban a két felekezet tagjai megtesznek egymás felé, majd átadta a szót *Kiss-Rigó Lászlónak,* a Szeged–Csanádi Egyházmegye püspökének, akivel együtt hívogattak a szeptemberben Szegeden megrendezendő, *Tágas tér* elnevezésű ökumenikus fesztiválra.

A közös bizottság részéről köszöntötte a jelenlévőket *William Kenney* birminghami katolikus püspök, a testület katolikus elnöke, aki korábban is sokat járt már Magyarországon. Kiemelte, hogy a keresztség kérdésének tisztázása mellett – ezzel foglalkozik jelenleg a bizottság – az is fontos, hogy a két egyház tagjai folyamatosan hordozzák egymást imádságaikban. *Eero Huovinen,* a Finnországi Evangélikus Egyház nyugalmazott püspöke, a bizottság evangélikus elnöke hangsúlyozta, hogy a két egyházat több tényező köti össze, mint amennyi elválasztja.

Bizottsági tagok csodálkoznak rá Luther végrendeletére az Országos Levéltárban – jobbra Czenthe Miklós, az Evangélikus Országos Levéltár igazgatója

A püspök fontos magyar evangélikus „egyházatyákról” is megemlékezett: *Gáncs Péterről, Harmati Béláról, Ordass Lajosról, Prőhle Károlyról, Csepregi Béláról, Molnár Rudolfról* és fiáról, *Molnár Gáborról…*

A köszöntések sorát közös étkezés szakította meg, majd két amerikai egyházi vezető folytatta a visszaemlékezések sorát: *Mark Hanson,* az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke és *Denis J. Madden* baltimore-i katolikus püspök hálásan tekintett vissza a bizottság eddig elért eredményeire. Utánuk *Szőke Péter,* a Szent Egyed Közösség vezetője szólt.

Harmati Béla nyugalmazott evangélikus püspök a bizottság korábbi evangélikus társelnökeként emlékezett az elmúlt évekre, majd pedig a tavaly elhunyt felesége, *Polgár Rózsa* Kossuth-díjas textilművész műveit bemutató album egy-egy példányával ajándékozta meg a közös bizottság tagjait. Igen megható momentum volt, amikor beszéde után barátja, Eero Huovinen püspök megölelte és megáldotta őt.

A jó hangulatú együttléten több alkalom is nyílt a jelenlévők személyes eszmecseréjére is. A régi ismerősök felelevenítették közös emlékeiket, és új ismeretségek is szövődtek. Az alkalom zárásaképpen Denis J. Madden püspök és *Kaisamari Hintikka,* a Lutheránus Világszövetség főtitkárhelyettese imádkozott, és áldotta meg a jelenlévőket.

Az alkalmon a bizottság tagjain kívül számos meghívott vendég is részt vett. Katolikus részről jelen volt *Kránitz Mihály,* a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának tanszékvezető professzora. A kormányzatot *Hegyi László,* az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára, *Gonda László,* a Külgazdasági és Külügyminisztérium főosztályvezető-helyettese, *Hafenscher Károly* miniszteri biztos – az MEE Zsinatának lelkészi elnöke –, valamint *Érszegi Márk Aurél* valláspolitikai főtanácsadó, Vatikán-szakértő képviselte.

A Magyarországi Evangélikus Egyház részéről mindhárom püspök jelen volt a rendezvényen. Evangélikus résztvevők voltak még a bizottság tagjai közül *Wanda Deifelt* (Brazília), *Sandra Gintere* (Litvánia), *Turid Karlsen Seim* (Norvégia), *Dirk G. Lange* (Egyesült Államok), *Fidon R. Mwombeki* (Tanzánia), *Friederike Nüssel* (Németország), *Hiroshi Augustine Suzuki* (Japán), *Theodor Dieter* (Strasbourg), *Mercedes Restrepo* (LVSZ).

Katolikus bizottsági résztvevők voltak: *Angelo Maffeis* (Olaszország), *Thomas Söding* (Németország), *Susan K. Wood* (Egyesült Államok), *P. Michel Fédou* (Franciaország), *Christian D. Washburn* (Egyesült Államok), *Wolfgang Thönissen Leitender* (Németország), *Eva-Maria Faber* (Svájc), *Matthias Türk* (Vatikán).

■ HBB

A szembenállástól az együttműködésig

Az Evangélikus–Római Katolikus Közös Bizottság egyhetes programja az Evangélikus Hittudományi Egyetemen tanácskozással zajlott, de természetesen találkoztak a Magyarországi Evangélikus Egyház, valamint a Magyar Katolikus Egyház vezetőivel, továbbá ellátogattak a szentendrei evangélikus gyülekezetbe és az esztergomi bazilikába.

Fabiny Tamás evangélikus püspök, a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) alelnöke a Magyar Távirati Irodának elmondta: a mostani konferencia fő témái egyrészt a keresztség, másrészt a 2017-es reformációi emlékév. Fabiny Tamás kitért arra is, hogy 2017 nemcsak az evangélikus, hanem az egész egyház ügye. Nem véletlen – tette hozzá –, hogy már a készülődésnél sem az ünnep, hanem a megemlékezés kifejezést használják. Az egyházszakadást, a különbségeket ugyanis nem lehet ünnepelni. Arra azonban lehet emlékezni, hogy ötszáz éve kezdődött a reformáció, mint ahogy arra az útra is, amelyet az egyházak azóta bejártak a 16. századi szembenállástól a mai együttműködésig – hangsúlyozta az LVSZ alelnöke.

A lutheránus és római katolikus tagokból álló munkacsoport 1965-ben ült össze először, hogy párbeszédet kezdjenek azokról az alapelvekről, amelyek a két egyházat egymástól elválasztják, és amelyekben egységesek. A munkacsoport az LVSZ és a Vatikán jóváhagyása után 1967-ben már mint Evangélikus–Római Katolikus Közös Bizottság ült össze. Tanácskozásaik legfontosabb témái az evangélium, az egyház, az eucharisztia, a papság, a megigazulás, az apostoliság és a keresztség voltak.

Az LVSZ a világ 98 országában és 145 egyházában élő 72 millió evangélikust összefogó világszervezet.

A Keresztények Egységét Előmozdító Pápai Tanácsot *XXIII. János* pápa alapította 1960-ban Keresztények Egységének Titkársága néven a második vatikáni zsinat dokumentumainak előkészítésére. A zsinat után, 1967-ben *VI. Pál* pápa a szervezet működésének célját a keresztény egység ápolásában jelölte meg.

▶ Mint lapunk múlt heti számában hírül adtuk, ha nyi Egyetemen ülésezett július 14–21. között a A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) és a Keres gus delegáltjai – szám szerint tizenheten – fővár formáció kezdete ötszázadik évfordulójának kö déseiről tanácskoztak. A konferencia „sajtónyil viselte az Evangélikus Információs Szolgálatot (EI anyagaiból válogattunk.

Az evangélikus–római ka

■ Reuss András

Az evangélikus–római katolikus *Közös nyilatkozat a megigazulás tanításáról* című dokumentumot 1999. október 31-én írták alá Augsburgban. Óriási hírverés volt körülötte. Nem csak az egyházi lapokban: a világi írott sajtó és a televízió is nagyon sokat foglalkozott vele Magyarországon is. Mégis azt kell mondanunk, hogy nem ismerjük eléggé sem az iratot, sem az eseményt.

Mi a közös nyilatkozat?

Tudni kell, hogy az evangélikusok és a római katolikusok között a reformáció óta volt párbeszéd. Először azért, hogy a szakadásnak elejét vegyék, azután pedig hogy a szakadást orvosolják. A 16. században *Melanchthon* rengeteg tárgyalást folytatott. Új lendületet a második vatikáni zsinat után vettek a megbeszélések.

1967-ben, tehát röviddel a második vatikáni zsinat után alakult meg az a közös bizottság, amelybe a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) és a Vatikán delegált képviselőket. Együttes munkájuk gyümölcse a szóban forgó irat, amely 1997-ben készült el. (A bizottság – hatévenként megújított összetétellel – azóta is dolgozik.)

Nem ez az első ilyen közös dokumentum, és nem is csak evangélikusok és római katolikusok folytattak ilyen párbeszédet: két hétszáz oldalas (!) kötetet töltenek meg a különféle két- vagy többoldalú dialógusoknak az anyagai. Volt párbeszéd a reformátusok és az evangélikusok között; volt olyan párbeszéd is, amelyben katolikusok, reformátusok és evangélikusok vettek részt nemzetközi szinten; volt tárgyalás anglikánokkal, baptistákkal, ortodoxokkal és másokkal, nem is lehet mindet felsorolni. Az 1997-ben elkészült dokumentum tehát egy hosszú folyamatban az egyik eredmény.

Az új az, hogy a sok korábbi irat után ez olyan nyilatkozat, amelyet *a két felekezet hivatalosan is elfogad.*

Miként történt ez? A dokumentum szövegét 1997-ben kapták meg az evangélikus egyházak, hogy nyilatkozzanak: elfogadják-e, vagy sem, és a római egyház is késznek mutatkozott, hogy elfogadja. 1998-ban megérkeztek az evangélikus válaszok, kilencven százalékuk egyértelműen igenlő volt – csak néhány egyház mondott igent úgy, hogy megjegyzést fűzött hozzá.

A nyilatkozat elfogadása igen nehéz volt. Mutatja ezt, hogy mire az egész világról – Hongkongtól Kanadáig – megérkeztek az evangélikus válaszok, és ezek alapján a Lutheránus Világszövetség kimondta, hogy az evangélikus egyházak elfogadják az iratot, a katolikus egyház megjelentette válaszát, amely egy sor fenntartást tartalmazott.

A meglepő az volt, hogy olyan kérdésekben is fenntartásokat fogalmazott meg a katolikus válasz, amelyek az egyháznak a nyilatkozatban foglalt tanításával kapcsolatosak. Tehát nem olyan pontokra vonatkoztak, amelyekben úgymond valamilyen megegyezés történt a két fél szerint, hanem amelyekkel kapcsolatban azt mondták, a katolikus egyház ezeket vallja.

Úgy tűnt, hogy kárba veszett több év kitartó munkája. Nagy erőfeszítések történtek mindkét oldalon, hogy megmentsék a közös nyilatkozatot. Ennek érdekében a nyilatkozaton kívül, amelyet elfogadtak az egyházak, készült egy rövid *hivatalos közös állásfoglalás* is, amely tisztázta ezeket a kérdéseket, illetve ehhez még egy *függeléket* is csatoltak.

Tehát mindhárom iratra – a közös nyilatkozatra, a hivatalos közös állásfoglalásra, illetve a függelékre – gondolnunk kell, amikor a megigazulásról szóló evangélikus–római katolikus közös nyilatkozatról és aláírásáról beszélünk.

Mit jelent az aláírás?

Azt jelenti, hogy Róma, a Vatikán is elfogadta a nyilatkozatot – vagyis nemcsak a bizottság tagjai hagyták jóvá, hanem hivatalosan a katolikus egyház is. Tehát olyan irat, amelyet figyelembe kell vennie mindenkinek, aki a katolikus egyház tanítását akarja továbbadni.

Nagyobb kérdés, hogy mit jelent számunkra. Döntő többségben az evangélikus egyházak is elfogadták, tehát azt kell mondani: ez ránk nézve is kötelező. Itt azt a megjegyzést szeretném tenni: úgy gondolom, helyesen tette egyházunk, hogy aláírta a dokumentumot, csak azt sajnálom, hogy ez igazában a részletekbe menő megbeszélés nélkül történt.

Mit tartalmaz a közös nyilatkozat?

Két katolikus kolléga – *Kránitz Mihály* és *Puskás Attila* professzor –, *id. Hafenscher Károly* és én fordítottuk magyarra a dokumentumot. Nagy élmény volt, hogy fordítva a szöveget egy kicsit egymást is jobban megismerhettük, és láthattuk, hogy a katolikus egyház – legalábbis ahogy a két professzor megjelenítette – nem egészen az, ahogyan mi sokszor vélekedünk róla, és nem egészen olyan, amilyennek a búcsújáró helyek hirdetőtábláin látjuk.

A nyilatkozat tartalmazza azt, amivel mindannyian egyet tudunk érteni, ezért azt kell mondani, hogy óriási előrelépés az irat. 15. pontjában olvassuk ezt a mondatot (de tulajdonképpen az egész pontot idézhetném): „Közös a hitünk, hogy a megigazulás a Szentháromság Isten műve. Az Atya elküldte Fiát e világba a bűnösök üdvösségére. A megigazulás alapja és feltétele, hogy Krisztus emberré lett, meghalt és feltámadt.

s–Római Katolikus Közös Bizottság

**azánkban, közelebbről az Evangélikus Hittudomá-
z Evangélikus–Római Katolikus Közös Bizottság.
sztények Egységét Előmozdító Pápai Tanács teoló-
rosunkban a keresztség témaköréről, valamint a re-
zös megünnepléséről, illetőleg annak liturgiai kér-
vános" eseményein *Horváth-Bolla Zsuzsanna* kép-
SZ), így alábbi összeállításunkhoz az *Evangélikus.hu***

HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA FELVÉTELEI

A bizottság tagjai az Evangélikus Hittudományi Egyetem bejárata előtt

atolikus közös nyilatkozat

A megigazulás ezért azt jelenti, hogy maga Krisztus a mi igazságunk, amelyben az Atya akarata szerint a Szentlélek által részesedünk. Közösen valljuk: egyedül kegyelemből, Krisztus üdvözítő művébe vetett hitben, nem saját érdemünk alapján fogad el minket Isten, és kapjuk a Szentlelket, aki megújítja szívünket, képessé tesz és felszólít jó cselekedetekre."

Ha egy teológiai hallgató egy szigorlaton azt mondja, hogy ezt érti megigazuláson, akkor feltehetően jelest kap a feleletére.

Nagy probléma azonban, hogy ötszáz év vitái vannak a hátunk mögött, ezért a szavakon nem ugyanazt értjük; vagy ha ugyanazt értjük is, van valami mellékzöngéjük. A szavak mellett, a szavak értelme mellett ott van az a gyakorlat, amelyet egyházaink folytatnak – vagyis hallva azt, amit a másik fél mond, mindjárt melléje gondoljuk a gyakorlatát. Ez természetesen kölcsönös. Emiatt hallatlanul nehéz a teljes egyetértés, ezért ez a nyilatkozat nem csak ezt a mondatot tartalmazza vagy ezt a szakaszt, amelyben teljes egyetértés van.

A derekas része az iratnak e megállapítás után következik: hét cím alatt hét vitatott teológiai témát tárgyal. A hét téma mindegyikét három bekezdésben tekinti át. Az első bekezdések így kezdődnek: „Közösen valljuk…" Itt az olvasható, amit a két fél közösen tud mondani az adott témáról, utána pedig egy-egy bekezdésben a katolikusok, illetve az evangélikusok mondják el azt, ami az ő sajátosságuk – végeredményben azt, amiben nem egyetértés, hanem különbözőség van.

Ez a közös nyilatkozat tehát úgy közös, hogy bizonyos dolgokat a két fél közösen állít, de ugyanezekkel a dolgokkal kapcsolatban a felek azt is megállapítják, hogy különbségek is vannak közöttük.

Egyáltalán nem arról van szó – amint olykor lehetett hallani –, hogy a két egyháznak a teológusai most már teljesen megegyeztek volna a megigazulástanban, és nincsen semmi különbség. Nincsen arról sem szó – amit szintén lehetett olvasni –, hogy az evangélikusok elárulták volna a reformációt, és most egy új megigazulástan van ebben a nyilatkozatban, egy olyan megigazulástan, amely megfelel a római katolikusok szája ízének. De természetesen fordítva sem áll a dolog: tehát azt sem lehet mondani, hogy a katolikusok olyat mondtak volna, amellyel ők mindazt, amit eddig vallottak, tanítottak és gyakoroltak, visszavonták volna.

Ha éppen akarjuk ezt a kifejezést használni, mondhatjuk azt, hogy a nyilatkozat kompromisszum, de ez nagyon rossz szó lenne, mert egymással alkudozó felek megegyezésére vagy egyezkedésére emlékeztet.

Nem ez a helyzet. Bizonyos dolgokban az egységet mondták ki a felek, ugyanakkor megállapították a különbséget. Nagyon egyenes a nyilatkozat maga, kijelenti, hogy az alapvető igazságokban egyetértés van, megmaradtak viszont különbségek is, amelyeknek a tisztázásán fáradozni kell. A felek azonban kimondták, hogy a különbségek, amelyeket leírnak vagy jeleznek, nem elválasztók.

A megfogalmazáson – hogy a különbségek „elfogadhatók", „tűrhetők" vagy „nem elválasztók" – lehet gondolkodni. A fordításnál mi német, angol és francia szöveget vettünk kézbe, és elég nagy különbségek voltak közöttük. Végeredményben arról van szó, hogy vannak alapigazságok, amelyekben egyetértünk, ezért a másikat elfogadjuk keresztyénnek. Vannak különbségek is, ezek a különbségek azonban nem akadályozzák azt, hogy a másikat keresztyénnek tartsuk.

A szöveg egy lábjegyzetében szerepel, hogy a felek az *egyház* szót önértelmezésként, mindig abban az értelemben használják, ahogyan a két fél ezt érti, de nincs egység az *egyház* szó értelmezésében. Ez tulajdonképpen a *Dominus Iesus* című iratban felvetetett kérdésnek az előrevetítése. De ezt a kérdést a felek itt kikapcsolták. Ez nagyon fontos tudnivaló.

A párbeszéd és ez a közös szöveg csak úgy jöhetett létre, hogy a felek minden más kérdést kikapcsoltak. Nem beszéltek tehát arról, hogy az evangélikusok, akik az asztal másik oldalán ülnek, egyház vagy nem egyház. Az evangélikusok sem mondták azt: beszéljünk arról, hogy Máriának a társmegváltói szerepéről mit tanítanak a katolikusok. E kérdésekkel a tárgyalásokon nem foglalkoztak, mert akkor még ötven évig kellett volna ott ülni. Tehát csak arról beszéltek, ami a megigazulással kapcsolatos. Ez érthető, de természetesen ebben van az egész vállalkozásnak a kérdésessége. Semmiképpen sem szabad arra gondolni, hogy ezzel most már minden kérdés megoldódott.

Milyen volt a közös nyilatkozat fogadtatása?

Nem volt szerencsés, ahogyan a dokumentumot az írott sajtó, a televízió munkatársai, de még egyházi emberek, sőt a Lutheránus Világszövetség némely hivatalos emberei is beállították (egyébként katolikus oldalról is lehetne ilyen szövegeket találni). Nem volt szerencsés, hogy az iratnak túlzott jelentőséget tulajdonítva beszéltek róla, és túlzott reményeket fűztek hozzá. Olyan dolgokat mondtak a jelentőségéről, amelyek nincsenek benne az iratban.

Aki tud olvasni és írni, képes megállapítani, hogy valami meg van írva, vagy nincs megírva. Ennek alapján elmondható, hogy semmiképpen sincsen szó teljes egységről. Ez egyértelmű a közös nyilatkozatból. Az irat tálalása azonban olyan volt, hogy éppen e körítés miatt okozott óriási csalódást a *Dominus Iesus* című katolikus dokumentum: mert a kettőt ellentétben lévőnek érezzük, és ellentétben is vannak, még akkor is, ha jól olvassuk őket.

Ha egyszer azt mondjuk, hogy elviselhetők a különbségek, elfogadhatók a különbségek a megegyezés ellenére és mellett, akkor ez vajon nem azt jelenti, hogy testvérek vagyunk – nem vagyunk egyek, de testvérek vagyunk?

Milyen út előtt állunk?

Az elmondottak jól érzékeltetik, hogy az egységen való fáradozás hallatlanul nehéz és rögös út. Egyrészt fáradozni kell az egységért, másrészt sem türelmetlennek, sem rajongónak nem szabad lenni. Nem gondolhatjuk rajongva, hogy ha valamit közösen tudunk tenni, akkor már egyek vagyunk. Ha pedig nem tudjuk ezt vagy azt együtt tenni, nem szabad kétségbeesni, úgy vélekedni, hogy már nem tartozunk össze. Józanságra van szükség.

Amikor pedig majd megjelenik a közös nyilatkozat szövege az Augsburgban elhangzott beszédekkel együtt, akkor olyan anyagot vehetünk kézbe, amelyet érdemes és szükséges újra és újra elemezni. S tanulságos lesz róla egymással beszélgetni.

A szerző az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa. A szöveg a szerző 2000. október 29-én Piliscsabán, a protestáns napok keretében elhangzott előadásának szerkesztett változata.

D. dr. Harmati Béla emlékezése az Evangélikus –Római Katolikus Közös Bizottság munkájára

A második vatikáni zsinat (1962–65) után, amelyet „a katolikus egyház reformációjának" is nevezhetnénk, megerősödött az egyes keresztény egyházak egymás iránti ökumenikus érdeklődése. Ezt különböző hivatalos és „félhivatalos" egyházi események kísérték.

Az egyik igen jelentős eredmény volt, hogy megkezdődtek az egyházak között a teológiai-gyakorlati kérdésekről szóló dialógusok, először helyi és országos szinteken, majd hamarosan nemzetközileg is, az egyházi világszervezetek között.

A dialógussorozatot alátámasztotta az a tény, hogy a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) 1947-ben Lundban meghirdetett alkotmánya hangsúlyozta a szervezet ökumenikusságát. („…nemcsak meg kell erősíteni a lutheránus egyházak harmóniáját és közösségét, hanem az ökumenikus mozgalmakban való evangélikus részvételt is elő kell segíteni.")

A második vatikáni zsinatra három evangélikus „megfigyelőt" küldött az LVSZ: *Kristen E. Skydsgaart, George A. Lindbecket* és *Vajta Vilmost.* Megalakult Strasbourgban az LVSZ ökumenikus intézete, és az előkészítő tárgyalások után 1967-től *Az evangélium és az egyház* címmel hivatalos párbeszéd kezdődött az LVSZ és a vatikáni egységtitkárság között. A tárgyalások második szakaszában (1973–84) több, mindkét részről elfogadott dokumentum készült. Ebben a szakaszban magyar részről *dr. Hafenscher Károly* volt bizottsági tag.

A tárgyalások 1986-tól új lendületet kaptak.

1995-től kezdve az egyház apostolisága volt napirenden *dr. Walter Kasper,* majd az ő bíborosi kinevezése után *dr. Alfons Nossol* érsek és *dr. Harmati Béla* püspök elnökletével. A bizottság 1997. augusztus 31. és szeptember 6. között hazánkban, Dobogókőn ülésezett. Az 1995–2006 közötti munka eredményét a *The Apostolicity of the Church (Az egyház apostolisága)* című könyv foglalja össze.

Évek alatt készült el – más összetételű szerkesztésben, de a bizottság által támogatva – az 1999. október 31-én Augsburgban aláírt evangélikus–római katolikus *Közös nyilatkozat a megigazulás tanításáról.*

A bizottság ez év júliusi magyarországi ülése alkalmából emlékeznünk kell *II. János Pál* pápa magyarországi látogatására is (1991. augusztus 16–20.) és a debreceni református Nagytemplomban tartott ökumenikus istentiszteletre, amely után a pápa imádsággal állt meg a magyar reformáció idején gályarabságra Nápolyba hurcolt protestáns lelkészek emlékműve előtt.

A Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban rendezett fogadáson Cselovszkyné Tarr Klára, egyházunk országos irodája ökumenikus és külügyi osztályának vezetője üdvözölte a vendégeket. Középen Gáncs Péter elnök-püspök, balján Kiss-Rigó László szeged–csanádi megyés püspök.

Játszóterek újragondolva – úton egy új közösség felé?

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) *Játszva megelőzni* elnevezésű játszótérprogramja azzal a céllal jött létre 1998-ban, hogy a lakótelepeken élő gyerekek se nélkülözzék a szabad mozgásnak és a közösség megtartó erejének jótékony hatásait. A szabadidős, a kulturális és a gyermekvédelmi infrastruktúra hiányainak pótlása mellett az MMSZ olyan játszótereket és játszóházakat hozott létre, ahol a gyerekek és szüleik hasznosan, kulturált körülmények között, a korosztályos igényeknek megfelelően tölthetik el szabadidejüket.

Az egész évben nyitva tartó játszótereken szociális munkások, önkéntesek, változatos programok és játékok, rossz időben pedig benti játszóház és foglalkoztató várja a betérőket – érezhetően – nagy szeretettel.

A létrehozott játszóterek nem hagyományos értelemben vett játszóhelyek, és ez első pillantásra látszik. Kisgyermekes szülőként alapvető tapasztalat, hogy egészségtelen állapot négy fal között gyermeket nevelni. A játszóterek óriási lehetőséget adnak a közösségteremtésre.

Egy ilyen tér sok szempontból összeköt: nemcsak azért, mert mindannyian szülők vagyunk, de a lakhelyünkből adódó problémák és kihívások is ugyanazok. Ahogyan a homokozólapát gazdát cserél a gyerekek között, úgy cserélődhetnek az információk a szülők között: mikor hol mit érdemes megnézni, megvenni, kipróbálni.

Sokak tapasztalata mégis, hogy csak ellézengünk egymás mellett; lehetne közösség, még sincs, mintha valami hiányozna. Sose tudjuk, hol ér véget a magánszféra, és hol kezdődik a közösségi élmény, hogy ki hogyan reagál arra, ha valaki az ő játékát nézte ki magának, vagy ha éppen egyszerre érünk oda a hintához.

Elveszettnek hitt közösségi élmény

Egy forró nyári napon keveredünk el az MMSZ Lajos utcai játszóterére. Ennek eredményeként minden, amit eddig a játszóterekről gondoltam, új megvilágításba kerül: mi van, ha ezek a helyszínek adják meg a lehetőségét annak, hogy az oly gyakran emlegetett, elveszett közösségi élmény más, 21. századi formában újraéledjen?

Letűntnek hitt világ elevenedik meg, ahogy ide betérünk, ahol a szülők közösen nevelik a gyerekeket, és a felnőttek nyugodtan beszélgethetnek, merhetik magukat jól érezni, mert tudják, hogy mindenki figyel mindenkire, a nagyobbak a kisebbekre, a kisebbek aztán a még kisebbekre, mert ezt tanulták meg a nagyobbaktól.

Úgy tűnik azonban, hogy mindez nem alakul ki magától, kellenek az olyan indikátorok, mint a Máltai Szeretetszolgálat, amely hasonló felismerésből indította el a programot.

„1998-ban kezdtük, ez a játszótér pedig 2001-ben nyitotta meg kapuit azért, hogy a környéken élő, hátrányos helyzetű és nem hátrányos helyzetű gyerekeket összefogja, és olyan lehetőséget, élménygazdag programokat biztosítson számukra, amelyek révén színesebb lehet az életük. És nem utolsósorban megtanulják, hogy egy közösség attól lesz igazán gazdag, hogy a tagjai is sokfélék” – tudom meg *Kriványi-Zságer Annától,* a játszótér szociális munkás munkatársától.

Játék közben sok minden kiderül

„A társadalmi különbségek itt ugyan nem jönnek elő nagyon erősen, de vannak olyan játszóterek, ahol ez valós probléma. Játék közben nagyon sok minden kiderül. Nem olyanok vagyunk, mint egy gyerekvédelmi intézmény: itt jobban megnyílnak a gyerekek, és kiderülhet, hogy miben szenvednek hiányt, legyen szó akár tárgyi hiányosságokról vagy családi problémákról. Nagy előny, hogy ismerjük a szülőket is, és személyre szabott segítséget nyújthatunk – adományokból ruhákat, babakocsit, babahordozót tudunk adni a családoknak. Ha pedig lelki segítségre van szükség, abban tudunk nekik segíteni, hogy milyen szakemberhez fordulhatnak. De ide is jártak pszichológushallgatók, akik a gyerekekkel és a szülőkkel egyaránt foglalkoztak” – mondja Anna.

A megelőzés pedig azt jelenti, hogy senkit nem engednek elkallódni. „Vannak olyan gyerekek, akiket reggel leküldenek a szülők, mert például ilyenkor nyáron nem tudnak gyermekfelügyeletet fizetni. De tudják, hogy itt figyelünk mindenkire. Ha pedig előkerül valamilyen problémás eset, megpróbálunk a családdal kapcsolatba lépni és kideríteni, mi lehet a háttérben” – fűzi tovább a beszélgetés fonalát Anna, akihez mindeközben sorban érkeznek a szülők és a gyerekek egy-egy jó szóért, ölelésért.

Így lép hozzánk a kiskamasz *Lina* is, aki itt nőtt fel, de mindennap visszajár – ma már segíteni. A kisebbeket beteszi a hintába, homokozójátékokat ad nekik, vagy labdázik velük. „Jár ide egy vak anyuka, akinek a kisfia lát, rá is szoktam vigyázni, gyakran haza is kísérjük őket” – mondja.

Strandolás helyett is ide jönnek

„Három gyerekem van, tíz éve járunk ide, nagyon szeretjük az ittenieket, a máltaiakat és az ide járó családokat is. Abszolút baráti a viszonyunk, föl szoktak hívni, ha van valamilyen program, vagy ha kirándulást szervezünk. Amíg a gyerekek játszanak, mi is tudunk beszélgetni, társasozni, szórakozni. Van Mikulás és farsang, adventkor koszorúkészítés, minden héten kézműves-foglalkozás. Sokat számít, hogy a játszótér el van kerítve, és nagyon rendben tartják, és az is, hogy minden program ingyenes. Most azért jöttünk, hogy kicsit lehűljünk” – mondja *Adrienn,* az egyik közeli panelház lakója, miközben a párakapura mutat, ahol kicsi és nagy gyerekek tucatja pancsol éppen.

Kriványi-Zságer Anna

„Nem mindenki engedheti meg magának, hogy strandra menjen, főként a sokgyerekesek, ezért nagyon jó ilyenkor nyáron ez a párakapu. Sokan eleve úgy jönnek, hogy hoznak fürdőruhát, törülközőt, és tudnak pancsolni kicsit” – mondja a tizenhét éves *Laura,* aki nyári munkát végez itt a játszótéren.

Minden érdekes, minden közös

A közösségteremtés mellett az elfogadás és az integráció is szempont volt a program indításakor, és azóta is az. Mivel a játszóterek minden szolgáltatása ingyenes, az adott lakóközösség minden tagja igénybe veheti. A játékokat bárki használhatja, nem győzünk válogatni a kismotorok, labdák és homokozóeszközök között. A gyerekek, a legkisebbek is érzik, értik ezt: hiszti nélkül megy a cserebere, minden érdekes, minden közös. De a játszótér, a közösség hangulatát alapvetően meghatározza, hogy van itt egy hozzáértő felnőtt ember, akihez lehet szólni.

„Kedveltek az állandó foglalkozások is: a munkatársak közül mindenki az ő érdeklődési köréhez közel álló programokat szervez – valaki sportfoglalkozást, valaki beszélgetős alkalmakat szülőknek, valaki kézműveskedik. A foglalkozás nélküli napokon pedig tehermentesítést jelentünk a szülőknek. Ha lejön egy anyuka három-négy gyerekkel, eljátszunk velük mi vagy az önkénteseink. Ez nem azt jelenti, hogy a szülők ne figyelnének a gyerekekre, de így nem kell négyfelé szakadniuk” – mondja Anna.

„Nagyon jó, hogy van víz, van WC és pelenkázó. Ha pedig esik, be lehet húzódni, vannak könyvek, játékok, minden van, nem kell hozni semmit. Ha netán baleset történik, van kihez fordulni, tényleg nagyon kedvesek, a múltkor például valamelyik munkatárs a saját fagyasztott brokkoliját vette elő, mikor az egyik kisfiú beütötte a fejét” – tudom meg Adrienntől.

Laura még csak pár hete van itt, de a gyerekekkel, anyukákkal való foglalkozás számára is óriási tapasztalat: „Megtanultam például, hogyan kell ellátni egy kisbabát, ez később biztosan hasznos tudás lesz.”

Többrétegű szociális munka

Amint a kislányom a motorokat hozza-viszi, kedvesen segít neki a játszótér egyik közhasznú foglalkoztatott munkatársa, *Péter.* Korábban munkanélküli volt, majd az MMSZ Moszkva téri nappali melegedőjében dolgozott, innen került a játszótérre, ahol rendet rak a gyerekek után, és kisebb karbantartási munkákat végez.

„A közhasznú foglalkoztatottak számára is – akik általában korábbi hajléktalanok közül kerülnek ki – hasznos, hogy gyerekekkel vannak, különböző emberekkel, családokkal töltik itt az idejüket, és nem utolsósorban ők is segítenek nekik” – tudom meg Kriványi-Zságer Annától.

A játszóterek nyáridőben hét órakor, télen hatkor zárnak. Bár még tart a forróság, a párakapu alatti pocsolya sem száradt fel, lassan menni kell: Anna kikapcsolja a kis irodában a számítógépet, bekapcsolja a riasztót, és bezárja a kapukat. Péter sorba rendezi a kismotorokat, lesepri a járdát, hogy holnap is rendezett környezet, sok új élmény várja a családokat.

■ Laborczi Dóra

KISS TAMÁS FELVÉTELEI

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat játszóterei

Budapest, III. kerület: Gyűrű utca; Huszti út; Kerék utca; Lajos utca; Silvanus játszótér; Solymár utca; Zemplén Győző utca • Esztergom: Kőrösy Lajos utca • Tatabánya: Bánhidai lakótelepi játszótér; kertvárosi játszótér • Miskolc: Avasi lakótelepi játszótér • Szeged: Retek utca • Pápa: Zárda utca • Debrecen: Lehel utca • Dunaújváros: Október 23. tér.

A program keretében az MMSZ mozgó játszótereket is működtet a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben. További információk a *www.maltai.hu* honlapon és a máltai játszóterek havonta megjelenő, *Tündérkert* című lapjában (korábbi számai olvashatók a honlapon is).

A hónap igéje

Jézus Krisztus mondja: Legyetek azért okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok! (Mt 10,16b)

Nagyon szeretek játszani a gyerekekkel. Életem során rengeteg alkalmat tartottam nekik. De a fegyveres játékokat nem szeretem. Ma reggel is egy csendeshetet kezdtünk. Az alkalom előtt az egyik gyerek fölkapta két játék pisztolyát, és megindult. Ráfogta őket valakire, aki készségesen föltartotta a kezeit. A következő felnőttre is ráfogta, és élvezte, ahogy ő is belement a játékba, és elterült. Következtem én. „Fenyegetően" meredt rám a mordály, én pedig mosolyogva azt mondtam: páncéling van rajtam. Ez a játék véget is ért ezzel, és egy másfajtát kezdtünk…

Az igénket megelőző részben azt mondja az Úr Jézus a tanítványainak: *„Íme, elküldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé."* Bizony a farkasok közt csak így lehet győzni. Nem egy még nagyobb fegyverrel, ágyúval, hanem a megdöbbentően másmilyen reagálással: a szeretettel. Az elviseléssel, imádsággal, bölcs tanítással. És azzal, hogy megpróbáljuk a másikat jobb irányba téríteni.

Milyenek legyünk tehát a többi ember között? *„Okosak, mint a kígyók."* Az *okos* szónak a héber eredetiben van egy másodlagos jelentése is: „ravasz". Így szerepel helyesen a fordítás *Mózes első könyvében.* Mert az édenkertben a kígyó ravaszul okos volt. De Jézus nem így utal a kígyóra, hanem a szó „okos" jelentésével. Mert a hívő ember nem ravasz, hanem egyenes és becsületes úton jár.

Jézus szava arra figyelmeztet, hogy minden tőled telhetőt tegyél meg a jóért. Használd ki az érveket, az igéket, az élet helyzeteit azért, hogy elérd azt a jót, amelyet Istenünktől tanultál.

Ráadásul a hívő ember nem ostoba. Ahogy a hitetlennek vannak érvei a maga álláspontja és tettei mellett, nekünk még inkább vannak érveink a jó mellett. Úgy kell állandó kapcsolatban lennünk Istennel, hogy „készek legyünk megfelelni" a minket kérdezőknek.

A másik útravaló, amellyel Jézus kiküldi övéit: Legyetek *„szelídek, mint a galambok".* Vigyázz, mindjárt jön az ellenérv: a galamb nem is szelíd madár. Erre nyugodtan felelheted: én annak láttam, s ha tán nem is az általában, én azt a helyzetet veszem példának, amikor mégiscsak szelíden viselkedik.

A hit útján járó ember, Isten gyermeke sem mindig szelíd, kedves és megértő. Mi igyekezzünk olyanok lenni, amilyennek általában láthatjuk a galambot a hétköznapokban. Amikor sétálnak, kedveskednek egymásnak, búgnak, finoman leszállnak valahová. Amikor szelídek. Mert ez a legfontosabb tulajdonságuk. Amikor csoportosan csipegetnek a téren, és egy ember közéjük megy, fölröppennek, és nyugodtan visszaszállnak előbbi helyükre. Amikor nagy csattanás van az úton, megijednek, de hamar visszatelepednek oda, ahol voltak.

Az élet viharai között, a farkasok üvöltése között, az ajtót ránk szakító megijedtek vagy megijesztők között mi fölpillantunk (egészen az égig, mint István vértanú, egészen Jézusig), és nyugodtan a helyünkön maradunk. Mert erre van szüksége ennek a világnak. Hogy az emberek lássák a békességet nyert és sugárzó „galambokat", és biztatást kapjanak, hogy közénk jöjjenek, és részesüljenek a bűnbocsánatban, a szív megtisztulásában, a lélek erejében. A jóra a rossz, az igazra a hamis között. Hogy lehessen örök reménységben. Mert végül is ezért küldte ki Jézus a tanítványait.

Legközelebb, ha rád mered két „mordály", és „lőnek", mondd azt, amit mi gyermekkorunkban játék közben mondtunk: „Elfelejtettem meghalni."

„Többé pedig nem én élek, hanem Krisztus él bennem; amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem." (Gal 2,20; újonnan revideált Károli-fordítás.)

■ Széll Bulcsú

SEMPER REFORMANDA

„Íme, így folyik a hitből a szeretet és az örvendezés az Úrban, a szeretetből pedig derűs, készséges, szabad lélek az embertárs önkéntes szolgálatára, úgyhogy egyáltalán nem gondol hálával vagy hálátlansággal, dicsérettel vagy bírálattal, haszonnal vagy veszteséggel. Mert nem is azért teszi azt, hogy embereket lekötelezzen magának, különbséget sem tesz barát és ellenség között, nem tekint sem hálásakra, sem hálátlanokra, hanem szabadon és készségesen osztja szét önmagát és a magáét, akár méltatlanra vagy méltóra tékozolja azt. Mert ahogyan az ő Atyja cselekszik, aki szétoszt mindenkinek mindent bőséggel és szabadon, és felhozza a napját jókra és rosszakra, úgy az ő gyermeke is önzetlen örömmel gyönyörködik Krisztus által Istenben, annyi jó ajándékozójában, és ezzel az önzetlen örömmel tesz meg és szenved el mindent (Mt 5,45)."

Luther Márton: Értekezés a keresztyén ember szabadságáról *(Prőhle Károly fordítása)*

HETI ÚTRAVALÓ

„Akinek sokat adtak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon." (Lk 12,48b)

Szentháromság ünnepe után a 9. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi arra bátorítanak, hogy hűség és engedelmesség által éljünk Krisztussal közösségben; ő az Isten minden ember iránti szeretetének tanúja e világban, s kéri: *„Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját."* (Jel 2,10) S mivel „hű az Isten, aki elhívott minket az ő Fiával, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre" (1Kor 1,9; LK), „ha elenyészik is a testem, szívem kősziklája te maradsz, ó, Isten" (GyLK 723). A tőle kapott talentumainkat, testi és lelki ajándékainkat, képességeinket hűségesen és engedelmesen Isten dicsőségére kell kamatoztatnunk, s akkor a számadásnál ezt halljuk: *„Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, jöjj, és osztozz urad örömében!"* (Mt 25,21) A megtért Pál életében már ez a nyereség: *„…a Krisztusba vetett hit által Istentől van igazságom a hit alapján, hogy megismerjem őt és feltámadása erejét (…), mert engem is megragadott Krisztus Jézus."* (Fil 3,9–10.12) Isten bölcs és értelmes szívet adott Salamonnak, és ő ezt hatékonyan hasznosítva szolgáltatott igazságot: *„Adjátok annak az élő gyermeket, és ne öljétek meg, mert ő az anyja!"* (1Kir 3,27) A próféta őrállói hivatása mindenkor azt jelenti, hogy a bűnöst s az igaz útról letért igazat egyaránt figyelmeztetnie kell Isten igéjével, hogy ne vétkezzen többé. Ha *„ő nem vétkezik, akkor életben marad, mert engedett a figyelmeztetésnek, és te is megmented a lelkedet"* (Ez 3,21). A farizeusok kísértő kérdésére a házassági elválásról Jézus a Teremtő eredeti szándékát idézve (lásd 1Móz 2,24) válaszolt: *„Ezért hagyja el a férfi apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté."* Hozzáfűzte: *„Amit tehát Isten egybekötött, azt ember el ne válassza!"* És vannak a házasságra alkalmatlanok is. *„Aki el tudja fogadni, fogadja el!"* (Mt 19,5.6.12) Pál alkalmas időről és az igazi ünneplés lényegéről tanít: bölcsen éljünk s meggondoltan, *„kihasználva az alkalmas időt, mert az idők gonoszak".* És Lélekkel megtelve *„mondjatok dicséretet szívetekben az Úrnak, és adjatok hálát Istennek, az Atyának mindenkor mindenért"!* (Ef 5,16.19–20) Kihallgatásakor Jézus Pilátus tudtára adta: *„Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna neked…"* Pilátus a bírói székben ülve kérdezte a zsidóktól: *„A ti királyotokat feszítsem meg? A főpapok így válaszoltak: Nem királyunk van, hanem császárunk! Ekkor kiszolgáltatta őt nekik…"* (Jn 19,11.15.16) Heti igénk indoklásában Urunk mindenkori tanítványait kéri: okosan sáfárkodjanak a reájuk bízott talentumokkal, mert *„Boldog az a szolga, akit ilyen munkában talál az úr, amikor megérkezik!"* (Lk 12,43) *Luther* írja: „Isten nem nézi, hogy úr vagy-e vagy szolga, férfi vagy asszony, csak maradj meg hivatásodban, melyre rendelt, s abban szolgáld Istent felebarátaidon!" Kérd Urad: „Add, hogy hű legyek mindvégig… / Néked éljek, néked haljak!" (EÉ 382,6)

■ Garai András

Élet-képtelenségeink

Elvánszorgok a hűtőig. Üres… Oké, akkor keressük meg a telefont. Alig vonszolom magam, hiszen ekkora súllyal nem lehet csak úgy szaladgálni… Bár igazából nem tudom, pontosan hány kilót is nyomok. De ez most nem számít. Hogy kövér vagyok, egyre kövérebb, azt érzem, és a saját szememmel is látom, ehhez még tükör sem kell. Nem is értem, hogy juthattam el idáig, de ez most nem érdekes. Most csak az számít, hogy ehessek végre…!

Na, csak megtaláltam a telefont! Ez sincs soha kéznél, amikor szükség lenne rá… Gyorsan rendelek valami kaját, mindegy is, hogy mit. Talán két pizzát, mellé salátát és két tiramisut. Ennem kell!!! Most! Azonnal!…

Rendben. Rendelés leadva. Persze addig, amíg a pizza megérkezik, sem bírom ki étlen-szomjan, megnézem, a kamrában vajon találok-e valamit… Remélem, igen. Igen…! Ropi, csoki, keksz… Hála Istennek, hogy mindig van valahol némi életmentő vésztartalék…

Muszáj ennem, mert állandóan éhes vagyok. Ennem kell, mert amikor eszem, boldognak érzem magam. Amikor egy-egy finom falat szétolvad a számban, elfelejtek minden rosszat. Ilyenkor nem gondolok az alkoholista apámra, és az anyámra sem, aki olyan sokszor vágta a fejemhez: „Bárcsak soha meg se születtél volna…!"

Szeretek enni. Imádok enni. Amikor ehetek, minden rendben van.

Csöngetnek, kihozták a pizzát, fizetek, bezárom az előszobaajtót, és irány a konyha. Leülök a már megterített asztalhoz, és eszem, illetve ennék, de előtte még vetek egy pillantást egy ottfelejtett igés lapra – ki tudja már, mikor és hogyan került oda… –, és ezeket a sorokat olvasom: *„Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik."* (Mt 4,4)

* * *

Ott egy folt… Nem, nem hiszem el, hogy nem látod, hogy ott még igenis van egy folt… Törlőruha és fertőtlenítőszer kell csak ide, meg egy kis súrolás. Pillanatok alatt kész vagyok vele, hidd el! No, most már tényleg minden tökéletes!

Bár a padló nem teljesen tiszta, én látok ott még egy morzsát, máris hozom a porszívót, bizony! Nem indulhatok el úgy, hogy ilyen koszt hagyok magam után, nem, azt nem tudnám elviselni.

Sajnálom, másképp nem megy, rendnek kell lenni! Tökéletes rendnek. Anyám is mindig azt mondta: „Egy jó kislány soha nem piszkos, és soha nem hagyja szét a dolgait, hanem szót fogad az anyukájának, és szépen összepakol maga után. Mindig. Mindent. Mert soha nem tudhatod, mikor jön valaki… Mit fognak akkor gondolni rólad, és főleg rólam…? Még a végén azt hiszik, hogy rossz anya vagyok, és ezt te sem akarhatod, ugye? Egyébként is, a tiszta és rendes kislányoknak nem kell félniük a baktériumoktól és a fertőzésektől sem. És a tiszta és rendes kislányok azok, akiket mindenki szeret, ugye, tudod?"

Így mondta mindig az anyám, igen. És igaza volt. Mert egy anyának mindig igaza van. Te sem akarhatod, hogy ne hallgassak rá, igaz?

És ne gyere nekem már megint a Bibliával, azzal a verssel, amit állandóan emlegetsz, azzal, ami a szeretetről szól, hiszen én is épp a szeretetről beszélek, arról, ahogy az anyám szeretett engem, és arról, ahogy én szeretni tudok. Ahogy én szeretni tudlak téged. Hiszen azzal, hogy tisztán tartom a környezetünket, megtisztellek téged, és épp a szeretetemet mutatom ki, nem?

Mi, hogy te csak jót akarsz nekem, hiszen fontos vagyok neked, és szeretsz engem? És segíteni akarsz nekem? Miért lenne szükségem segítségre? Nem vagyok én beteg…!

És mi köze van ehhez az Istennek…?

Hogy jön ide az, hogy *„Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is őbenne"?* (1Jn 4,16) Hogy jön ide az, hogy *„a szeretetben nincs félelem, sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet, mert a félelem gyötrelemmel jár, aki pedig fél, nem lett tökéletessé a szeretetben. Mi tehát azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket"?!* (1Jn 4,18–19)

* * *

Remek ötlet volt ma eljönni a bolhapiacra! Végtére is nem várhatok mindig a lomtalanításokra!

Szép az idő, süt a nap, nagyon kellemes sétálgatni és nézelődni így szombat délelőtt. Az ember ráadásul mindig rábukkanhat valami szépre. Itt van például ez a kristályváza!

Bár jobban belegondolva otthon van már belőle jó néhány, de soha nem lehet tudni, hátha még jó lesz valamire, elajándékozni vagy ilyesmi… És azok a régi lemezek, de jó… Jaj, de cuki az a kis szalmakalap is, nahát…!

Igen, fiatalember, segítsen, legyen szíves, és szállítsa ki nekem azt a komódot, rendben? Mindjárt megadom a címemet is, hogy tudja, hová hozza.

Azt mondja, hogy már ma délután is nyélbe tudjuk ütni az üzletet? Pompás! Kettőkor várom az ajtóm előtt, fizetek, és már mehet is, nem rabolom tovább a drága idejét.

Remek! Már meg is érkezett, itt a pénze. Köszönöm ezt a szép komódot, minden jót, viszontlátásra!

Nem, nem, dehogy engedem be magamhoz, már csak az hiányozna! Senki sem teheti be ide a lábát, bár, ha akarná, se tudná megtenni, hiszen minden tele van az én szép, kedves, számomra nagyon fontos tárgyaimmal.

Igaz, egyszer, pár évvel ezelőtt kivételt tettem, volt itt egy szerelő, és kacatnak nevezte őket, de ezzel mélyen megbántott engem, az az igazság. Jó, jó, van itt sok-sok doboz, úgy kell keresztülmászni rajtuk, hogy eljussak a leghátsó szobában lévő matracig, ahol alszom, de akkor is…

Jó, jó, minden tele van tárgyakkal, ez igaz, ezt be kell látnom. Olyannyira, hogy már sem a fürdőt, sem a konyhát nem tudom használni, mert mindenütt van valami, de hát ha egyszer semmit sem tudok kidobni, semmitől nincs szívem megválni…

Hiszen ezek a tárgyak, ezek a dolgok az életem részei. Fontosak nekem, kötődöm hozzájuk. Biztonságban érzem magam, amikor köztük, velük vagyok. Valahol ők jelentik nekem a családot, hiszen minden emberi kapcsolatom megszakadt, mióta elkezdtem vásárolgatni. Ez logikus is, nem is tudnék itt leültetni senkit sehová, nincs egy talpalatnyi hely sem, ez mást zavarna, de engem nem.

A tárgyak megvédenek, a tárgyak nem bántanak, mint az emberek. Gyerekkoromban is mindenki csak engem csúfolt és gúnyolt, soha nem fogadott el, és soha nem is szeretett senki. Hogy is bízhatnék meg bárkiben…? A tárgyak nem okoznak csalódást, mint az emberek. Ők mindig itt lesznek nekem.

Már csak a testvéreim hívnak fel néha-néha, de eljönni ők se jönnek el. Mondjuk, nem is látom őket szívesen, mert minden egyes látogatásuk azzal végződik, hogy elkezdenek könyörögni, aztán kiabálni, hogy szabaduljak meg a lomjaimtól. De hát ez nem megy, ők nem értik, hogy nem megy… El se tudják képzelni, milyen nehezemre esne. Nem, nem rendezkedem, nem dobálom ki a kincseimet!

Egyszer igenis megpróbáltam, bezsákoltam pár dolgot, de aztán nem bírtam elviselni a tátongó ürességet. Gyorsan el is mentem a közeli turkálóba, beszereztem pár ruhadarabot, ettől mindjárt jobb kedvre is derültem.

No, de térjünk csak vissza a komódhoz, hadd gyönyörködjem benne, a legújabb szerzeményemben egy kevéskét… Szép faanyag, hibátlan kidolgozás, úgy látom, a fiókok is teljesen rendben vannak, nincs semmi olyan rejtett hiba, amit korábban esetleg ne vettem volna észre. De jó!

Nahát! Mi van ebben a fiókban? Egy cédula, nézzük csak meg, mi áll rajta!… *„Minden szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a rabjává."* (Róm 6,12) Érdekes…

■ Gazdag Zsuzsanna

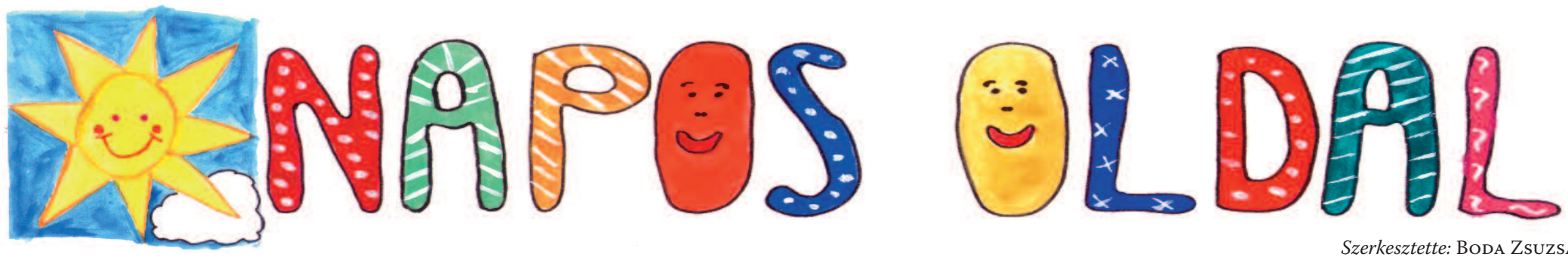

Szerkesztette: Boda Zsuzsa

Afrikai elefánt

A legnagyobb szárazföldi emlős, képekről biztosan jól ismeritek. A bikák marmagassága elérheti a négy métert, tömegük három és fél tonnától hat és fél tonnáig terjedhet.

Jellemzőek a hatalmas, legyezőszerűen széttárható füleik, mozgékony ormányuk és a bikák hatalmas agyarai. Az eddig mért leghosszabb agyar háromszáznegyven centiméter, a legsúlyosabb százkét kilogramm volt.

Vannak úgynevezett sztyeppei, illetve erdei elefántok. Előbbiek a nagyobbak, és miután nyílt területen élnek, életmódjuk is jobban ismert. Legtöbbjük az erdős szavannán él, de

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

RAJZ: BUDAI TIBOR

előfordulnak a hegyi erdőkben, sőt a sivatagokban is, ha ott vizet találnak.

Társas természetűek, rendszerint tíz-húsz állat van együtt, és egy öreg tehén vezeti őket. Nagy szárazságok idején viszont a víz közelében több százan is összeverődhetnek. Az öreg bikák többnyire magányosak, legfeljebb néhányan vannak együtt.

Látásuk és hallásuk gyengébb, szaglásuk viszont kitűnő. Nagyon jellemző, amikor ormányukat felemelve és ide-oda mozgatva szimatolnak. A többnyire lustán ballagó állatok, ha kell, futni is tudnak; támadás vagy menekülés közben negyven kilométert is megtehetnek óránként.

A bikák különösen a párzási időben léphetnek fel támadóan, míg a borjas tehenek akkor, amikor kicsinyüket védelmezik. A tehenek 22–24 hónapnyi vemhesség után egy borjút ellenek. A kiselefántokat az egész csorda őrzi, féltő gonddal vigyáznak rájuk. Ha például oroszlán közeledik, körbefogják őket.

Nagyon szeretnek fürdeni, és ha erre módjuk nyílik, boldogan hűsölnek és fröcskölnek a folyókban. A krokodilok, amelyek a part közelében lesik és várják az inni érkező antilopokat, nyomban menekülnek, ha elefántok gázolnak a vízbe.

Nagy táplálékigényük miatt az elefántok sokat vándorolnak. Füvekkel, lombokkal, vékony gallyakkal, fakéreggel, gyümölcsökkel táplálkoznak, de károsíthatják a veteményeket is. Nem szabad elfelejteni, hogy ők az őslakók, és mi, emberek tolakodtunk be az ő eredeti területükre.

Az afrikai elefántok hatvan-hetven évig élhetnek.

■ Schmidt Egon

Kérdések

1. Mit gondolsz, hol élnek még elefántok?
2. Mennyit eszik naponta egy kifejlett elefánt?
3. Milyen súlyú a frissen született borjú?

Válaszok

1. Délkelet-Ázsiában és Indiában. Ők az úgynevezett ázsiai vagy sokszor indiainak nevezett elefántok.

2. 150–250 kilogrammnyi növényi eleséget.

3. 120-130 kilogramm.

Albert és Pongrác lovag kalandjai

▶ **Mostani hatrészes sorozatunkban ismét Albert és Pongrác lovagnak segíthettek. Szakáll király vitézeinek ez alkalommal olyan bibliai rejtvényeket kell megoldaniuk, amelyekben bárányokról is szó esik. A helyes megfejtéseket összegyűjtve, a sorozat végén, szeptember 1-jéig küldjétek el szerkesztőségünk címére (Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.**

GYERMEKVÁR

5.

A két lovag már kora reggel Bajusz király juhpásztorának rejtvénytekercsét bújta. Az ötödik feladatban Dávidról, a gonosz Nábálról és a jószívű Abigailről olvashattak.

„Amikor Dávid az embereivel a pusztában Saul király elől bujkált, katonái sokszor megvédték Nábál juhpásztorait. Így sem nekik, sem az állatoknak nem volt semmi bántódásuk.

Egy nap Dávid fülébe jutott, hogy Nábál a juhokat nyírja. Elküldte néhány emberét ezzel az üzenettel:

– Békesség neked és házad népének! Tudod, amikor velünk voltak a pásztoraid, mi mindig megvédtük őket. Most meghálálhatod ezt. Kérlek, küldj annyi ajándékot, amennyit jónak látsz.

Nábál azonban durván azt válaszolta a legényeknek:

– Ki az a Dávid? Nem ismerem! Manapság sok olyan szolga van, aki elszökött az urától. Én pedig fogjam a kenyeremet, vizemet, levágott állataimat, és adjam oda olyan embereknek, akiről azt sem tudom, honnan jött?!

Amikor mindezt elmondták a szolgái Dávidnak, nagy haragra lobbant. Azonnal elindult, hogy megölje Nábált és egész háza népét.

Időközben Nábál felesége, Abigail is megtudta, mi történt. Azonnal nekilátott sütni, főzni. Az elkészült ételt kosarakba rakta és szamarakra pakolta, majd elindult, hogy kiengesztelje Dávidot.

Útközben találkoztak. Abigail leborult Dávid lábához, és könyörgött neki, hogy ne haragudjon Nábál gonoszsága miatt. Kérte, hogy fogadja el tőle az ajándékokat, és adjon hálát az Úrnak, hogy így nem kell fölöslegesen vért ontania.

Dávidot meghatotta Abigail kedvessége. Elfogadta az ajándékot, majd katonáival együtt megfordult, és visszament a táborába.

Abigail csak másnap mondta meg férjének, hogy mi történt. Az annyira megrémült a hallottakon, hogy a szívéhez kapott, ágynak esett, és tíz nap múlva meghalt. Amikor ezt Dávid megtudta, elküldetett Abigailért, és feleségül vette."

– Ha elvégezzük a számtani műveleteket, megtudhatjuk, mennyi ajándékot készített Abigail Dávidnak és az embereinek – mondta Albert lovag.

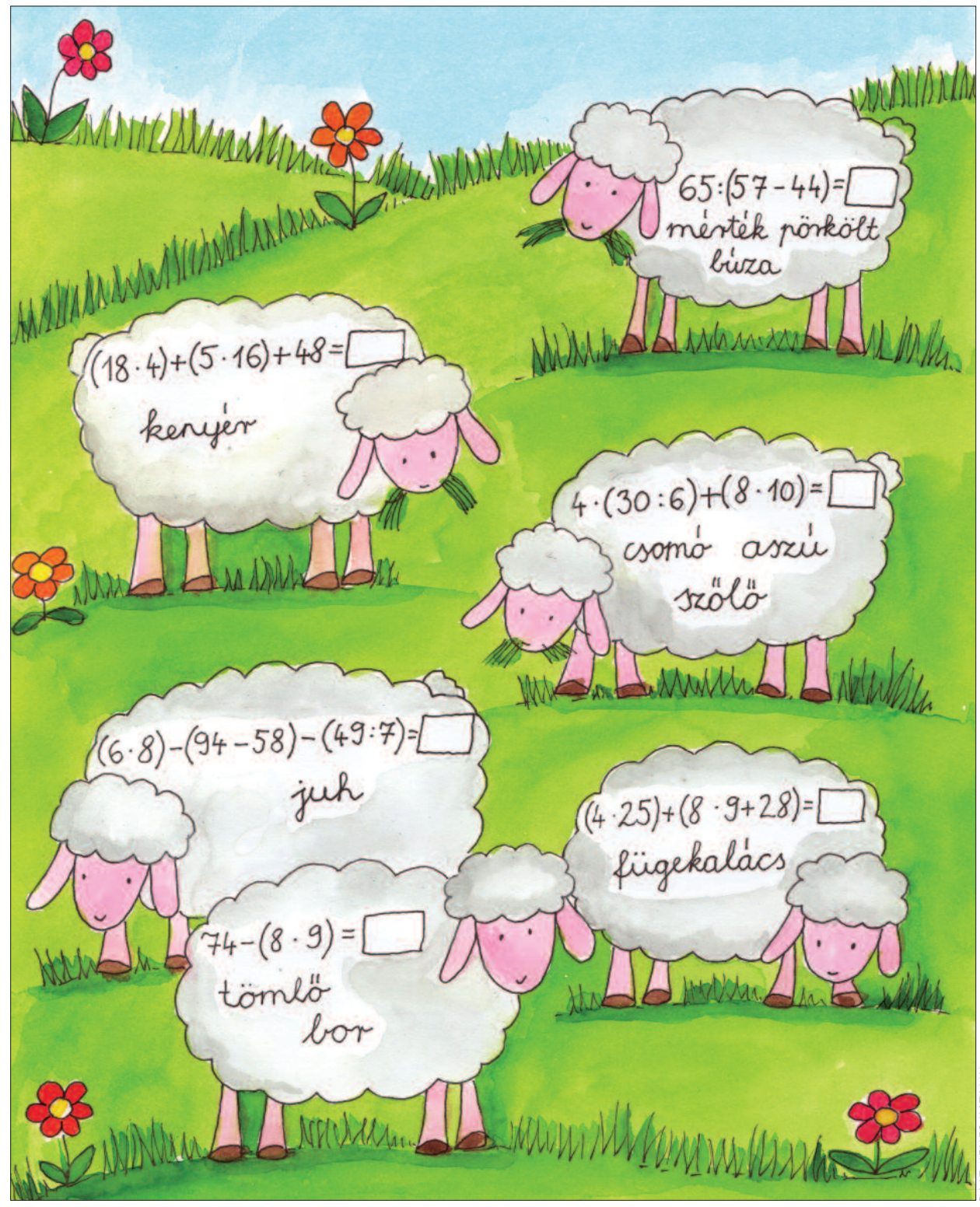

RAJZ: JENES KATALIN

Rovatunk fontosnak tartja, hogy időről időre a gyűjtemények új feladatait és az általuk alkalmazott új módszereket is bemutassa. Az elmúlt években egyre több intézményben törekednek arra a munkatársak, hogy a közművelődés területére is kilépve megismertessék gyűjteményeik anyagát, kutatásaik eredményeit, illetve az oktatás számára is hozzáférhetővé tegyék ezeket. Múzeum-, majd levéltár-pedagógiai foglalkozások szerveződtek. Rovatunk következő két közleménye e témát járja körül. Jelen írás a levéltár-pedagógia módszereit mutatja be röviden a Magyar Nemzeti Levéltár példáját és eredményeit véve alapul, a következő írás pedig egy evangélikus gyűjtemény terveit és eredményeit teszi majd közzé.

Kincsek a padlásról

Régi és új lehetőségek a levéltár-pedagógiában

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

„A levéltárak porában és a múzeumok csöndjében is az élő embert kell keresni.” *(Marc Bloch)*

Levéltáros. Van, aki ásít egyet, ha meghallja a szót. Van, aki egy sötét, poros szoba mélyén üldögélő idős embert képzel maga elé, aki egy irat fölé hajolva gondosan jegyzetel valamit. Marc Bloch is ebben a hitben írhatta fenti sorait. Talán amikor írta, a kultúra, a tudomány még kevesek kiváltsága volt. A világ azonban sokat fejlődött, és a megfelelő technikai eszközök segítségével az információ sok helyre eljut.

A fent megfogalmazott sztereotípiát rögtön elfelejti az, aki belép az Országos Levéltár Bécsi kapu téri épületébe. Mint ahogyan egy amerikai filmben látjuk az irodák dolgozóit: a folyosókon aktákkal és iratokkal vonulnak a levéltár munkatársai, tolják kocsikon a kikeresett dokumentumokat a négyemeletes levéltári palotában föl és le. Az információs iroda és a kutatószolgálat munkatársai pedig készségesen segítenek mindenkinek.

A levéltárat és az itt őrzött kincseket leginkább közművelődési vagy közismertebb nevén kulturális rendezvények keretében ismerheti meg a nagyközönség. A nemzeti és országos rendezvényekhez kapcsolódó programok, könyvbemutatók, irat- és raktárbemutatások mellett a fiatal korosztályt levéltár-pedagógiai programok várják.

A változatos lehetőségek ellenére a levéltárak látogatottsága messze elmarad a múzeumokétól. Ennek oka talán az lehet, hogy az emberekben gyakran összemosódik ez a két fogalom: múzeum, levéltár. Forrásanyagait és azok bemutatását tekintve pedig a levéltár alapvetően különbözik a múzeumtól.

A levéltárak gyűjteményét még mindig főleg a felsőoktatásban részt vevők, oktatók és kutatók használják. A cél azonban az lenne, hogy az itt rejtőző kincseket, nemzeti értékeket a lakosság egyre szélesebb rétege ismerje meg, s az ezáltal szerzett tudást mindennapjaiba beépítse.

A Magyar Nemzeti Levéltár 2012. október 1-jén alakult meg, és tagintézményeivel a legnagyobb közgyűjtemények közé sorolható. Ez a helyzet új lehetőségeket és kötelezettségeket teremtett a közművelődés terén.

Az országos közművelődési, azaz kulturális rendezvények az ismertség növelésében fontos szerepet játszanak. Erre nyújtanak lehetőséget a nemzeti ünnepek rendezvénysorozatához kapcsolódó programok, a múzeumok majálisa vagy a levéltárak éjszakája. Ezek azonban csak alkalomszerűen nyitják meg a levéltárak kapuit.

A megalakulás évében meghirdetett *nyitott levéltárak* program keretében az volt a cél, hogy a levéltár mindenki számára elérhetővé váljon, és a felnövekvő generáció egész életen át tartó tanulási folyamatában állandóan jelen legyen a levéltár. Ennek legfontosabb eszköze a levéltár-pedagógiai foglalkozás „írástudóknak”.

A levéltár-pedagógia feladata, hogy bemutassa a levéltár intézményét, működését, információt adjon a kutatási lehetőségekről, bizonyos iratokat, irattípusokat – oktatási, ismeretterjesztési céllal – ismertessen, illetve hogy a tananyaghoz kapcsolódva egy adott korszakot vagy egy személyt, eseményt levéltári források segítségével közelebb vigyen a fiatalokhoz.

Fontos célja a komplex látásmód kialakítása is a gyerekekben, annak érdekében, hogy képessé váljanak egy adott információ objektív elemzésére, hitek és tévhitek megkülönböztetésére, az elsődleges források elhelyezésére térben és időben. A folyamat lényege, hogy a tanulók az iskolai ismereteket aktívan használják a levéltárban, később pedig a levéltári ismereteket magabiztosan alkalmazzák az iskolában.

A célok elérésének egyik módja a levéltári óra. Egyik témánk az írás történetéről szóló foglalkozás, amely végighalad az írásbeliség történetén. A gyerekek kipróbálják, hogyan írtak ezer évvel ezelőtt, szövegeket és titkosírást fejtenek meg, megismerik a levéltár Bécsi kapu téri épületének csodaszép, félhomályos emeleteit, bejárják az iratokat rejtő raktárakat, és kézbe vehetnek akár egy királyi pecséttel ellátott oklevelet is *Mátyás* király aláírásával.

A Mária Terézia által létesített Tanulmányi Alap alapítólevele, 1780. március 25.

A másik lehetőség a szakköri foglalkozás vagy a nyári tábor, amely egy-egy téma köré épül, mint például a család, a családfakutatás, a hagyományőrzés. A levéltári órákhoz hasonló foglalkozások mellett több kreatív és kézműves-foglalkozás is helyet kap a tábor programjában. Ezek egyikeként a felső tagozatos gyerekek saját kezűleg készíthetik el fűzött kódexüket, amelyben megörökíthetik a legfontosabb családi eseményeket, naplót írhatnak. A tábor programjai között szerepel még a kincskeresés levéltári dokumentumok segítségével, a szakemberek által vezetett drámapedagógiai játékkal pedig egy középkori falu hétköznapjait élhetik át.

Alternatív módszerekkel – mint például a tanórán kívüli oktatás – rendkívül hatékonyan lehet ismereteket közvetíteni és szerezni. Erre nyújt lehetőséget a levéltár-pedagógia olyan egyedülálló eszközökkel, mint az elsődleges források megismertetése.

A levéltári foglalkozásokon megszerezhető komplex tudás lehetőséget nyújt arra, hogy a történelemtudomány belépjen az alkalmazott tudományok körébe, mint például az iparművészet (angolul *applied arts* – szó szerinti fordításban *alkalmazott művészet*) vagy az alkalmazott informatika, amely tudományágak a már meglévő összetett ismeretek által alkotnak újat, világítanak rá egyes összefüggésekre. Az így elsajátított ismeretek közvetlen haszonélvezői a pedagógusok, diákok és szülők lesznek, közvetetten pedig az egész társadalom. E hasznos módszerek világi és egyházi gyűjtemények számára egyaránt sok eredménnyel, a közösség erejének megsokszorozásával, hagyományaink ápolásával járhatnak együtt.

■ Apáti Anna Zita

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának főlevéltárosa

Emlékezés a száz éve született dr. Jakabfi László fasori tanárra

Jakabfi László Pilisen született 1915. augusztus 4-én. Neveltetése és tanulmányai sok ponton illeszkednek a kortárs fasori tanárok pályájához. Édesanyja *Zmeskál Margit* tanítónő, édesapja *Jakabfi György,* a többek közt Békéscsabán magyar és szlovák nyelven prédikáló evangélikus lelkész, akinek emlékét ott tábla őrzi.

Középiskolai tanulmányait a Békéscsabai Ágostai Hitvallású Rudolf Gimnázium tanulójaként végezte, ahol 1932-ben érettségizett. Még ebben az évben felvételt nyert a Pázmány Péter Tudományegyetemre és az Eötvös Kollégiumba. 1936-ban szerezte meg angol–német–magyar szakos tanári diplomáját.

1936–1938 között a Sárospataki Református Gimnáziumban töltötte első két tanévét.

Fasori működése 1938. december 1-jén indult angol–német–magyar szakos helyettes tanárként. Az évkönyvek tanúsága alapján általánosan elmondható, hogy mindegyik szaktárgyát tanította mintegy heti húsz órában, és osztályfőnökként is tevékenykedett.

Az 1939–40-es iskolai évkönyv részletet közölt az 1939. október 4-én megtartott székfoglalójából, melynek címe *A Gulliver szerzője: J. Swift.*

Harmadik tanévét már rendes tanárként kezdte meg. 1941-ben egyetemi doktori fokozatot szerzett a Debreceni Tisza István Tudományegyetemen. 1941–1943 között többször teljesített katonai szolgálatot.

1944. december 6-án besorozott hadapród őrmesterként feleségével és lányával parancsra elhagyta Magyarországot. 1946 novemberében tértek haza önként. Ettől kezdve folytatta tanári munkáját az 1950–51-es tanévig, miközben rövid ideig igazgatóhelyettes is volt *Laki Tibor* igazgató mellett. Hosszú időn át rendkívüli tantárgyként oktatott angol nyelvi gyakorlatokat és társalgást.

Tudományos munkái jelentek meg a *Protestáns Tanügyi Szemlében,* az *Irodalomtörténetben;* megemlítendő *Az angol irodalom és a Vörösmarty–Bajza–Toldy triász* című értekezése is.

Az 1951–52-es tanévben igazgatói kinevezést kapott a Budapesti Evangélikus Leánygimnázium élére. Miután az egyház 1952-ben kényszerűen „felajánlotta” a két gimnáziumot az államnak, dr. Jakabfi László – mint több tanártársa – a felsőoktatásban folytatta tanári tevékenységét: 1952–1955 között az Idegen Nyelvek Főiskoláján tanított esti és nappali tagozaton, 1956-tól 1958-ig az Eötvös Loránd Tudományegyetem Idegen Nyelvi Lektorátusán, esti tagozaton oktatott.

Ezután, 1958–1966 között a Tankönyvkiadó Vállalat idegen nyelvi szerkesztője. Három év megszakítással Egyiptom és Magyarország kulturális egyezményének keretében állami kiküldetésben volt. Nyelvi továbbképzési ösztöndíjakkal néhány hetes képzéseken vett részt Erfurtban, Trierben és Cambridge-ben. A Belkereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola Idegen Nyelvi Tanszékén angol és német nyelvet tanított főállásban, majd nyugdíjasként másodállásban haláláig.

Az újrainduló fasori gimnáziumba *dr. Gyapay Gábor* igazgató hívta meg mint egykori tanártársát. Két tanéven keresztül végezte lelkesen tanári tevékenységét.

Dr. Jakabfi László hosszan tartó betegség után Budapesten hunyt el 1994. szeptember 15-én.

■ Szabó Zsolt,
a fasori iskolatörténeti gyűjtemény kezelője

Emlékeim apámról, dr. Jakabfi Lászlóról

Édesapám, *dr. Jakabfi László,* azaz „Jakabfi Tanár Úr”, ahogy még ma is emlegetik volt tanítványai, szigorú, fegyelmezett ember volt. Ez jellemezte egész életét. Nagyon szeretett tanítani, és nagyon szerette családját. Minden tettét ez motiválta. Gyakran mondogatta, hogy addig szeretne élni, amíg tanítani tud, és addig szeretne tanítani, amíg él. Ezt a kívánságát teljesítette a sors: 1994. május végén derült fény betegségére, emiatt azonban már csak a tanév utolsó négy óráját nem tudta megtartani – 1994 szeptemberében halt meg.

Apám azon ritka emberek közé tartozott, akiknek az elveik és a tetteik összhangban voltak. Mivel lelkész édesapja evangélikus hitben nevelte fel gyermekeit, apám egész életében megtartotta a hitét, jóllehet a politikai rendszer által megkövetelt normákat be kellett tartania. A vasárnapi istentiszteleteken való részvételt például tiltották a pedagógusoknak, s apám fegyelmezett ember lévén e szabályt is betartotta – ám amikor elérte a nyugdíjaskort, újra rendszeresen járt istentiszteletre. Általában a Deák téri vagy a kelenföldi templomba ment.

Szüleim Kelenföldön kötöttek házasságot 1939. április 9-én, és haláluk után urnájuk is odakerült. Házasságuk mindvégig boldog volt, teljes összhangban éltek. (Édesanyám leánykori neve *Kincses-Fogolyán Anna* volt.)

A háború után egy évig Budán laktunk szüleimmel, és vasárnaponként a kelenföldi evangélikus templomba jártunk istentiszteletre. Ez a a kis templom barátságos légkörével bírta rá szüleimet arra, hogy haláluk után hamvaik is ott nyugodjanak.

Apám a vallásról és az evangélikus hitet szolgáló lelkészekről mindig a legnagyobb tisztelettel szólt, és minden este – utolsó tettként – egy angol nyelvű protestáns könyvet olvasgatott. Ebből minden családi viccelődés ellenére sem engedett.

Tanítani minden munkahelyén szeretett édesapám, ám a legkedvesebb és gyakran emlegetett iskolát számára mindvégig a fasori evangélikus gimnázium jelentette, ahol éveken át a legfiatalabb tanár volt, s amelynek osztálytalálkozóira élete végéig szorgalmasan és lelkesedéssel ellátogatott. A Fasor a régi tanárok és diákok számára nemcsak iskola volt, hanem a szó valódi értelmében második otthonuk is. Mi, a családtagok is – én kisgyerekként – mindig hazamentünk, ha beléptünk az épületbe. Ez a mai napig is így van.

Apám és egész családunk nagy örömére unokaöcsém, keresztfiam, *dr. Jakabfi Zoltán* is fasori diák volt 1991–1995 között. Hála a sors kegyének, vele folytatódott a családi hagyomány.

■ Dr. Jakabfi Anna Margit

Poch György emlékezete

Poch György, köztiszteletben álló városbíró 1617-ben született Sopronban (a hónap és a nap nem maradt az utókorra). Német nemzetiségű és anyanyelvű, evangélikus polgári család gyermeke volt. Keresztnevét eredetileg *Georgként* írta, utóbb latinosan *Georgius* alakban használta.

Tanulmányait 1639-ben a németországi Helmstedt egyetemén kezdte meg; 1646-ban már Altdorf felsőoktatási intézményében találjuk. Mindkét időszakból egy-egy disputációja ismert. 1647-ben lett a wittenbergi egyetem hallgatója: innen diáktársainak (az ugyancsak soproni *Láng Mátyásnak,* az iglói *Klesch Dánielnek,* a kassai *Kotay Jánosnak*) írt rövid költeményei maradtak az utókorra.

A tehetséges, széles látókörű, művelt Poch Sopron városbírói tisztét töltötte be, sokat tett a helyi magyar iskola ügyének előmozdítása érdekében; belső tanácsosi címmel bírt, és szorosak voltak evangélikus egyházi kötelékei.

Kétszer nősült. Első feleségét korán elvesztette, majd *Persius Fülöp* császári palotagróf és *Rädtlinger Mária* lányával, *Persius Anna Máriával* esküdtek egymásnak örök hűséget 1654-ben. Új családja révén befolyásos ausztriai és németországi rokonságra tett szert. (Ezt a szálat családtörténeti kutatások is vizsgálják.) Felesége 1663-ban, második házasságából született fia, *György Fülöp* 1669-ben Bécsben hunyt el. Poch Györgyöt negyvenhét éves korában, 1664. február 9-én érte a halál.

Nevét a könyvészeti források is megőrizték, sőt életrajza érdekes módon a természettudományok történetével is összekapcsolódik. Ennek alapját félezres, a korszak minden jelentős tudományágát átfogó könyvtára adta. A bibliotéka mai szemmel talán legfőbb ékessége a lutheránus csillagász, *Johannes Kepler* egyik műve volt. Az 1616-os kiadású *Außzug auß der Uralten Meßekunst Archimedist* a differenciálszámítást megelőző matematikai alapműként tartja számon a szakirodalom, melyet a maga korában a magasabb szintű matematikaoktatásban is hasznosítottak.

(A cikkünkben felhasznált adatok forrásai: Szabó Károly – Hellebrant Árpád: *Régi Magyar Könyvtár III.* [Bp., 1896–98]; Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái* [Bp., 1890–1914]; Házi Jenő: *Soproni polgárcsaládok, 1535–1848* [Bp., 1982]; Németh Sámuel: *Magyar gimnázium Sopronban, 1657–1674* [*Soproni Szemle,* 1958/1. szám]; Farkas Gábor Farkas: *Régi könyvek, új csillagok* [Bp., 2011].)

■ Rezsabek Nándor

Istentiszteleti rend • 2015. augusztus 2.

Szentháromság ünnepe után 9. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 16,1–12; Kor 10,1–13. Textus: Jer 1,4–10. Énekek: 395, 439.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Liszka Viktor; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Liszka Viktor; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de.11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/A** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., családi) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. Rezessy Miklós; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Bedecs Réka; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. Göllner Pál; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Göllner Pál; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Kertész Géza; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vilmos Andrea; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vilmos Andrea; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. (úrv.) ifj. Zászkaliczky Pál; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. (úrv.) ifj. Zászkaliczky Pál; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Dávid; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Győri Dávid; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. (úrv.) Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Mátraszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fébé Názáret-temploma** de. fél 12. Sztojanovics András.

Istentiszteletek a Balatonnál

Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 25. du. 4.; **Balatonboglár, Hétház u. 17.** de. 11.; **Balatonfüred, Bajcsy-Zs. u. 15.** de. 9.; **Balatonfűzfő, József A. u. (református templom)** du fél 3.; **Balatonkenese, Táncsics M. u. 13. (református templom)** du. 2.; **Balatonlelle, Ady E. u. 4. (református imaház)** du. 2.; **Balatonszárszó, Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia Központ, Jókai u. 41.** de. 9.; **Balatonszepezd, Árpád u. 2.** de. 9.; **Felsődörgicse, Fő u.** de. 11.; **Fonyód, József A. u. 21. (protestáns templom)** de. fél 10.; **Hévíz, Helikon u. 6.** du. fél 5.; **Kapolcs, Kossuth u. 26.** du. fél 4.; **Keszthely, Deák F. u. 18.** de. fél 11.; **Kötcse, Templom u. 7.** de. 10.; **Kővágóörs, Arany J. tér 2.** de. fél 12.; **Mencshely, Kossuth L. u.** de. 11.; **Nemesleányfalu, Nemesleányfalui u.** du. 2.; **Révfülöp, Villa Filip tér 2.** de. 10.; **Siófok, Oulu park** de. 10.; **Sümeg, Széchenyi tér 1.** de. fél 9.; **Szentantalfa, Fő u.** de. 3/4 10.; **Taliándörögd, Petőfi u. 1.** du. 2.; **Veszprém, Kossuth u. 4.** de. 10.; **Zamárdi, Aradi u.** du. 4.; **Zánka, Rákóczi u.** de. fél 9.

Összeállította: Balla Mária

Ragyogjon a ti világosságotok!

Kreatív istentisztelet Tokajban

▶ **A 12. Crescendo nyári akadémiára idén is öt kontinensről, több mint harminc országból majdnem kétszáz diák és hetven tanár érkezett Tokajba. A zenei mesterkurzuson az is hagyománynak számít, hogy a diákok és tanárok zenei szolgálatukkal közreműködnek a helyi gyülekezetek istentiszteletein.**

Amikor *Visky András* megírta pénteken elhangzott verseit, éppen perlekedett Istennel. Az előadás résztvevője azonban nem a perlekedést észlelte, hanem a költőt, a családját, a fogsággal is terhelt családi múltat ismerhette meg. „Istenem, adj jelt, ha hallasz engem…” – kérlelte a költő a Mindenhatót, s ehhez *Melláth Andrea* énekművész csatlakozott dalaival.

Dvořak zsoltárai még a jelen levő zenészeknek is meglepetést okoztak, és az alig ismert művek előadójuk hitvallásaként csendültek fel. Akkor a helyszínen nem is érzékeltem azt, hogy éppen a kisváros, Tokaj tökéletes esti csendje kellett ahhoz, hogy az előadás varázsa, mondanivalója ne foszoljon szét. És a maga nemében éppúgy istentisztelet volt, mint a másnapi.

A programfüzetben a szombati események között a napzáró kreatív istentisztelet szerepelt. A református templomba vezető ösvény két oldalán mécsesek égtek, a kert fáiról piciny lámpák lógtak. A templom belsejét is sejtelmes fénybe borította a rengeteg mécses. Valójában csak a sötétséget kívánták megakadályozni: fényforrássá igazából a gyülekezetnek, a híveknek kell válniuk. „Let your light shine!” („Ragyogjon a ti világosságotok!”) – hangsúlyozta az igét hirdető svájci református lelkész, *Beat Rink* (aki egyébként a Crescendo Akadémia alapítója).

Az igehirdetés kicsit hosszúra nyúlt. Terjedelmét nyújtotta a kétnyelvűség is. Néhányan felálltak, kimentek. Ezt sem vette zokon senki. Az akadémia szellemiségéhez hozzátartozik a keresztény hitvallás, de a nem hívőket sem rekesztik ki.

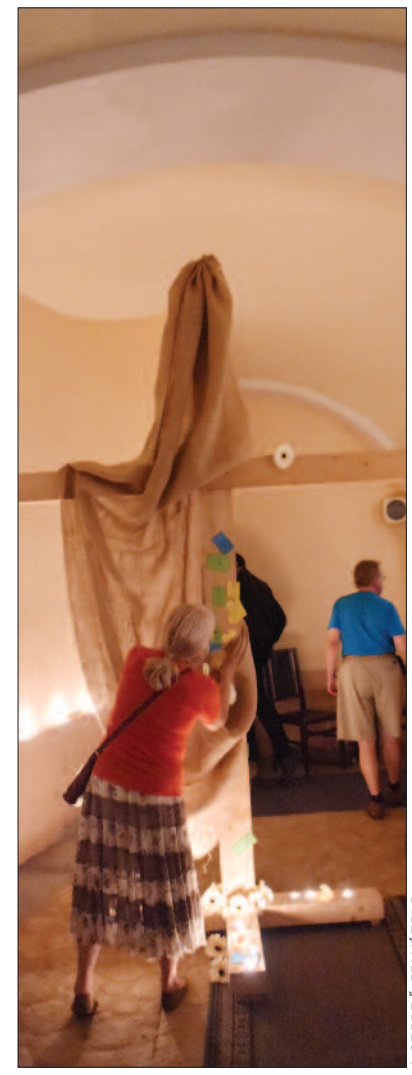

A SZERZŐ FELVÉTELE

Aki maradt, a prédikáció után egy imaséta forgatagának lett részese, amelynek egyik helyszíne a megterített úrasztala volt. Asztalon papírdarabok bibliai üzenetekkel, a bejárat mellett egy óriási kereszt, hogy a szóban megfogalmazott terheket rátehessük *(képünkön).* Az udvaron, az egyik asztalon óriási térkép, rajta a feladat: „Jelöld be, hogy hol legyen fény!” A másik asztal a vallomásé és a kívánságé: „Ki volt fényforrás az életedben, kinek akarsz te azzá válni?” Volt, aki csak egy nevet, egy szót írt, mások hosszabb szövegeket.

Miközben teltek a lapok, zene szólt kint és bent egyaránt. A templomban többnyire angol énekek csendültek fel. Klasszikus darabok, de kortárs dicsőítő énekek is a világ több kortárs zeneszerzőjétől, amelyek bármely hasonló istentiszteleten felcsendülnek.

A negyvenpercesre tervezett imaséta legalább kétszer annyi ideig tartott. Nagy közösségi, mégis egyéni alkalom volt. Istentisztelet, amelyen megszokott liturgikus elemként a szereztetési igék és áldás hangzott el. A keretet a művészetek – a zene és a vers – nyújtották. Hogy ki mivel töltötte meg, már rajta állt. Ha valaki félre akart vonulni magányosan imádkozni, nem zavarta senki, és nem vette senki zokon, ha hozzálépett valaki, hogy együtt imádkozzon vele, hogy megáldja.

Igen jól megfigyelhetők voltak a nemzeti sajátosságok is. Az amerikai közvetlenség, amely az együtt imádkozásban is megnyilvánult, vagy épp a magyar szemérmesség és a beszélgetésekben a hitvalló kegyesség is tapasztalható volt.

Hogy a *kreatív* megnevezés megfelelő-e erre az istentiszteleti formára? Azt nem tudom egyértelműen kijelenteni. De tény: a harminchét országból érkezett, különböző felekezetekhez tartozó részvevőknek különleges ökumenikus közösségi alkalom. Talán valami hasonló lehetett az őskeresztények összejövetele is?

A város fölött egy szórakozóhely fénycsóvája mozgott ide-oda. A templomból kilépve többen megmosolyogták. Volt, akivel összenéztünk, és nem éreztük szentségtörésnek, amikor kimondtuk: „És lőn világosság.”

■ Veres-Emese Gyöngyvér

HIRDETÉS

Linkek elmentése és visszanézése

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Nem ritka, hogy ha valaki újraolvas egy könyvet, vagy újranéz egy filmet, teljesen más élményként éli meg, mint első alkalommal. E sorok írójának egyik kedvence lett *Frances Mayes Napsütötte Toszkána* című könyve, amelyet kétszer hagyott félbe, mégpedig pontosan ugyanazon az oldalon, míg aztán eljutott egy olyan élethelyzetbe, amikor éppen a hátralévő rész vált a kötet legizgalmasabb részévé. A könyv bizonyos szemszögből útmutató az egyszerű élethez, az írónő szavaival élve olyan élethez, amelyben nem öltözködünk, hanem felöltözünk. Amikor gyakorlatias könnyedséggel vesszük az élet akadályait, meglelve a tiszta szépséget benne.

Az internet korántsem felépítésének egyszerűségéről ismert. Weboldalak milliárdjai kapcsolódnak egymáshoz különféle módokon, és elképzelhetetlen sebességgel keletkeznek új és új honlapok. Valójában nem is nagyon foglalkozunk azzal, hogy a régen olvasott netes oldalakat újraolvassuk, annyira magával ragad az információkeletkezés szédületes gyorsasága. Pedig akár egy-egy webes írás is úgyanúgy többarcú lehet, ahogyan a könyvek vagy a filmek – más-más élethelyzetben különböző válaszokat adhatnak a kérdéseinkre. Például egy internetes projekt vezetőjének előadásából fejlesztőként a programozással kapcsolatos dolgok ragadhatnak meg, míg később, immár cégvezetőként inkább a menedzsmentkérdések tűnhetnek érdekesnek.

Valójában egészen könnyen lehet kiterjeszteni ilyen módon a memóriánkat, ha sikerül eltárolni valahogyan az olvasott cikkeket, illetve könnyen kategorizálni őket. A *Pocket (*http://getpocket.com*)* alkalmazása csaknem tökéletes erre a feladatra. A böngésző eszköztárába egy kis ikon települ, és elég csak erre kattintani, hogy az adott oldalt elmentse számunkra. Ráadásul tetszőleges címkéket is lehet társítani hozzájuk, így azok alapján könnyű visszakeresni adott témákat.

Ha rászánunk évi mintegy ötven dollárt, még prémiumszolgáltatásokat is kapunk: az alkalmazás komplett másolatot tárol el, vagyis ha megváltozik az adott oldal, akkor is megnézhetjük az eredetit. Emellett az írások teljes szövegében kereshetünk, és a rendszer tippeket is ad arra vonatkozóan, hogy az új oldalakat miként is kellene felcímkéznünk.

Az alaprendszer felismeri, ha egy cikket mentünk el, és könnyen olvasható, lecsupaszított változatot prezentál belőle, ily módon kordában tarthatjuk a telefonunk adatforgalmát. Egy szó, mint száz: a *Pocket* remek alkalmazás. Hozzá hasonlóan a *Readability* nevű rendszer is képes arra, hogy ismerőseinkkel megosszuk az általunk hasznosnak talált linkeket.

Ha visszatekintünk tíz évvel ezelőttre, az akkor kétéves *Del.icio.us-t* látjuk a közösségi könyvjelző-szolgáltatások zászlóshajójaként. Mivel szinte mindenki azt használta, a többi felhasználó aktivitása is bírt információval: ha elmentettünk egy linket, rögtön láttuk, hogy rajtunk kívül még hányan cselekedtek ugyanígy, vagyis a mentések száma valójában azt jelezte, hogy mennyire fontos írásról is van szó. A többiek kategorizálása a címkék révén szintén megjelent, így ezekre akár nagyon rövid tartalmi összefoglalóként is lehetett tekinteni.

Az úgymond „aranykor” a *Yahoo* felvásárlásával ért véget, a cég végül pár év pihentetés után 2011-ben túladott a *Del.icio.us-on.* Hasonlóan a *Google Reader* bezárása utáni állapothoz, most is számos kisebb versenyző van a piacon, amelyek bár jó minőségű szolgáltatást nyújtanak, nem bírnak a mindenki által használt rendszerek előnyével. A *Pocketnél* még arra is gondot fordítanak, hogy egy cikk olvasásakor az oldal tetején egy vékony sáv jelezze, mennyi van még hátra belőle, de az ilyen jellegű odafigyelés is kevés ahhoz, hogy ez a rendszer legyen az egyeduralkodó.

Elmenteni az érdekesnek talált cikkeket mindenképpen hasznos. Nemcsak rápillanthatunk – akár évek múlva is – arra, hogy mit tartottunk fontosnak, hanem új szemszögből is tekinthetünk az írásokra. Csupán egy eszköz kell, hogy meg is találjuk majd ezeket a szövegeket.

■ N. B.

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE!

Afrika a Balaton partján

A Balaton egyik legnépszerűbb kiállítóhelye a fekete kontinenst idézi. A balatonedericsi Afrika Múzeum sikerének több összetevője van, azonkívül is, hogy nem szól a látogatóra a teremőr néni. Állatkertjének kifutóiban egzotikus állatok oltják szomjukat a nyári időszakban, az ilyentájt saját hazájukat idéző hőségben. Láthatunk például antilopot, struccot, tevét, vízibivalyt, zebrát.

Az afrikai őslakos maszájoknak a kunyhói szinte a múzeumot bemutató minden turisztikai tájékoztatóban szerepelnek. Eredeti helyükön keveseknek adatik szemügyre venni ezeket, itt legalább a másolataikat láthatjuk. Maga a szűken értelmezett múzeumrész pedig igen gazdag és színes állattani és néprajzi anyagával hívogat.

Az alapító, *Nagy Endre* (1913, Ószőny [ma Komárom része] – 1994, Tapolca) élettörténete dióhéjba sűrített 20. század. *Schwend Endre* néven sváb család gyermekeként született. A Horthy-rendszerben honvéd őrmester, majd csendőr százados. A *Hatvany-Deutsch* család sarját, a

zsidó származású *Hatvany Alexandrát* vette feleségül, a vészkorszak idején így börtönbe került, felesége majdnem életét vesztette a zsidóüldözések során.

A világháború után, *Rajk László* barátsága révén, az arisztokráciát erőszakosan felszámoló, de szokásaikat hűen átvevő kommunista nómenklatúra vadászatainak szervezéséért volt felelős. Rajk bukását és kivégzését követően abban a rendszerben is börtön volt a jutalma. Sikeresen külföldre szökött, akkori terminussal élve „disszidens” lett belőle. A gulyáskommunizmus nem gördített akadályt hazatérése elé, sőt a Kádár-rendszer magas állami kitüntetésben részesítette.

Szakmai tekintetben Nagy Endre munkássága a legnagyobb magyar vadász utazókéval, *Kittenberger Kálmánéval* és *Széchenyi Zsigmondéval* rokon. Hazáját kényszerűen elhagyva Ausztriában és Németországban dolgozott vadászként, Frankfurtban a helyi állatkert vezetője, Düsseldorfban a nemzetközi vadászati kiállítás egyik részlegvezetője volt. Mindeközben háromszor tett utazást Afrikában.

Az ötvenes évek végén Tanzániában telepedett le. Állatkertet és vadasparkot hozott létre, állami alkalmazásban vadászott, európai állatkerteknek és múzeumoknak dolgozott vadbefogóként. Jelentős volt a szerepe a helyi vadvédelemben és a vadászattal összefüggő természettudományos ismertterjesztésben.

Mindezeket a képességeit szerencsés módon végül szülőházájában is kamatoztatta: az 1971-es budapesti vadászati kiállításon még tanzániai színekben vett részt, 1984-ben gyűjteményének egy részét hazatelepítette, 1987-ben pedig végleg hazaköltözött. Megszületett az Afrika Múzeum, melyet halála óta második felesége, *Beretz Katalin* irányít.

A kiállítás, az állatkert, a vonzó programok Balatonedericsen a Kültelek 11. szám alatt, a 71-es főút mentén találhatók. Részletes információkkal a *www.afrikamuzeum.hu* honlap szolgál.

■ Rezsabek Nándor

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Ezer kilométer egyháztörténet

Ifjúsági kerékpártúra – filmen

Az ezredforduló táján egy lelkész házaspártól üdülési lehetőséget kaptunk feleségemmel Bükbe, a termálfürdőbe. A zord téli napokon jó volt a csodálatos gyógyvízben lubickolni. Egyik este a hotelszoba televíziójában láttam *Rockenbauer Pálnak* a *Másfél millió lépés Magyarországon* című, rendkívül értékes sorozatát. Már korábban is hallottam a túráról, sőt azt is tudtam, hogy film készült róla, de nem lévén Duna televíziós vételi lehetőségem, csak itt, a büki üdülésen akadtam véletlenül a műsorra.

Az első epizód láttán felmerült bennem a kérdés: mi lenne, ha az ifjúsággal kerékpártúrát tennénk, fölkeresve az ezeréves keresztyén ország egyháztörténeti helyeit? A kérdést elhatározás követte. Már kora tavasszal nekiláttam a szervezésnek. Közben a részletek is körvonalazódtak.

Elhatároztam, hogy gyülekezeteket keresünk föl. Lehetőleg legyen alkalmunk találkozni a közösség tagjaival. A lelkész személye tűnt a legjobb kapcsolópontnak. Arra kértük, hogy tartson számunkra rövid előadást a gyülekezet történetéről, életéről. Egyszerű, úgynevezett nomád elszállásolást kértünk. Imatermek padlóján, a templomkertben sátrakban vagy urambocsá!, a templom padjain töltve az éjszakát. Vittünk magunkkal egy énekes, zenés előadást a teremtésről, melyet mi állítottunk össze, majd röviden szóltunk magunkról, a gyülekezetünk életéről.

Emlékül a templomunk színes képével megszerkesztett lapot adtunk át a gyülekezet előtt a lelkipásztornak azzal a kéréssel, hogy szíveskedjék a gyülekezeti irattárba helyezni. Az volt az érvünk, hogy legyen „egyháztörténeti” nyoma ennek a túrának. Milyen jó lesz valamikor, évtizedekkel vagy évszázadokkal később a kutatónak erre az érdekes egyháztörténeti eseményre rábukkannia, melengettük a nem éppen szerénytelen gondolatot.

Legtöbbször a gyülekezetek láttak vendégül bennünket, amiért nagyon nagy hála kélt szívünkben, hiszen a vendégszeretettel és az evangélikus összetartozás bizonyításával fűszerezett meleg vacsora összehasonlíthatatlanul jobb volt az útközben elfogyasztott tarisznyás élelemnél vagy a vendéglős menüknél. Komoly átélések alanyai lehettünk nemcsak az íz és mennyiség tekintetében, de a vendégszeretet felemelő dimenzióiban is.

Reggelenként a szállásadó lelkész áhítatával és áldásával keltünk útra a következő állomás-gyülekezet felé. Útközben minden egyháztörténetileg fontos momentumot megtekintettünk, szintén lelkészeket, gyülekezeti felügyelőket, gondnokokat kérve az ismertetés szolgálatára.

Az út szervezéséhez hozzátartozott tehát az átgondolt útvonal mentén a kapcsolat fölvétele a kiszemelt gyülekezet lelkészével. Elmélyült kutatás folyt a környék egyháztörténeti és egyházművészeti látnivalóinak föltárására. Alapos munkával készült a programfüzet is, melyben nemcsak az állomáshelyeket soroltuk föl – rövid egyháztörténeti tájékoztatóval –, hanem játékos kérdéseket állítottunk össze, segítendő az ismeretek elsajátítását. Még egyenpólót is készítettünk, hogy a nagy forgalomban könnyebb legyen egymást szemmel tartani.

Célul tűztük azt is, hogy az egyre inkább gyökerét vesztett új generáció ismerje meg egyházi múltját. Döbbenjen rá, hogy az elődök a maguk idejében ugyanolyan „modernek” voltak, mint mi, sőt hűségesebbnek bizonyultak sokszor, mint mi.

Ha úgy adódott, hogy múzeumot látogattunk, vagy az önkormányzat részéről fogadott bennünket valaki, nem maradhatott el a névre szóló, előre kinyomtatott emléklap, melyet megpróbáltunk a legnagyobb szeretettel és tisztelettel átadni. Jó volt látni a meghatódást, az előre készített ajándék sikerét. Persze az emléklap mellé gyakran került a Zákeus Médiacentrum videokazettáiból is jó egynéhány.

Általában napi ötven kilométerrel számoltunk. Évente egy hetet jelentett a túra, és már a második évben elértük az ezer kilométert.

A büki indíttatás miatt természetesen ezen a vidéken indult a sorozat, melyről filmet készítettünk. Az útvonal előzetes „bejárásakor” elkészítettük a fölvételek nagy részét, melyeket a túra mozgalmas képsoraival együtt szerkesztettünk epizódokká. (Az első nyolc epizód fölsorolását lásd a keretben.)

■ Győri János Sámuel

A leírásban szereplő adatok: az epizód címe, hossza percben, a felkeresett gyülekezetek, a túra és a forgatás éve. (A 6-10 perc hosszúságú szegmensek miatt a sorozat jól használható hitoktatásban és bibliaórai keretek között.)

1. **A protestantizmus terjedése Magyarországon** (26): Celldömölk–Ostffyasszonyfa–Kemenesmihályfa–Uraiújfalu–Nagygeresd–Répcelak–Beled–Vadosfa (1999/A).
2. **Növekedés és ellenreformáció** (27): Nemeskér–Nemescsó–Meszlen–Bük–Sárvár–Csepreg (1999/B).
3. **Az evangélikus egyházzene ösvényein** (29): Békéscsaba–Gyula–Szabadkígyós–Mezőberény (2000/A).
4. **Evangélium a rónaságban** (18): Pusztaföldvár–Tótkomlós–Orosháza-Gyopárosfürdő–Nagyszénás–Szarvas (2000/B).
5. **Evangélikusok Palócföldön** (20): Szügy–Szécsény–Patvarc–Balassagyarmat–Csesztve–Cserhátsurány (2002/A).
6. **Galga-völgyi gyülekezetek** (27): Terény–Vanyarc–Galgaguta–Iklad–Domony–Aszód (2002/B).
7. **Van örök kincsünk** (26): Vizsoly–Hejce–Tolcsva–Sárospatak–Tiszanagyfalu (2003/A).
8. **Hosszútűrők** (25): Debrecen–Nyírtelek–Nyírszőlős–Nagycserkesz–Vargabokor–Nyírpazony–Nyíregyháza (2003/B).

HIRDETÉSEK

Meghívó lelkészszentelésre

„Az Úr pedig a Lélek, és ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.” (2Kor 3,17) *„A rád bízott drága kincset őrizd meg a bennünk lakozó Szentlélek által.”* (2Tim 1,14)

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy *Gáncs Péter,* a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke augusztus 1-jén 11 órakor az orosházi evangélikus templomban (Győry Vilmos tér 1.) lelkésszé szentel bennünket. Az istentiszteletet követő szeretetvendégségre minden jelenlévőt szeretettel várunk! *Gombkötő Beáta és Pápai Attila*

Fogadóórámat minden hónap első hétfőjén tartom. Mindenkit szeretettel várok délután három órától öt óráig a Déli Egyházkerület székházában (1088 Budapest, Puskin u. 12.).

Radosné Lengyel Anna
országosfelügyelő-helyettes,
a Déli Egyházkerület felügyelője

EVANGELIKUS.HU

APRÓHIRDETÉS

Numizmatika. Régi papír- és fémpénzek, érmék értékbecslése, felvásárlása, értékesítése. Laczkó Vencel, 30/584-0874.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 2-ától augusztus 9-ig

VASÁRNAP

6.40 / Duna Tv
Kérdések a Bibliában
9.00 / Pax Tv
Evangélikus istentisztelet a budavári templomból
9.30 / ZDF
Evangélikus istentisztelet Heidelbergből
9.30 / Bartók rádió
Musica Sacra (egyházzenei magazin)
9.35 / Duna Tv
A pannonhalmi apátsági major
10.10 / Duna Tv
Evangélikus ifjúsági műsor
10.55 / Duna Tv
Református istentisztelet Tatáról, a Csillagpont ifjúsági találkozóról
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Evangélikus istentisztelet
(credoradio.hu)
21.50 / M3
Bösendorfer
Karinthy Ferenc színjátéka
(színházi felvétel, 1982)

HÉTFŐ

8.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Napi útravaló
13.41 / Bartók rádió
Csalog Benedek, Léon Berben és Máté Balázs Bach-hangversenye
14.10 / Pax Tv
Szolga csak egy van, az Isten (zenés irodalmi műsor)
15.10 / Duna World
Református istentisztelet
Csillagpont, Tata
16.00 / Duna Tv
Balatoni nyár (magazinműsor)
19.25 / Kossuth rádió
Tetten ért szavak
Balázs Géza műsora
20.00 / Pax Tv
Kút (élő interaktív műsor)
Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész
21.30 / Kossuth rádió
Rádiószínház
Kun Árpád: Boldog Észak

KEDD

12.45 / Duna Tv
Jamie vidéki konyhája (gasztronómiai sorozat)
Gombák
15.05 / Duna World
Református magazin
15.10 / Kossuth rádió
20. századi történelem
17.20 / Pax Tv
Békesség hírnöke (baptista magazinműsor)
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Hétközi istentisztelet
19.05 / Duna World
Hogy volt?!
Makk Károlyt köszöntjük
21.00 / Dankó rádió
Népek dalai – folkzene
21.34 / Bartók rádió
Klasszikus és dzsessz
22.40 / M3
Roncsfilm (magyar játékfilm, 1992)
22.55 / Duna Tv
Földindulás (magyar tévéjáték, 2014) (77’)

SZERDA

5.50 / Duna Tv
Hajnali gondolatok
11.25 / Duna World
Ízőrzők – Révfülöp
12.05 / Bartók rádió
Haydn: A teremtés (oratórium)
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”
A református egyház félórája
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora
19.00 / Bartók rádió
Sebő – Patria, 15.
20.25 / Duna Tv
Szabadság tér ’89 (történelmi magazin)
20.30 / Pax Tv
Emberek és életek
Gryllus Dániel portréja
23.15 / Duna Tv
Aranyfeszt (kulturális magazin)

CSÜTÖRTÖK

11.00 / Duna World
Élő egyház (vallási híradó)
12.05 / Bartók rádió
Murray Perahia zongoraestje
13.06 / Kossuth rádió
Rádiószínház
Válogatás Vathy Zsuzsa novelláiból
14.30 / Bartók rádió
Népzene – újragombolva
Szirtes Edina Mókus
15.25 / Duna World
Kérdések a Bibliában
18.10 / M2
Mesélj nekem!
A suszter manói
22.30 / Pax Tv
Fejezetek a magyar kereszténység történetéből
Reformáció
23.45 / Duna Tv
Kontroll (magyar játékfilm, 2003) (106’)
23.50 / M3
II. József császár (magyar tévéjáték, 1983)

PÉNTEK

10.05 / Kontakt Rádió (Budapest-Terézváros)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (kontaktradio.hu)
11.07 / Kossuth rádió
A Hely (riportműsor)
Hangistálló
11.25 / Agnus Rádió (Kolozsvár)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (agnusradio.ro)
15.10 / Kossuth rádió
Regényes történelem
16.15 / M4
Vizes-vb, Kazany
Úszás, döntők
20.10 / Pax Tv
János-passió (koncertfilm)
20.38 / Bartók rádió
A Liszt Ferenc kamarazenekar Bach-hangversenye
21.00 / M2
Én vagyok itt (élő magazinműsor)

SZOMBAT

5.55 / Duna Tv
Magyar történelmi arcképcsarnok
Jászai Mari
7.20 / Duna Tv
Hogy volt?!
Kubik Anna felvételeiből
10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Evangélikus magazin
13.30 / Bartók rádió
A Collegium 1704 hangversenye
14.10 / Duna World
Virágzó Magyarország
Nagykanizsa
17.06 / Kossuth rádió
Jelenlét
Romák és a közélet
20.06 / Kossuth rádió
Népzene határok nélkül
21.00 / Duna Tv
A szakasz (amerikai film, 1986) (114’)
23.00 / Duna Tv
Édes élet (olasz játékfilm, 1951) (162’)

VASÁRNAP

6.40 / Duna Tv
Biblia és irodalom
7.00 / Duna World
Építészkorzó
8.00 / Civil Rádió (Budapest)
Lélekhangoló
Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu)
9.00 / Pax Tv
Evangélikus istentisztelet a budavári templomból
9.00 / Duna Tv
Isten kezében
9.30 / Bartók rádió
Musica Sacra (egyházzenei magazin)
10.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Isten kezében
10.30 / Duna Tv
Metodista magazin
19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely)
Evangélikus istentisztelet
22.40 / Pax Tv
Magna Voce kamarakórus (koncertfilm)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 2.)
Krisztus szerette az egyházat, és önmagát adta érte, hogy... megszentelje. Ef 5,25b.26b (Mal 3,17; Mt 25,14–30; Fil 3,7–11/12–14/; Zsolt 40) Valamihez kötődni nagyon fontos. Valahol otthonra találni elengedhetetlen. Valakiben megbízni feltétlen szükséges. De vajon miért tudunk áldozatot hozni? Mi az, amiről képesek vagyunk lemondani? Isten feláldozta egyszülött Fiát. Értünk! Engedjük, hogy ez a szeretet, a végtelen kegyelem járja át az életünket!

Hétfő (augusztus 3.)
Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. Mt 5,16 (Péld 4,18; 1Kir 3,16–28; Mt 9,9–13) Milyen nagy segítség, ha egy sötét helyen lámpást gyújt valaki előttünk. Amikor a fényforrásra rátalálunk, könnyen elérhető a kitűzött célunk. Jézus ilyen világossággal járt előttünk, hogy az ő élete lehessen a mi fényforrásunkká. De mi is küldetést kaptunk, hogy ne mi akarjunk lámpásokká lenni, hanem jó lámpásként ragyogjon életünkben maga Krisztus az ő szeretete által. Legyünk jó példájává a mai világnak, hogy van még igaz, érdek nélküli, önzetlen szeretet!

Kedd (augusztus 4.)
Hát nem tudod, hát nem hallottad? Örökkévaló Isten az Úr, ő a földkerekség teremtője! Nem fárad el, és nem lankad el, értelme kifürkészhetetlen. Ézs 40,28 (Róm 16,27; Ez 3,16–21; Mt 9,14–17) Mi az, ami erőt ad? A fiatalok közül sokan rögtön valamilyen energiaitalra gondolnának. De az valóban megerősít, valóban fáradhatatlanná tesz? Az igazi erő nem mesterséges pótszerektől lehet a miénk, hanem Istennek köszönhetően. Ő az, aki nem csügged el, amikor gyengeségünket, hitetlenségünket látja. Ő az, aki mindennap szeretne megújítani minket.

Szerda (augusztus 5.)
Ne félj, csak higgy! Mk 5,36b (1Móz 18,14a; Mt 19,/4–7/8–12/13–15/; Mt 9,18–26) Félelem nélkül élni? Talán ez a legnehezebb, hiszen annyi minden vesz körül minket, ami félelemre ad okot. Még akkor is nehéz szembeszállni a félelmeinkkel, ha tudjuk, nem a félelem lelkét kaptuk. Félelem a holnaptól, bajoktól, betegségtől. Az igazi vigasztalás, erősítés, bátorítás azonban nem tőlünk jön. Hiszen ahogy Jézus odaállt Jairus mellé, így áll mellénk is bátorító szavával, hogy a mindennapok terhei, kérdései és kétségei vele leküzdhetők lehessenek. Hiszen az ő szavába mindig bátran kapaszkodhatunk, hogy ő velünk van, és nem hagy el minket örömben és bánatban sem.

Csütörtök (augusztus 6.)
[Krisztus Jézus] megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a keresztháláig. Ezért fel is magasztalta őt Isten mindenek fölé. Fil 2,8–9a (Ézs 53,11a; Ef 5,15–20; Mt 9,27–34) Ki az, akinek ma követője van? Valamilyen szuperhős, akire fel lehet nézni, akiről jó plakátok készülhetnek, akinek a tetteit el lehet adni? Valóban szükségünk van ilyen szuperhősökre? Miért szeretik őket az emberek? Kimozdítanak mindenkit a szokásos gondolkodásából. Valójában azonban csak álomvilágba vezetnek minket. A mi Mesterünk azonban más utat mutat nekünk. Őt az alázata tette naggyá. Az ő áldozata lett a mi életajándékunkká. Jézus önfeláldozása hozta el számunkra bűneink bocsánatát. Mindezt nem csodafegyverrel, hanem a minden időt és kort kiálló kereszt erejével.

Péntek (augusztus 7.)
Legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra. Jak 1,19 (1Sám 9,27c; Jn 19,9–16a; Mt 9,35–10,4) Számolj tízig, ha úgy érzed, olyat tennél vagy mondanál, ami nem méltó hozzád. *„…hetvenszer hétszer is.”* (Mt 18,22) Jól ismert válasz. De mi van mögötte? Vajon mi könnyebb: megbocsátani vagy felemlegetni? Szeretettel elhordozni vagy szálkákat keresni? Hol könnyebb hajózni: viharos tengeren vagy sima víztükrön? Hogyan könnyebb megharcolni a mindennapok harcait? Nyitott szívvel és lélekkel meglátva a szeretet köveivel kirakott ösvényt vagy indulattól, haragtól ittasan rohanni a biztos halálba? Keress nyugalmat Krisztusnál, hiszen ő tűrt, ő elfogadta az Atya akaratát. Nem lázadt, nem méltatlankodott, hanem alázattal vitte végbe küldetését értünk, bűnös emberekért.

Szombat (augusztus 8.)
Jézus Krisztus mondja: Maradjatok meg az én szeretetemben. Jn 15,9b (Jer 2,27b; Lk 12,42–48; Mt 10,5–15) „Szeretni nem puszta szó, / A szeretet élő való. / Mi Jézustól tudjuk: mi az igaz szeretet, / Ki érettünk emberré született!” – énekeljük egyik ifjúsági énekünkben (EÉ 574) komoly bizonyságot tévő világnézetünkről. Hiszen kell ennél több, lehet ennél többet kívánni, mint hogy a Krisztus szeretete szorongasson minket a mindennapokban? A kérdés azonban felénk is hangzik: hogyan tudsz szeretni? Mi a te szereteted igazi, kiapadhatatlan forrása? El tudod fogadni a Krisztusban feléd érkező atyai szeretetet? Mert ez a szeretet nem tesz különbséget, nem személyválogató, hanem téged keres, hogy szívedben lakhasson, hogy így betöltve életedet mint védőpajzs ölelhessen át mindennap.

■ Kalincsák Balázs

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikuselet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu. **Előfizetés:** elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 20/824-5519. **Főszerkesztő:** T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő:** Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** Walkó Ádám (adam.walko@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Szabóné Mátrai Marianna – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, Balicza Máté, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Kendeh K. Péter, Kiss Miklós, Kiss Tamás, dr. Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 20/824-5518, 1/411-0385. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja** a kiadó. **Terjeszti** a Magyar Posta Zrt. **Terjesztési ügyekben reklamáció** a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 215316